

“ЧОНОХАРАЙХ ГОЛ” ХХК

**“ЧОНОХАРАЙХ ГОЛ” ХХК-ИЙН СҮХБААТАР АЙМГИЙН
ЭРДЭНЭЦАГААН СУМЫН 1-Р БАГИЙН НУТАГТ БАЙРЛАХ
“ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН ТАЛБАЙ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНД
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

РД: 3673952

УЛААНБААТАР ХОТ 2025 ОН

ГАРЧИГ

ГАРЧИГ	1
НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1 Төслийн товч тодорхойлолт:	3
1.2 Төслийн байршил:	8
1.3 Төсөл хэрэгжих дэд бүтцийн байдал	11
ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	12
2.1. Төслийн физик газарзүйн нөхцөл	12
2.2 Цаг уур, уур амьсгал	12
2.3 Гадаргын ус	12
2.4 Газар доорхи ус	13
2.5 Хөрсөн бүрхэвч	14
2.6 Ургамлан нөмрөг	17
2.7 Амьтны аймаг	17
2.8 Тусгай хамгаалалттай газар нутаг	17
2.9 Нийгэм, эдийн засаг	20
ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	24
3.1 Нүүрс ачиж буулгах үеийн тоосжилтоос үүсэх гол сөрөг нөлөөлөл	24
3.2 Барилга байгууламжийг өргөтгөн барьж ашиглалтад оруулснаас хойших үйлчилгээнээс байгаль орчинд үзүүлэх гол нөлөөлөл	25
3.3 Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	26
3.4 Төслөөс газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл	27
3.5 Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл	27
3.6 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл	28
3.7 Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл	28
3.8 Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл	28
3.9 Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл	29
3.10 Хуримтлагдах нөлөөлөл	29
ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	30
ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	31
ЗУРГАА.ОРЧНЫ ТОХИЖИЛ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	33
ДОЛОО. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	33
НАЙМ.ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	33
ЕС. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ	35
АРАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	35

АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	37
АРВАН ХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	38

ТАЙЛАНД ОРУУЛСАН ХҮСНЭГТЭН МЭДЭЭЛЛИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Газарзүйн солбицол.....	8
Хүснэгт 2. Төслийн талбайн зүсэлт хийсэн цэгийн морфологи бичиглэл.....	15
Хүснэгт 3. Төслийн талбайн ойролцоох Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг	18
Хүснэгт 4. Багийн өрхийн мэдээлэл, хүн ам.....	22
Хүснэгт 5. Багийн малчин өрхийн тоо	22
Хүснэгт 6. Сумын мал аж ахуйн үзүүлэлтүүд.....	23
Хүснэгт 7. Гол нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчим хугацаа	24
Хүснэгт 8. Гол нөлөөллийн дүн шинжилгээ.....	24
Хүснэгт 9. Автомашин асаалттай байх үеийн ялгаруулах хийн хэмжээ	26
Хүснэгт 10. Автомашины утааны бүрдэл найрлага	26
Хүснэгт 11. Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл.....	29
Хүснэгт 12. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	31
Хүснэгт 13. Хог хаягдлын ангилал, зэрэглэл.....	Error! Bookmark not defined.

ТАЙЛАНД ОРУУЛСАН ЗУРГАН МЭДЭЭЛЛИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Засаг захиргааны зураг	9
Зураг 2.Төслийн байршлын агаар сансрын зураг.....	9
Зураг 3. Төслийн талбайн байршлын зураглал.....	10
Зураг 4. Төслийн талбайн хээрийн ажлын зураг /2023.11.10 өдрийн байдлаар/	10
Зураг 5. Төслийн талбайн харагдах байдал 2023 оны 11 сарын 10 өдөр	11
Зураг 6. Төслийн талбайн орших сав газрын зураглал	14
Зураг 7. Төслийн хөрсөн бүрхэвчийн зураглал	15
Зураг 8.Хөрсний эвдрэлийн зураглал.....	16
Зураг 9. Төслийн талбайн бэлчээрийн хэв шинж.....	17
Зураг 10. Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээний зураглал.....	18
Зураг 11. ОНТХГН-ын сүлжээ	20
Зураг 12.Эрдэнэцагаан сумын нутгийн удирдлагын ордон	22

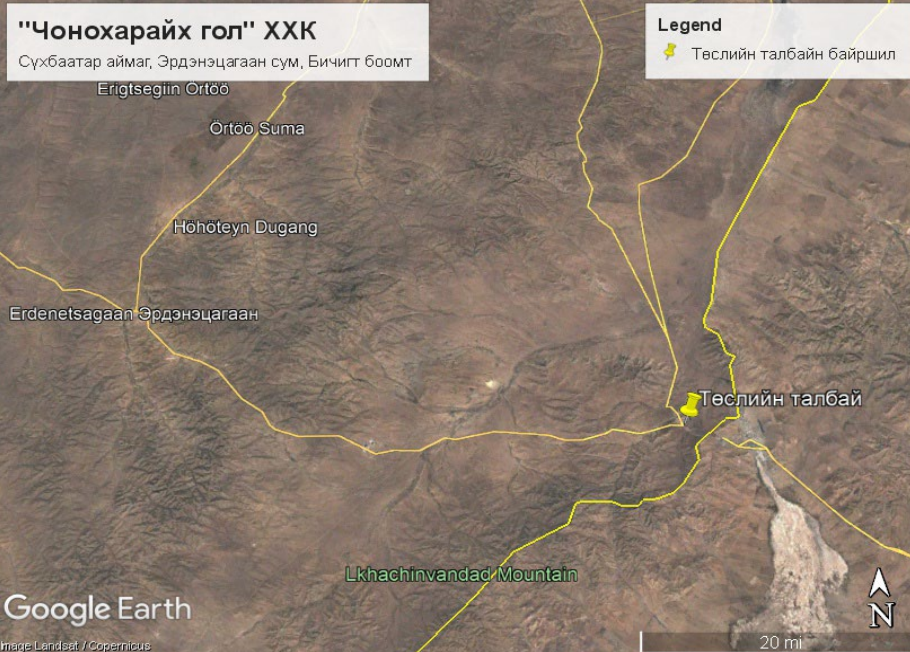
НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр: “Гаалийн хяналтын талбай” төсөл

1.1 Төслийн товч тодорхойлолт:

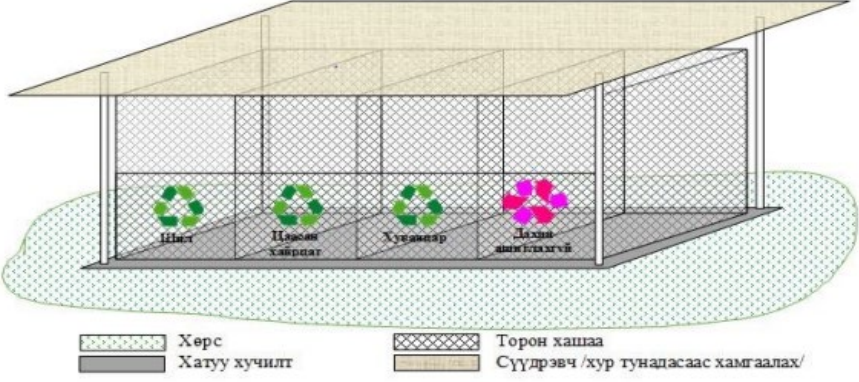
Нэг. Ерөнхий мэдээлэл		
1.1	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл	“Чонохарайх гол” ХХК РД:3673952 ХХД:1211001131 Тус компани нь гадаад дотоод худалдаа, олон улсын тээврийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулахаар 2019 онд байгуулагдсан.
1.2	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн байршил	Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 8-р баг, Алтан Овоо, Худалдааны 3 гудамж 7 тоот Утас: 99909066
1.3	Ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт	БОАЖЯ-ны 2024 оны 01 сарын 24-ны өдрийн 12/402 тоот Ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт

Хоёр. Төслийн талаарх мэдээлэл

2.1	Төслийн нэр	“Гаалийн хяналтын талбай”
2.2	Төслийн байршил	<p>Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн Бичигтийн боомтод байрлах ба нүүрс тээвэрлэх төв авто зам дагуу 59161.7 м.кв талбайг хамарна.</p>
2.3	Төслийн үндэслэл	Экспортын тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн компаниудын ажилт, буулгалтыг түргэсгэх.
2.4	Төслийн зорилго	Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р баг Бичигт боомтод тус сумын Засаг даргын 2023 оны 10 сарын 31 өдрийн А/235 тоот захирамжаар 7.1 га газрыг 15 жилийн хугацаатай эзэмшихээр авсан болно. Эрдэнэцагаан сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2024 оны 01 сарын 26-ны өдөр 59161.7 мкв талбайг төлөвлөж өгсөн. Тус компанийн хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй гаалийн хяналтын талбайн төсөл хэрэгжиж эхэлснээр:

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах
“Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө

		<ul style="list-style-type: none"> • Ажлын байр нэмэгдэнэ. • Нүүрсний эскпортын тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн компаудын ачилт, буулгалтын түргэгсэх
2.5	Төслийн ерөнхий төлөвлөгөө	<ul style="list-style-type: none"> - Талбайн баруун болон хойд хэсгийг 6 метрийн өндөртэй, багана хооронд 6 метрийн урт, 0.3см диаметрийн нүхтэй нимгэн төмөр хашаагаар хашаалсан. Зүүн болон урд хэсгийг 2 метрийн өндөртэй, багана хооронд 3 метрийн урттай төмөр торон хашаагаар хашаалсан. - Нүүрс ачиж буулгах талбайд 6 метрийн өндөртэй хашаа болон 6 метрийн өндөртэй 12 ширхэг бетонон шонгууд дээр эрчим хүчний хэмнэлттэй 400W LED гэрэл 23 ширхэг, 150W LED гэрэл 10 ширхгийг тус тус суурилуулсан. - Хяналтын бүсийн цахилгааны тэжээлийн эх үүсвэрийг 100Кв гаргах хүчин чадалтай WECNAI мотортой 2 ширхэг дизель генератораар шийдвэрлэсэн. Төвийн шугамд холбох 10Кв-ийн трансформаторыг байрлуулж бэлтгэл ажлыг хангасан. - Hikvision брэндийн 16 ширхэг IP камерыг холбогдох стандартын дагуу монтажлан суурилуулж, ГЕГ-ийн Genetic системд холбосон. - ХК3190-А9 загварын 21 метрийн урттай 3.4 метрийн өргөнтэй 50 кг-ийн нарийвчлалтай, 150 тонн хүртэлх ачааг жинлэх хүчин чадалтай авто жин 1 ширхэг, - D2008 загварын 40 метрийн урттай 3.2 метрийн өргөнтэй 50 кг-ийн нарийвчлалтай, 200 тонн хүртэлх ачааг жинлэх хүчин чадалтай авто жин 1 ширхэг тус тус суурилуулан, Стандартчилал хэмжилзүйн улсын хяналтаар баталгаажуулсан. - ГЕГ-ийн Genetic системтэй Мобинет ХХК-ийн өндөр хурдны (5 Mbps) VPN үйлчилгээгээр холбогдсон ба өндөр хурдны интернэтийн үйлчилгээг тус компанийн Dedicated 3Mbps урсгалаар гэрээ байгуулан авсан байна. - Авто дүүлэгч, гаалийн байцаагчийн ажлын шаардлага хангасан 2 ширхэг байр бэлдсэн - Нүүрсний зам ба талбайг холбосон сайжруулсан шороон зам, талбай дотор машин явах дайрга бүхийг сайжруулсан зам, зогсоолыг зассан. - Нүүрсний овоолго хийх бий болгох газрыг нүүрсний хучилт хийж бэлтгэсэн. - Гаалийн хяналтын бүсэд таних тэмдэг бэлдэж байрлуулах - Гаалийн хууль тогтоомж, хяналтын бүсэд мөрдөгдөх дэглэмийн тухай мөн галын анхааруулах самбарууд байрлуулах.
2.5	Төслийн хүчин чадал	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Тус гаалийн хяналтын талбай бүрэн хүчин чадлаараа ажиллахад 1 сард дунджаар 150 мянган тонн хүртэлх нүүрс хүлээн авч, гаалийн бүрдүүлэлт хийн ачиж өгөх боломжтой. ✚ Тус байгууллага нь хүний нөөцийн баг болон техник, технологийн нөөц баазыг хангалттай хэмжээнд бүрдүүлж чадсан бөгөөд байгаль орчинд ээлтэй сэргээгдэх эрчим хүч, байнгын ажлын байртай албан хаагч, тэдгээрийн эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагаа, нийгмийн хангамжийн асуудлыг бүрэн шийдсэн кемп, засвар үйлчилгээний цэгийг барьж байгуулахаар төлөвлөж байна.
2.6	Төслийн хог хаягдал	<p>Хатуу хог хаягдал:</p> <p>Ахуйн хатуу хог хаягдлын тооцоогоор хоногт 25.8 кг, жилд 9.03 тн орчим хаягдал гарах бөгөөд ангилан ялгаж пресслэж устгах, ачуулах асуудлыг цаг тухайд нь тогтмол шийдвэрлэх болно.</p> <p>Хог хаягдлыг дараах байдлаар ангилан ялгана.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Дахин ашиглах боломжтой хог хаягдал: Төрөл бүрийн цаас, картон, цаас, хуванцар сав, сав баглаа боодол, төрөл бүрийн шилэн сав, модон эдлэлийн хаягдал, гялгар уут гэх мэт ✚ Бусад хог хаягдал: Үнс, түргэн муудах хоол хүнсний хаягдал, ариун цэврийн хэрэглэлийн хаягдал, дахин ашиглах хог хаягдлын ангилалд ороогүй

		<p>бусад хог хаягдлууд</p> <p>✚ Ахуйн аюултай хог хаягдал: Өөрөө явагч тээврийн хэрэгслээс үүсэх хаягдал /ашигласан тос, масло, үл хөлдөх шингэн, дугуй/ унтраалга-залгуурын төхөөрөмж, өдрийн гэрэл, электрон барааны хаягдал /компьютер, телевизор% гар утас/ цэвэрлэгээний бодис, зарим тусгай батерей зэргүүд хамаарна. <i>Доорхи зургийн дагуу ялгаж хаях шаардлагатай</i></p> <p>Шингэн хог хаягдал:</p> <p>Ахуйн шингэн хог хаягдлын тооцоогоор хоногт нэг ажилтан зөврөөр хангагддаг тохиолдолд усны нормын дагуу өдөрт 80 литр бөгөөд нийт 30 ажилтан хоногт 2.4 м³ ус ашиглах ба усалгаа болон ногоон байгууламжид хоногт 3120м³, жилд 350 хоног ажиллах хугацаанд нийт хэрэглэх усны хэмжээ 3960.0 м³/жил, үүнээс ахуйн хэрэгцээний 70%-ийг хаягдал ус гэж үзвэл 2772 м³/жил дахин ашиглах болно.</p> <p>Төслийн бохир усыг “Эколосс” ХХК-ний оруулж ирдэг бага оврын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг ашиглахыг зөвлөж байна. /БОМТ-нд 16 сая.төг зардлыг тусгав/</p> <p>Хийн хаягдал:</p> <p>Төслийн хийн хаягдал үүсэх эх үүсвэрүүд гэвэл автомашины утаа, тээврийн хэрэгслийн тоосжилт зэрэг байна.</p> <p>Төслийн ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд нийт 493.9 тн дизель түлш зарцуулахад хөө – 22.96 тн, СО-0.000148 тн, нүүрстөрөгч–0.000445 тн, NO₂–0.00005927 тн, SO₂-0.00002963тн, бензопирин-0.000474 тн буюу нийтдээ 22.96 тн хорт хий ялгарахаар байна.</p> <p><i>/Мэргэжлийн хяналтын агаарын хяналт шинжилгээ хийлгэж байх шаардлагатай./</i></p> <p><u>Аюултай хог хаягдал</u></p> <p>Харин тослох материал нь химийн гаралтай шингэн хаягдал болон хөрс бохирдуулагч эх үүсвэр болдог тул ажилласан тос /Хайби ойл ХХК/, аккумулятор /Үлэмж хүдэр ХХК/ болон хаягдал дугуй /Инахас ХХК/ дахин боловруулдаг үйлдвэрүүдэд нийлүүлэхийг зөвлөж байна. <i>/Хавсралтаар хамтран ажиллах гэрээ хавсаргав./</i></p> <p>Ашигласан тос, масло материалыг зориулалтын хамгаалалт бүхий нөөцийн 1 тн-ийн зориулалтын саванд хийж хураан хүргэж өгөх шаардлагатай.</p>
2.7	Ариун цэврийн байгууламж	Тус үйлдвэр нь нэгдсэн дотоод ариун цэврийн өрөө гаргаж хангах, хаягдал бохир усыг цэвэршүүлэх орчин үеийн хамгийн сүүлийн байгаль орчинд хор нөлөөгүй дэвшилтэт технологи хэрэглэнэ.
2.8	Усан хангамж	✚ Төслийн газрын цэвэр усны хангамжийг гүний худгаас гэрээтээр хангана. ✚ Төслийн үйл ажиллагааны эхэнд дулаан, унд ахуйн болон ахуйн хаягдал бохир усыг доор тусгасанаар шийдэх

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах
“Таалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө

2.9	Цахилгаан хангамж	✚ Цахилгааныг төвийн шугамтай холбоход бэлтгэн 10Кв-ийн трансформаторыг бэлтгэсэн бөгөөд холбогдох хүртэлх цахилгааны хэрэглээг 100Кв гаргах хүчин чадалтай WECNAI мотортой 2 ширхэг дизель генератораар шийдвэрлэсэн.
2.10	Дулаан хангамж	✚ Тус байгууламж нь цахилгаан халаагуураар дулааныг хангаж, ялтсан бойлероор халуун усыг шийдвэрлэсэн.
2.11	Төслийн үргэлжлэх хугацаа	5 жил
Гурав. Нарийвчилсан үнэлгээний талаар		
3.1	Төслийн гол болон сөрөг нөлөөлөл	<p>Гол нөлөөлөл: Тус төсөл хэрэгжсэнээр хүний эрүүл мэнд, агаар болон хөрс ургамлын бүрхэвчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тоосжилт болон хийн хаягдал агаар орчныг бохирдуулж болзошгүй, - Шатах тослох материал учраас галын осол гарах эрсдэлтэй, - Хүний эрүүл мэндэд амьсгалын замаар хордож болзошгүй, - Шатах тослох материал асгарсны улмаас хөрс, гүний ус, бичил ан амьтан устах зэрэг аюултай, - Усны хэт их хэрэглээг зохистой хязгаарлах, хаягдал хуванцар ашиглан дуслын систем байгуулах, саарал ус ашиглах - Хүнд даацын машинууд олноор төвлөрөн бөөгнөрөх, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ихсэх, үүнтэй уялдан хөрс дагтарших, эвдрэх, ургамал нөмрөг алдралд орох, улмаар хөрсний үржил шимт хэсэг устаж алга болох, механик бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөх - Ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдал ихсэх. - Төслийн барилга байгууламжийг барьж байгуулах үед 4.0 га эдэлбэр газар, хөрс эвдрэлд орох, ургамал талхлагдана. - Шингэн хаягдал замбараагүй хаявал агаар болон хөрс, хөрсний ус, ургамал бохирдох
3.2	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж, шийдэл, технологийн хувилбар г.м	<p>Дээрх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг тайлангийн 4 дугаар бүлэг болон байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгав. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Төслийн хүрээнд ногоон технологи ашиглах тухай зөвлөмж • Хатуу хог хаягдлын түр цэг байгуулах болон зориулалтын хогийн савыг ашиглах зөвлөмж • Аюултай хог хаягдлын хадгалах цэг байгуулах, дахин боловсруулдаг үйлдвэрт нийлүүлэх <i>/хавсралтаар хамтран ажиллах гэрээ оруулав/</i> • Шингэн хог хаягдлын цэвэршүүлэх байгууламж байгуулах зөвлөмж • Тамхи татах цэг байгуулах, • Талбай доторх зам болон зогсоолыг дайрган эсвэл эко хавтан болгох • Тоосжилтыг бууруулах арга хэмжээ – хурд хязгаарлах, 6 метр өндөр торон хашаа байгуулсныг сэргээн засварлаж • Ногоон байгууламж байгуулах зөвлөмж- сухайгаар дотор хашаа тойруулан тарих <p>Агаарын чанар: Сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд тоосжилтын эх үүсвэрүүдийг услах, машины хурдыг хязгаарлах, эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийх, шатах тослох материал бодисын асгарч алдагдахаас сэргийлэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Монгол Улсад мөрдөгдөж буй утаа, бохирдол болон олон улсын холбогдох MNS 4226:2000 “Агаарын чанар. Ерөнхий ухагдахуун, хэмжих нэгж”, MNS 4585:2007 “Агаарын орчны чанарын үзүүлэлт, ерөнхий шаардлага”, MNS 5014:2009 “Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга” тус тус стандартуудын шаардлагын дагуу хяналт хийж түүнд нийцүүлэх, үйлчилгээнд ашиглагдах тээврийн хэрэгслүүдэд тогтмол засвар үйлчилгээ хийх, чанартай шатах тос материал, утааны шүүлтүүр ашиглах арга хэмжээг авч</p>

	<p>хэрэгжүүлэх, 6-12 метрийн өндөртэй 0.3 см нүхтэй нимгэн төмөр тортой хашааг 1800 метр урт байгуулах, говийн нөхцөлд тохиромжтой сухай модоор 1800 ш хашаалж ногоон байгууламж бий болгох. <i>Байгаль орчны аудитын үнэлгээг 2 жил тутамд хийлгэх шаардлагатай.</i></p> <p>Гүний ус: Хөрсний орчинд шатах тослох материал алдагдахаас урьдчилан сэргийлж дайрган зам болгох, бохир усыг цэвэршүүлэн тоосжилт, ногоон байгууламжийн усалгаа зэрэгт эргүүлэн ашиглах, мөн гүний ус ашиглалтыг хянах, хамгаалах, хэрэглээг багасгах, гүний усны цооног болон гүний худгийн хяналтын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зэрэг орно. Асгарсан ШТМ-ыг яаралтай цуглуулан авч саармагжуулах, устгах, аргачлалын тухай сургалт хийх</p> <p>Хөрс: Энэхүү төслийг нийт 5.9 га талбайд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ба уг төсөл хэрэгжих талбайн ойр орчмын газар нөлөөлөлд өртөхөөр байна. Иймээс авто тээврийн хэрэгслийн зогсоолыг цардаж цементлэхийн өмнө 3-5 см зузаантай наанги /шавар/ шороо дэвсэж нягтруулан индүүдэж авто тээврийн хэрэгслийн бохир тос, бензин үл нэвчүүлэгч /экрэн/ хаалт хийж өгөх, автомашины тос, бензин хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулахаас хамгаалах шаардлагатай. Төслийн талбайн шимт өнгөн хөрсийг төсөл эхлэхээс өмнө хуулж овоолон дараа нь нөхөн сэргээхэд ашиглах, хөрсний эвдрэлийг аль болох бага байлгах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг цаг алдалгүй хийх, ахуйн болон үйлдвэрийн хуурай болон шингэн хог хаягдалыг цаг хугацаанд нь зайлуулах, төслийн төлөвлөгдсөн талбайгаас гадна машин техник байрлуулахгүй байх тал дээр анхаарах зэрэг орно. Аюултай хог хаягдлыг /хүнд машин механизмаас гарах хаягдал тос масло, аккумулятор, дугуй/ ажилласан тос, аккумулятор болон хаягдал дугуй дахин хүлээн авдаг үйлдвэрт /Оргил Баялаг Мандах ХХК/ нийлүүлэхийг зөвлөж байна. /Хавсралтаар хамтран ажиллах гэрээ хавсаргав/. Ашигласан тос, масло материалыг зориулалтын хамгаалалт бүхий нөөцийн 1 тн-ийн зориулалтын саванд хийж хураан хүргэж өгөх шаардлагатай.</p> <p>Ургамал: MNS 5918:2008 “Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага” стандартын дагуу хэлбэржүүлж, нөхөн сэргээх ажлыг гүйцэтгэх, машин, өөрөө явагч хэрэгслийн хөдөлгөөн, нөлөөллийг тухайн тогтоогдсон зурваст байлгах арга хэмжээ авах, өнгөн хөрсийг тусгайлан хуулан авч тухайн газрын ойролцоо овоолго үүсгэн “Байгал-М” Био бэлдмэл ашиглан хадгалж, сүүлд нь тухайн газрыг нөхөн сэргээхэд ашиглах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагаануудыг цаг алдалгүй хийх зэрэгтэй ба хаврын салхи шуурганы үеэр өнгөн хөрсний алдагдал ихэсдэгийг анхаарч ажлаа зохицуулах мөн тоос дарах ажиллагааг тогтмол хийж байх зэрэг болно.</p> <p>Амьтан: Төслөөс амьтны аймагт нөлөөлөх шууд нөлөөлөл байхгүй, харин тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүдэлтэй ан амьтад дайжих хандлагатай. Иймд MNS ISO 226:2003 “Дуу чимээ-хэвийн норм-түвшний хэмжээ” стандартын дагуу тээврийн хэрэгсэл, хүний хөдөлгөөн ихсэх, дуу чимээний нөлөөлөл зэргээс хөрсний амьтад устаж болзошгүй.</p> <p>Нийгэм эдийн засаг: Оршин суугч иргэдэд учрах сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд тээврийн машинуудад дуу чимээний холбогдох стандартуудыг дагаж мөрдөх шаардлагыг тавьж хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагаанаас гарах тоосжилтыг бууруулах, хүнд даацын машин механизмын дуу чимээг багасгах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, оршин суугч иргэдийг ажлын байраар хангах, Орон нутгийн ТББ-тэй хамтарч байгаль орчноо хамгаалах сургалт явуулах, ногоон бүс байгуулах, худаг булаг шанд хамгаалах зэрэг ажлуудад иргэдийг хамрагдах боломж олгох мөн голын болон худгийн усанд тогтмол хяналт шинжилгээ хийх зэрэг болно.</p>
--	---

**“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах
“Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө**

3.3	Эрсдлийн үнэлгээ, стандарт, урьдчилан сэргийлэх заавар, зөвлөмж	Эрсдлийн үнэлгээ нь төлөвлөгдөөгүй үйл явдлуудын нөлөөллүүдийг магадлал болон үр дагаваруудын эрчмийн хувьд авч үзэхийг зорьдог. Үр дагаварууд нь нөлөөлөлд өртөх хүмүүст ерөнхийдөө амь нас, гэмтэл, өвчлөл зэргээр харин орчинд сөрөг нөлөө хэлбэрээр илэрнэ. Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой гэнэтийн эрсдлүүд барилгын ажлын үе шат болон ашиглалттай холбоотой эрсдлүүд юм. Төлөвлөсөн бүх хяналт менежментийн арга хэмжээнүүд, хөдөлмөр хамгаалалтыг чанд хэрэгжүүлсэн тохиолдолд, хэвийн ажиллагаатай нөхцөлд онцгой сөрөг нөлөө байхгүй.
Дөрөв. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө		
4.1	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, ОХШХ, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, бусад зардал	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 5 жилд нийт 66600.0 мян.төгрөгийг төлөвлөж өглөө.
Тав. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн дүгнэлт		
5.1	Дүгнэлт	Байгаль орчин болон нийгэм-эдийн засагт нөлөөлөх байдлын нийт нөлөөллийн 50.0% нь бага буюу нөлөөлөлгүй, 22.8 хувь нь эерэг, 27.2 % нь дунд зэрэг сөрөг нөлөөтэй байна. Төслийг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, урьдчилан тодорхойлогдоогүй сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт нь илрүүлж, бууруулах арга хэмжээг тодорхойлон хэрэгжүүлэх, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ) болон орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)-г тусгасан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатай. Тус төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн хүрээнд байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, эрсдэлийн үнэлгээ, түүний менежмент, байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр зэргээр хянагдан зохицуулагдаж, зөвшөөрөгдөхүйц хэм хэмжээнд байж болохыг харгалзан үзэж уг төслийн үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.

1.2 Төслийн байршил:

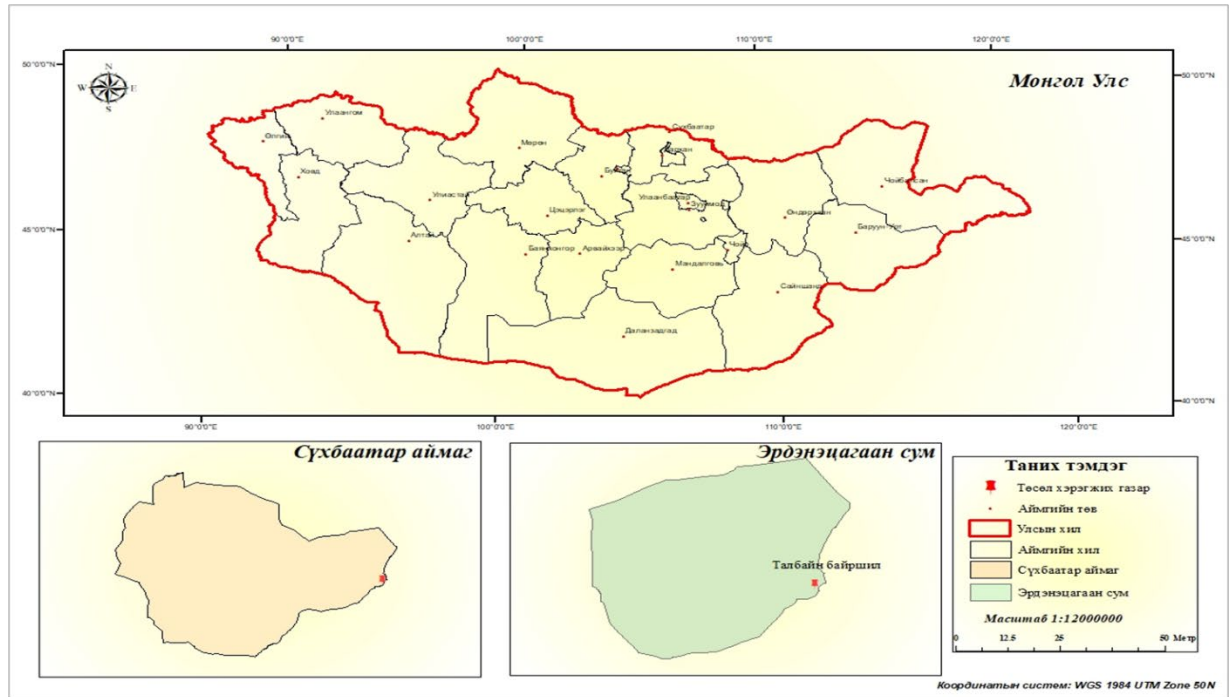
“Гаалийн хяналтын талбай” төслийн талбай нь засаг захиргааны харьяаллын хувьд Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт байрлах бөгөөд Улаанбаатар хотоос 750 км-г, Баруун-Урт хотоос зүүн урагш 250 км, Эрдэнэцагаан сумаас зүүн тийш 65км-г 1-р багийн нутагт оршино. Төслийн талбай нь 1:100 000 масштабтай байр зургийн L-50-49 тоот хавтгайд орших бөгөөд нийт 7.1 га талбайг хамарна.

Хүснэгт 1. Газарзүйн солбицол

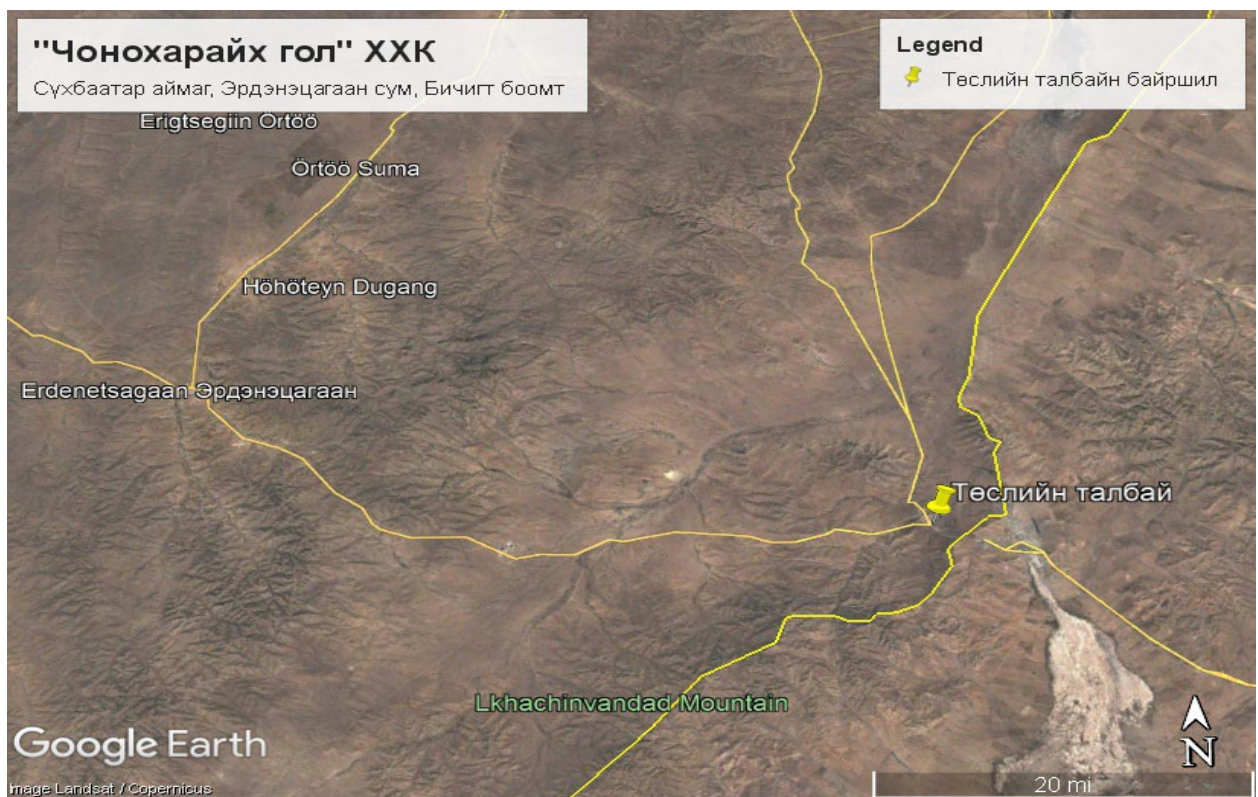
№	Өргөрөг			Уртраг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	45	45	48	116	11	41.2
2	45	45	56.7	116	11	36.7
3	45	45	56.9	116	11	36.7
4	45	45	57.9	116	11	43.4
5	45	45	57.9	116	11	45.3

**“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах
“Таалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө**

6	45	45	55.8	116	11	51.6
7	45	45	51.9	116	11	53.9

Зураг 1. Засаг захиргааны зураг

Зураг 2. Төслийн байршлын агаар сансрын зураг

Зураг 3. Төслийн талбайн байрилын зураглал

Зураг 4. Төслийн талбайн хээрийн ажлын зураг /2023.11.10 өдрийн байдлаар/

Зураг 5. Төслийн талбайн харагдах байдал 2023 оны 11 сарын 10 өдөр

1.3 Төсөл хэрэгжих дэд бүтцийн байдал

1.3.1 Цахилгаан хангамж

Цахилгааныг төвийн шугамтай холбоход бэлтгэн 10Кв-ийн трансформаторыг бэлтгэсэн бөгөөд холбогдох хүртэлх цахилгааны хэрэглээг 100Кв гаргах хүчин чадалтай WECNAI мотортой 2 ширхэг дизель генератораар шийдвэрлэсэн.

1.3.2 Усан хангамж

Цэвэр усны хангамжийг гүний худагас гэрээтээр хангадаг. /Хавсралтаар худгийн паспорт, гэрээ оруулав/ Гэрээт худаг нь төслийн байрнаас 13 км зайтай байрладаг бөгөөд эрүүл ахуйн бүсийн шаардлага хангаж байна.

1.3.3 Зам харилцаа

Зам, уулзвар шинээр гаргаж ажиллах зөвшөөрлийг авч ажиллах шаардлагатай.

1.3.4 Дулаан хангамж

Тус байгууламж нь ахуйн хэрэглээний цахилгаан халаагуураар дулааныг хангаж, ялтсан бойлоор халуун усыг шийдвэрлэсэн.

1.3.4 Харилцаа холбоо

Өндөр хурдны интернэтийн үйлчилгээг Мобинет компанийн Dedicated 3Mbps урсгалаар гэрээ байгуулан авсан байна.

ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ- ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1. Төслийн физик газарзүйн нөхцөл

Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутаг нь физик газарзүйн мужлалаар Монгол Дорнод талын их муж, Халхын дундад ба Дарьгангын талархаг муж, Дарьгангын тэгш өндөрлөг талархаг тойрогт хамаарагдах бөгөөд гадаргын ерөнхий тогтоц нь нам бэсрэг уулс, тэдгээрийн хоорондох хөндий, толгодорхог тал хөндий, зарим хэсэгтээ нам хотосын шинжтэй өргөн хөндийнүүдээс бүрддэг.

Уулсын хажуу бэлээр чулуурхаг хээр зонхилоно. Сумын нутаг дэвсгэр нь далайн түвшнөөс дээш 750-1600 м өндөрт өргөгдсөн бөгөөд хамгийн өндөр цэг нь Ар булгийн баруун уул /1318.0 м/, хамгийн нам цэг нь Сайн хөөвөрийн уурхайн зүүн захын Уушигийн тал орчимд /860.0 м/ юм.

Тээвэрлэлт хийх нутаг дэвсгэрийн орчимд Бүдүүн уул /1334.0 м/, Баян уул /1019.0 м/, Уушигийн уул /910.0 м/ зэрэг уулс, тэдгээрийн хооронд болон завсараар Хошууны говь, Хүрэн булгийн хөндий, Хуцын гол, Монголын буян гол, Уушигийн тал зэрэг газрууд оршдог байна.

Тус талбай нь засаг захиргааны харьяаллын хувьд Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумыг нутагт байрлах бөгөөд Улаанбаатар хотоос 750 км-т, Баруун-Урт хотоос зүүн урагш 250 км, Эрдэнэцагаан сумаас зүүн тийш 65км-т 1-р багийн нутагт оршино. Төслийн талбай нь 1:100 000 масштабтай байр зүйн зургийн L-50-49 тоот хавтгайд орших бөгөөд нийт 5.9 га талбайг хамарна

2.2 Цаг уур, уур амьсгал

Төслийн талбай нь эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Жилд унах хур тунадасны хэмжээ 235.0 мм орчим бөгөөд хур тунадасны ихэнх нь 7, 8, 9-р саруудад ихэвчлэн уулархаг нутгаар унадаг. Дэлхийн дулааралтай холбоотойгоор талбайн хэмжээнд сүүлийн жилүүдэд жилд унах хур тунадасны хэмжээ 30-50 мм-ээр багасаж байгаагийн улмаас орон нутгаар гандуу болж өвс ургамлын гарц эрс муудаж байна.

Жилийн дундаж температур +1.8⁰С, хамгийн дулаан нь улирал нь 7, 8-р сард +20⁰С, хамгийн хүйтэн үе нь 1-р сард – 19⁰С хүрдэг. Салхины чиглэл голдуу баруун, баруун хойноос байх ба салхины хурд дунджаар 1-2 м/с байх ба хамгийн их салхи шуургатай улирал нь 5-6 сард болдог. Энэ үед салхины хурд 10 м/с-ээс дээш салхилна. Зарим жилүүдэд тухайлбал 2008 онд байгалийн гамшиг болоход цасан болон шороон шуурга 5-6 хоног үргэлжилсэн ба салхины хурд 25-28 м/с хүрсэн тохиолдол тэмдэглэгдсэн.

Судлагдсан талбай нь Монгол орны зам-уур амьсгалын бүсчлэлээр 2-р бүсэд хамаарах бөгөөд бусад нутаг дэвсгэрийн нэгэн адил эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Цаг уурын үзүүлэлтийг хамгийн ойр орших Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын цаг уурын станцын олон жилийн ажиглалтын мэдээ материалд тулгуурлан тогтоолоо.

Эрдэнэцагаан өртөө 1937 оны 11-р сарын 17 -нд Эрдэнэцагаан сумын төв болох Чоно голд "Егүзэр" цаг уурын өртөө, бөмбөлөг хөөргөх салбартай хослон байгуулснаар, Сүхбаатар аймагт анхны цаг уурын өртөө байгуулагдсан байна.

2.3 Гадаргын ус

Ус зүйн сүлжээний хувьд Төв Азийн гадагш урсгалгүй ай савд багтдаг бөгөөд Галба Өөш Долоод говийн сав газарт багтдаг байна. Гадаргуугийн усан сүлжээний хувьд төв азийн гадагш урсгалгүй ай савд багтах бөгөөд гадаргуугийн байнгын усан сүлжээ хөгжөөгүй, газрын гадаргын усаар нэн ядмаг нутаг юм. Нутгийн иргэд ундны болон ахуйн хэрэглээний усаа гар худгаас хангадаг боловч эдгээр худгуудын ус нь хатуулаг өндөртэй, бага гүнтэй, ундарга багатай байдаг. Талбайн хэмжээнд Хөх овооны ус, Эхэн хаяаны болон Адаг хаяаны ус гэсэн гурван гар худаг байдаг. Хур тунадас ихтэй жил жижиг нуур, тойрмууд бий болох боловч бүгд намар болоход ширгэнэ. Талбайн гадна, зүүн

өмнө 2 өрөмдмөл худаг гаргасан байдаг нь өнөө хүртэл ашиглагддаг бөгөөд талбайгаас 10 км орчим зайтай өрөмдмөл худагас өрөмдлөгийн усаа зөвөрлөн авч байсан.

2.4 Газар доорхи ус

Гидрогеологийн нөхцөл

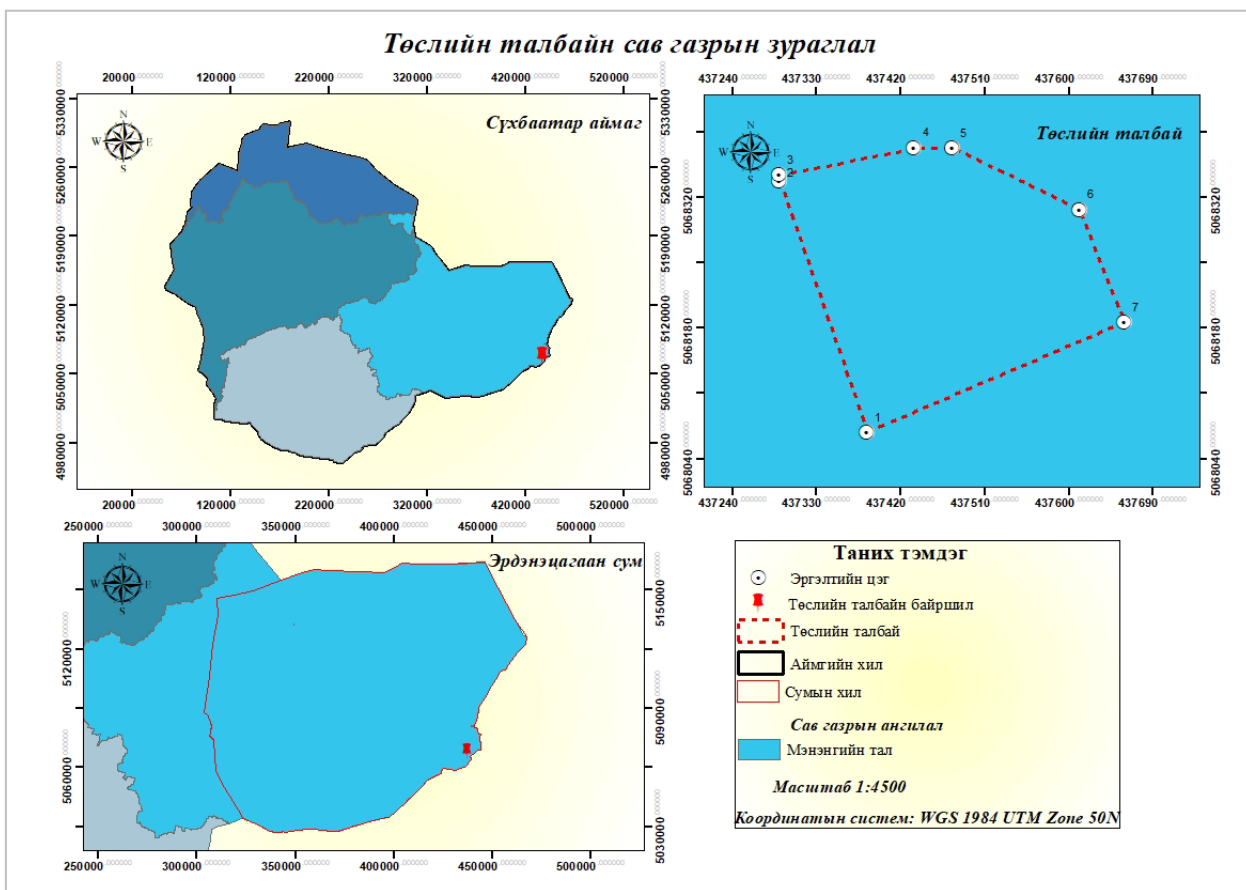
Тус район нь гидрогеологийн хувьд Монголын Дорнод говийн мужид хамаарагдах бөгөөд газар доорх усны тэжээгдэл их хомс байдаг. Хавар, зуны улиралд гадаргын уснаас зөвхөн тэжээлээ авдаг. Хөрс болон гүний усыг хүн ам болон малын бэлчээр усжуулалтаар худаг гарган ашиглаж ирсэн. Урьд өмнө хийгдсэн бэлчээр усжуулалтын усан хангамжийн зориулалттай геологийн судалгааны материалыг үндэслэн голлох ус агуулагч чулуулаг болон уст үеийн талаар товч үндэслэл тойм үнэлгээ гаргаж болно. Үүнд:

Дөрөвдөгчийн уст үе (Q): энэ уст үе давхарга нь томоохон хөндий амуудаар нил үргэлжилсэн байдлаар тархсан бөгөөд үндсэн нь аллюви, пролюви гарал үүсэлтэй байна.

Ус агуулах чулуулаг нь хайрга, элс, сайр, сайрга, бул чулуу, шавар, шавранцартай хайрга, хайрганцар зэрэг хурдас болон элсэрхэг чулуунаас тогтоно. Энэ уст үеийн зузаан нь жижиг хөндий амуудаар 5.0 м бөгөөд томоохон хөндий талаар 50 м хүртэл үргэлжилнэ. Судлахаар төлөвлөж буй районд усны хайгуул судалгааны цооног болон ашиглалтын худгаас үзэхэд усны тогтсон түвшин 5-30.0 м, энэ уст үеийн ундарга 0.5-6.0 л/сек, түвшний доошлолт 7-25 м хувийн ундарга 0.3-0.5 л/сек*м байна. Энэ уст үеийг бэлчээрийн усан хангамжийн зориулалтаар уст цэг байгуулан ашиглаж байна.

Девон Пермийн уст цогцолбор (D, P): Энэ цогцолбор нь тус районд нилээд өргөн хэмжээтэй тархсан, гүний ус агуулах чулуулгийг бүрдүүлж байна. Ус агуулагч чулуулгийн бүрдүүлэгч бүхий ан цавтай шохойн чулуу, диабаз, боржин зэргээс бүрдэнэ. Хурдасны зузаан 100 гаруй метр ба зарим газарт түүнээс дээш байна. Усны ундарга нь дөрөвдөгчийн хурдаснаас нэлээд их хэмжээтэй байдаг бөгөөд 25-30 л/сек байна. Энэ уст үеийн тэжээгдэл нь зөвхөн аллювийн хурдаснаас авдаг тул аллювийн хурдасны газар доорх ус бүрэлдэн тогтох унаган байгалийн тогтолцоог эвдэрэгдээгүй горим барьж байх нэн тэргүүний авч үзэх ёстой зүйлийн нэг гэж үзэж байна. (зураг 5)

Газар доорх усыг энэ бүсэд ул хөрсний /нүх сүвийн/, гүний /ан цавын/ гэж хоёр хуваах бөгөөд дээр өгүүлснээр ул хөрсний усыг хөдөө аж ахуй, газар тариалан малын бэлчээр, хүн амын хэрэгцээнд ашиглаж ирсэн байна. Энэ район хүн ам бага суурьшдаг тул ул хөрсний усны хэрэглээ бага, ул хөрсний усыг авч ашиглахад эргэж нөхөн сэргээгдэх горимын хүрээнд байгаа учраас газар доорх ус хүний үйл ажиллагаанаас болж хомсдох бохирдох зэрэг сөрөг нөлөөлөлд автаагүй байна. Судалгааны талбайд Дунд Палеозойн хувирмал, Юрагийн галт уулын, Доод Цэрдийн тунамал хурдас болон Юрагийн судлын чулуулаг тархана. Дунд Палеозойн хувирмал хурдас нь талбайн ихэнх хэсгээр тархах ба зүүн хойш сунаж тогтсон шаварлаг занар, элсжин, шохойн чулуу, шохойлог скарн зэрэг чулуулгуудаас бүрдэнэ.

Зураг 6. Төслийн талбайн орших сав газрын зураглал

Төслийн талбайн хувьд:

Тус гаалийн хяналтын талбайн хувьд усны хэрэглээний тухай дүгнэхдээ ахуйн болон тоосжилт дарах бага зэрэг ус хэрэглэж уг усаа дахин ашиглах бөгөөд ба харин ахуйн зориулалтаар хоногт нийт 0.6 м³, жилд 210 м³ ус хэрэглэхээр тооцоолсон.

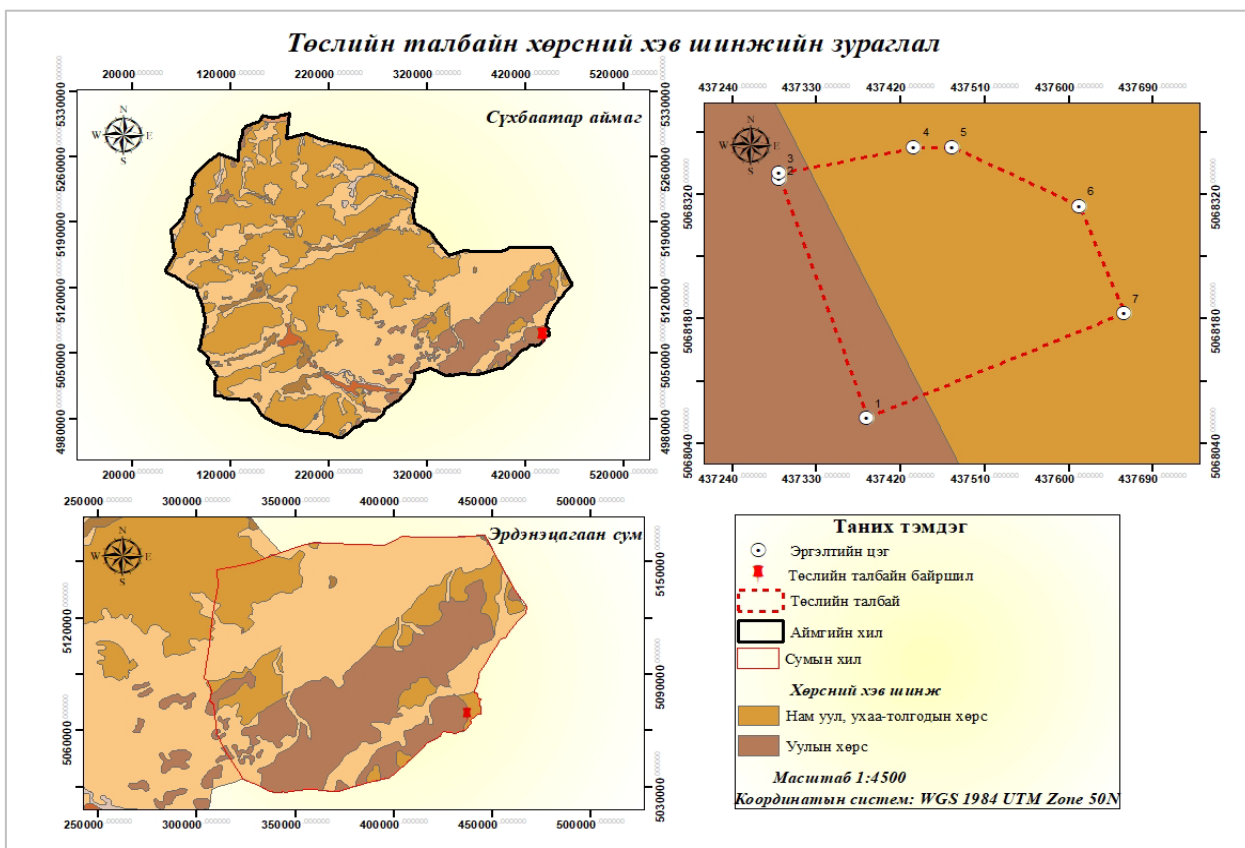
Ундны усны шинжилгээний үр дүнгээс үзэхэд 170-160-р худаг нь Химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, II төрлийн Цэнгэг буюу дунд зэрэг эрдэсжилттэй, бага хатуулагтай ус, 2-р худаг нь химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, III төрлийн цэнгэгдүү буюу харьцангуй ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус байна Шинжилсэн үзүүлэлтүүд нь “Ундны усны стандарт (MNS 0900:2005)”-ын шаардлага хангаж байна.

2.5 Хөрсөн бүрхэвч

Тус төслийн талбай нь Монгол орны хөрс-газарзүйн мужлалаар Хангайн их мужийн хотгорын бүсжилтэй нутгийн Монголын Дорнод мужийн Дарьгангын 20-р тойрогт хамаарна. (Монгол Улсын Үндэсний Атлас 2022).

Хөрсөн бүрхэвчийн тархалт

**“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах
“Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Зураг 7. Төслийн хөрсөн бүрхэвчийн зураглал

Хөрсний морфологи бичиглэл

Хүснэгт 2. Төслийн талбайн зүсэлт хийсэн цэгийн морфологи бичиглэл

Хөрсний морфологи бичиглэл		
Хөрсний зүсэлтийн дугаар	Дээж-1	
Байршил	Сүхбаатар аймаг Эрдэнэцагаан сум	
Координат	45°45'55.34"N 116°11'38.96"E	
Өндөр	д.т.д 870 метр	
Газрын гадарга	0-4.17°	
Ургамлын бүрхэвч	10%	
Хөрсний нэр	Цайвар хүрэн хөрс,	
Хөрсний фото	Гүн А. 0-20 20	Морфологи шинж чанар
		Цайвар хүрэн өнгийн, сийрэг, үелсэн жижиг чулуурхаг нийцтэй, чулуурхаг-40%, элсэнцэр, давсны хүчилд бургилт өгнө,шилжилт тэгш тод
Хөрсний морфологи бичиглэл		
Хөрсний зүсэлтийн дугаар	Дээж-2	
Байршил	Сүхбаатар аймаг Эрдэнэцагаан сум	
Координат	45°45'57.29"N 116°11'41.93"E	

Хөрсний морфологи бичиглэл		
Өндөр	д.т.д 865 метр	
Газрын гадарга	0-4.17°	
Ургамлын бүрхэвч	10%	
Хөрсний нэр	Цайвар хүрэн хөрс,	
Хөрсний фото	Гүн	Морфологи шинж чанар
	А. 0 -20 20	Цайвар хүрэндүү өнгийн, сийрэг, үелсэн жижиг чулуурхаг нийцтэй, чулуурхаг-30%, элсэнцэр, давсны хүчилд бургилт өгнө,шилжилт тэгш тод

Зураг 8.Хөрсний эвдрэлийн зураглал

Төсөл хэрэгжих талбайн хөрс хамгаалах талаар

Судалгааны талбайд хөрс нь янз бүрийн хэмжээнд эвдрэлийн эрчмийн хувьд их болон маш хүчтэй хэлбэрээс бусад хэлбэр судалгааны талбайд илэрсэн болно. Хөрсний эвдрэлийг бий болгогч хүчин зүйлс дийлэнх эвдрэлийн цэгт байгалийн ус, салхины эвдрэл байсан бөгөөд багахан талбайд зам болон хүний үйл ажиллагаатай холбоотой хөрсний эвдрэл тоологдсон юм.

Төслийн барилгын ажлын үед хөрсний эвдрэлийг хамгийн бага байлгах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг цаг алдалгүй хийх, хатуу шингэн хог хаягдлыг тухай бүрд нь цэвэрлэх, зөвшөөрөгдсөн газарт хаях, шатах тослох материал асгарах зэргээс хөрс бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээг бүрэн авч хэрэгжүүлж байх, төслийн төлөвлөгдсөн талбайгаас гадна машин техник байрлуулахгүй байх, олон салаа зам гаргуулахгүй байх тал дээр анхаарах хэрэгтэй. Мөн аюултай хог хаягдлыг тусгай

зориулалтын цементэлсэн талбайд кодлон хадгалж, тогтмол хугацаанд тээвэрлүүлж, устгуулах нь чухал.

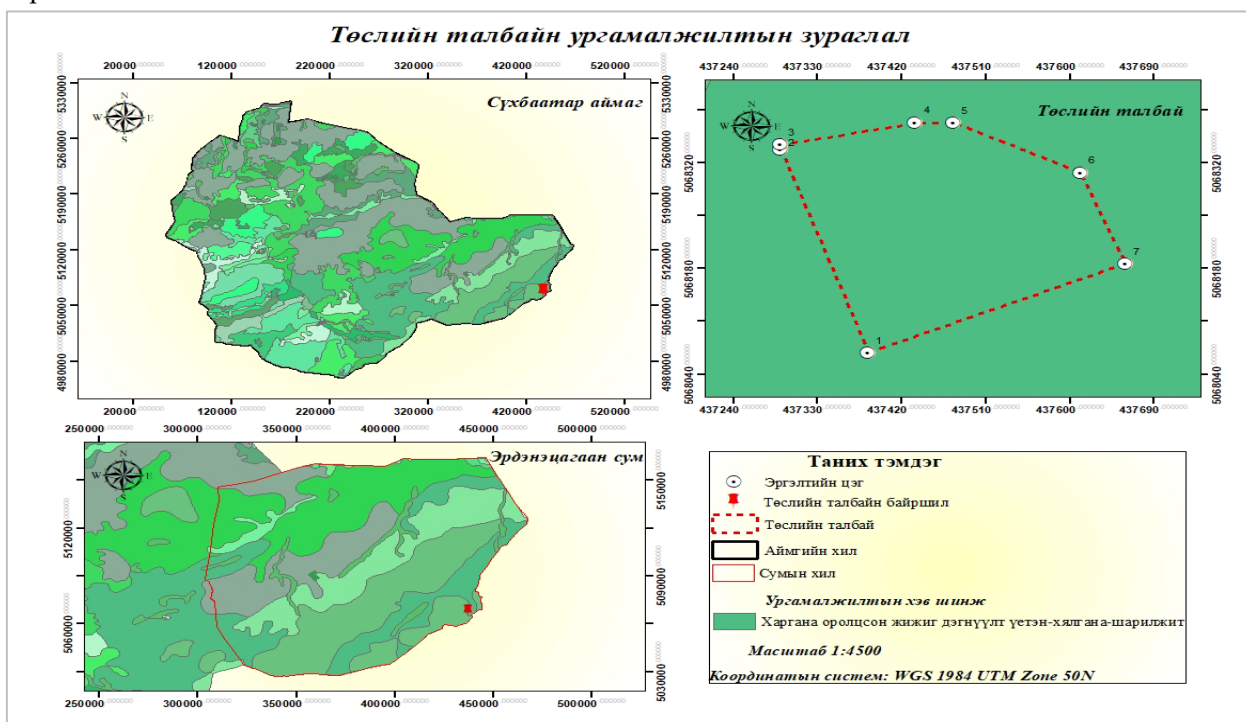
Төсөл хэрэгжих талбайн хөрсний онцлогоос хамааран шороо тоос ихээр үүсэж агаар болон ургамлын нөмрөгт ихээр нөлөөлөх учраас авто машины зогсоолыг хатуу хучилттай болгон тохижуулж, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах барилга байгууламжаас бусад талбайд стандарт (MNS6426:2013)-ын дагуу нийт талбайн 30-аас багагүй хувьд нь ногоон байгууламж байгуулах шаардлагатай.

Барилгын ажлын нөлөөгөөр эвдэгдсэн газрын техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг стандартын дагуу хийж, төсөл хэрэгжих талбайд явган хүний замыг тусгайлан бэлдэхийг зөвлөж байна.

2.6 Ургамлан нөмрөг

Ботаник газар зүйн мужлалтаар төсөл хэрэгжүүлэх газар нь Дорнод Азийн дэд мужид хамаарах чийглэгдүү хэв шинжийн Нүхт давааны 30-р тойрогт хамаарагдаж байна. (Монгол Улсын Үндэсний Атлас).

Төслийн талбайн районд харгана оролцсон жижиг дэгнүүлт үетэн-хялган-шарилжит бүлгэмдэл тархсан байна.

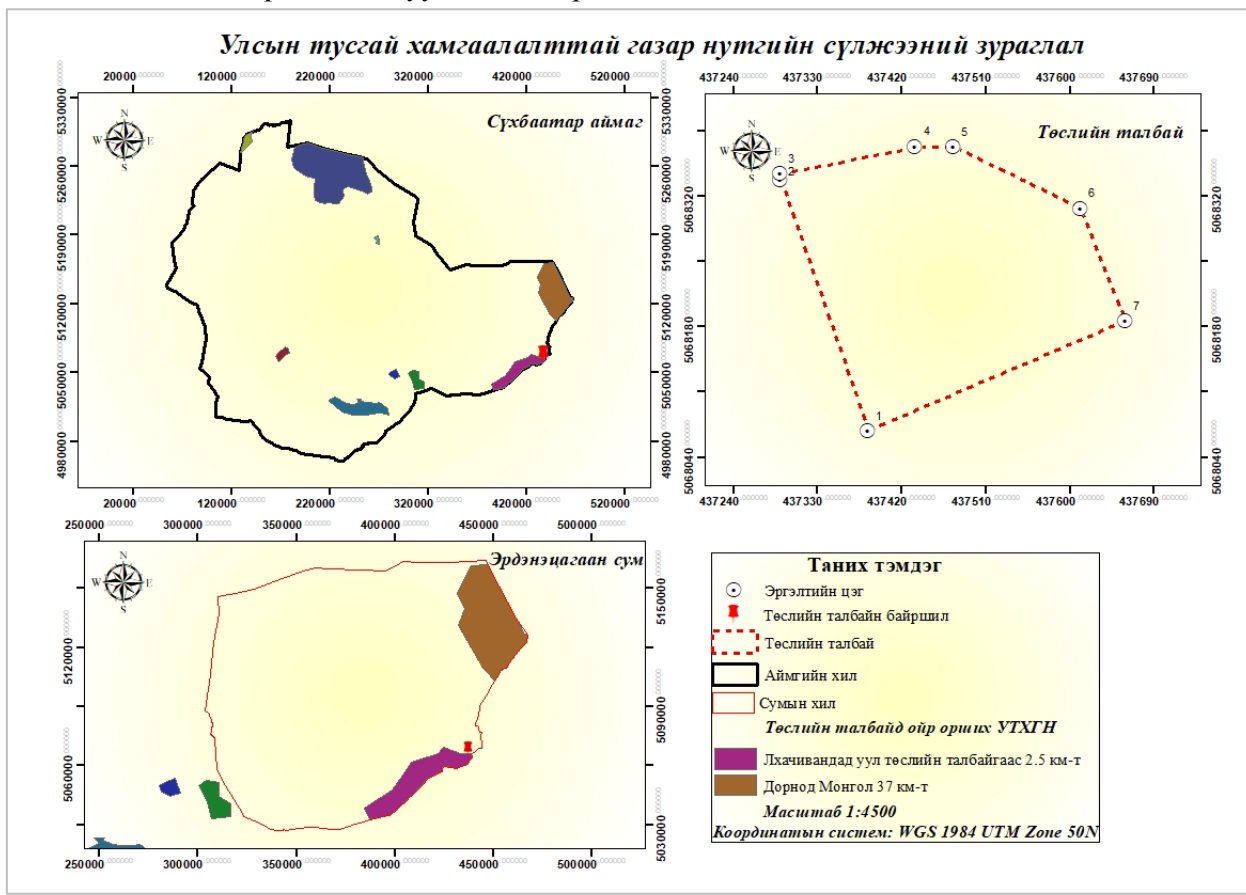
Зураг 9. Төслийн талбайн бэлчээрийн хэв шинж

2.7 Амьтны аймаг

Тус төслийн талбай нь Монголын Дорнод талын их мужийн Халхын Дундад ба Дарьгангын талархаг мужийн ухаа гүвээт Халхын Дундад тойрогт багтана. Дорнод Монголын бүс нутаг нь өвөрмөц ургамал амьтны аймаг бүхий хялганат талын экосистем юм. Амьтны аймгийн хувьд хэдэн зуу мянгаараа сүрэглэн бэлчих дэлхийд өөр хаана ч үл тохиолдох цагаан зээр тэрчлэн хярс дагуурын огдой дагуурын зурам үлийн цагаан оготнотоодог монгол болжмор шийхнүүхэй чогчоохой зэрэг тал хээрийн унаган амьтдын амьдрах өлгий нутаг орчин ажээ. Иймээс ч дахин үл давтагдах онгон нүд алдам уудам энэ хээрийн экосистемийн зарим нутгийг Монгол улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээнд хамааруулж дархан цаазтай ба байгалийн нөөц газруудыг байгуулсан билээ.

2.8 Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

Төсөл хэрэгжихээр төлөвлөж буй талбай нь Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт байрлах бөгөөд УТХГН-ын сүлжээтэй шууд давхцаагүй байна.

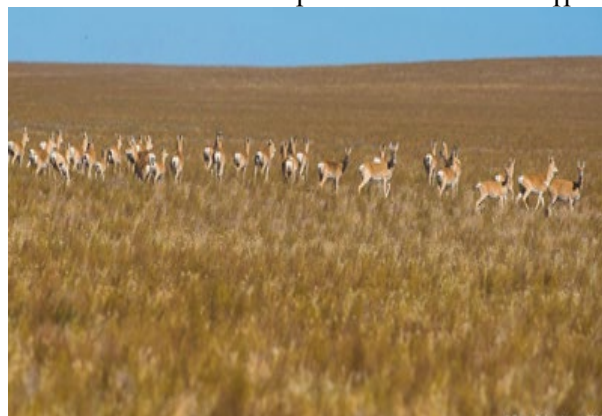

Зураг 10. Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээний зураглал

Хүснэгт 3. Төслийн талбайн ойролцоох Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг

ТХГН-ийн ангилал	ТХГН-ийн нэр	Хамгаалалтад авсан огноо	Засаг захиргааны хуваарь	Төслийн талбай хүртэлх зай
БНГ	Лханчивандад уул	1965/1995	Сүхбаатар аймгий Эрдэнэцагаан сумын төвөөс зүүн урагш 75 км-т байрлана.	2.5 км
ДЦГ	Дорнод Монголын тал	1992/1995	Сүхбаатар аймгийн зүүн хэсгийг эзлэн оршино.	37 км

Дорнод Монголын тал Дархан цаазат газар:

Төв Азийн хялганат хээрийн хэв шинжийг бүрэн харуулсан, онгон байдлаа хадгалж үлдсэн жинхэнэ тал хээрийн үзэсгэлэнг зөвхөн Дорнод Монголоос үзэж болно. Цагаан зээрийн нүүдэллэн явах зам болсон газар нутаг бөгөөд ховор амьтан, ургамлын багагүй нөөцтэй. 1993 онд УИХ-ын 28 дугаар тогтоолоор улсын тусгай хамгаалалтанд авсан. Дорнод аймгийн зүүн урд, Сүхбаатар аймгийн зүүн хэсгийн нутгийг хамран улсын хилийн дагуу орших газар нутаг бөгөөд тэгш тал ховор, бэсрэг нам уулс, ухаа толгод, гүвээ тэдгээрийн хоорондох дэрст хоолой бүхий нутаг юм. Хамгийн өндөрлөг цэг нь Вангийн

цагаан уул бөгөөд далайн төвшнөөс дээш 1099 метр, хамгийн нам дор цэг нь Лагийн хоолойн урд хэсэг 709 метр болно. Чулуулгийн хувьд боржин, гүний чулуулаг, галт уулын бялхмал чулуулаг, шохойн чулуу, элсэн чулуулагтай.

Лхачинвандад уул Байгалийн нөөц газар:

Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын төвөөс зүүн урагш 75 километрт байрлах бөгөөд

Лхачинвандад уулын байгалийн үзэсгэлэнт байдал, ой модгүй энэ ууланд нутагшин үржиж байгаа буга, бор гөрөөс, илбэнх зэрэг амьтадыг хамгаалах зорилгоор 1965 онд дархан цаазтай болгосон. Гэвч энэхүү үзэсгэлэнт уул нь байгалийн муж, газарзүйн онцлогийг бүрэн төлөөлж чадахгүй байгааг харгалзан тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хуулийн дагуу 1995 онд УИХ-ын 26 дугаар тогтоолоор байгалийн нөөц газрын ангилалд хамааруулжээ.

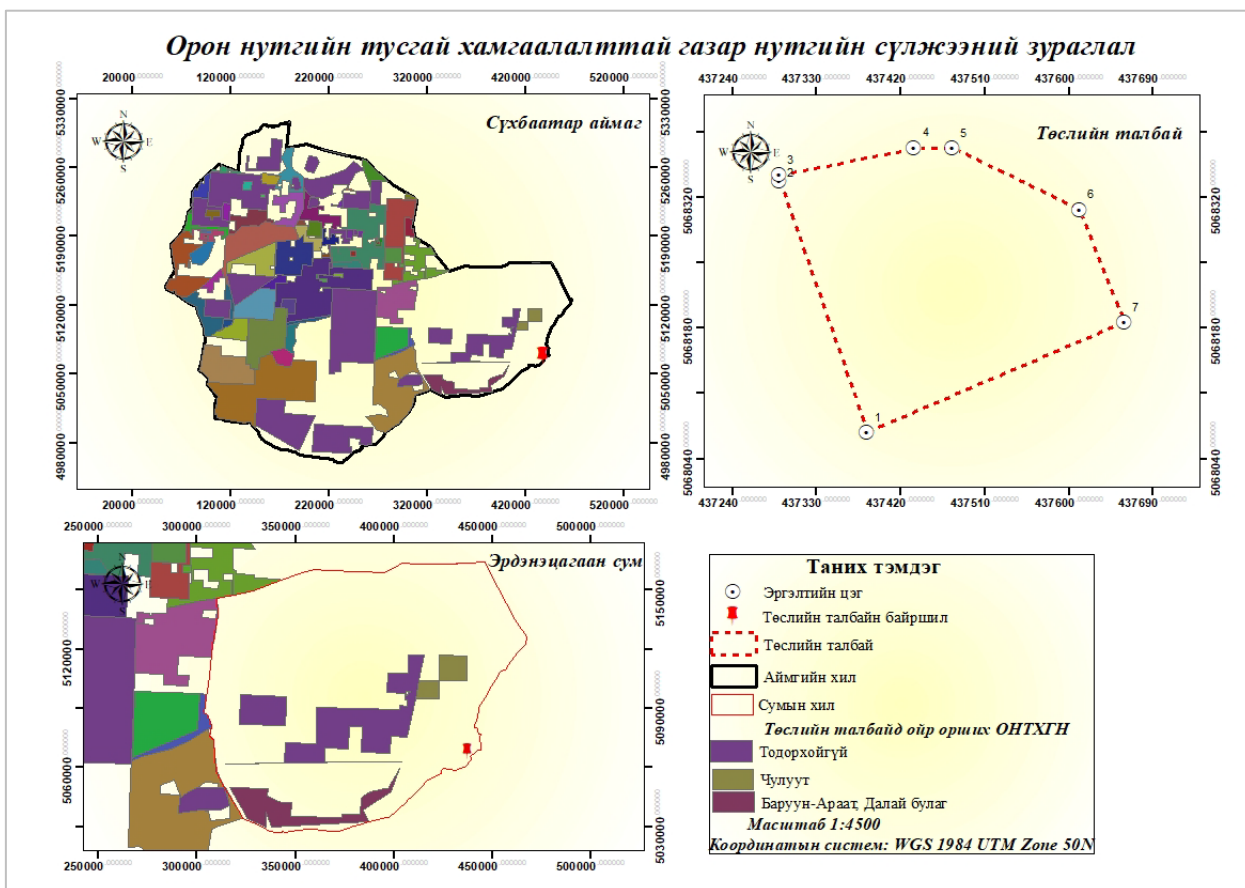
Лхачинвандад, Баруун Араат, Зүүн Араат зэрэг

уулс нь Монголын Дорнод тэгш талын мужийн өмнөд захад Дарьгангын галт уулт өндөрлөг, талархаг газрын зүүн залгаа орших уулт хээр нутаг юм. Эдгээр уулс нь 1200 метрээс өндөргүй, бөмбөгөр оройтой, уужуу тавиу ам хөндийтэй нам уулс юм. Нутгийн урд хэсэг нь өндөрлөг, хойшоо намхан учир өмнөөс хойшлох тутам аажмаар улам бүр намсан уул толгод, ухаа гүвээ болсоор Дорнодын тэгш тал руу алгуур нийлнэ.

Лхачинвандадын нөөц газарт буга, бор гөрөөснөөс гадна үнэг, чоно, хярс, өмхий хүрэн, дорго, цагаан зээр, тарвага зурам, үхэр огодой, туулай, чоно, сохор номин, мануул зэрэг амьтад бий. Өвөөлж, хөх цэцгий, алтан хараацай, хонин хараацай, ангир, тогоруу тоодог, хэрээ, бүргэд, харцага, ууль, шар шувуу, улаан хошуут, тагтаа, сар, ятуу, ногтруу зэрэг шувууд тааралдана. Энэ ууланд ойн буга идээшин нутагладаг нь сонин тохиолдол юм. 1886 онд Өвөр Монголын нэгэн ноёноос Егүзэр хутагтад хоёр буга бэлэг болгосныг малласаар 1905 он хүргэжээ. Буга өсөж үржээд 20 гаруй тоо толгой болсон байна. 1914-1915 оны үед Егүзэрийн буга 100 орчим болж өсөхөд тэдгээрийг хашаанаас гарган зэрлэгшүүлж зоргоор нь тавьжээ. Гэвч олон жил хүний гарт дассан тул ойролцоо нутагшиж нэг их холдохгүй байсаар байв. 1930-аад оноос хойш харьцангуй зэрлэгшин Лхачинвандад уулнаа тархаж, Зүүн Баруун Араат уулсаар ч нутаглах болжээ.

Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээ

Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын хэмжээнд Орон нутгийн тусгай хамгаалалтанд авсан газар нутгийн сүлжээг доорх зургаар харуулаа. Төсөл хэрэгжихээр төлөвлөж буй талбайтай шууд давхцаж байгаа газар байхгүй байна. Төслийн талбайгаас Чулуут 31 км-т, Баруун Араат Далай булаг 36км-т оршиж байна.

Зураг 11. ОНТХГН-ын сүлжээ

Төсөл хэрэгжих талбайтай хамгийн ойр Лханчивандад уул БНГазар 2.5 км зайд, Дорнод Монголын ДЦГ 37 км-т оршиж байна. Орон нутгийн тусгай хамгаалалт бүхий Чулуут 31 км, Баруун Араат Далай булаг 36км зайд оршиж байна.

2.9 Нийгэм, эдийн засаг

Эрдэнэцагаан сум

Нутгийн хилийн нийт урт 1340 км бөгөөд урд талаараа БНХАУ-тай 485 км, баруун талаараа Дорноговь аймагтай 165 км, хойт талаараа Хэнтий аймагтай 260 км, зүүн хойт талаараа Дорнод аймагтай 430 км газраар тус тус хиллэдэг.

Аймгийн нутаг Дорнод Монголын тэгш талын өмнөд хэсгийн үргэлжлэл бөгөөд нийтдээ 82.3 мян.км² газар нутагтай, тал хээрийн бүсэд багтдаг. Нутгийн ихэнх хэсэг нь далайн түвшнээс дээш 1000 1200м өндөрт оршдог. Хамгийн өндөр цэг нь далайн түвшинээс дээш 1778 м-т өргөгдсөн Шилийн Богд уул, хамгийн нам цэг нь далайн түвшнээс дээш 790 м-т өргөгдсөн Байшинт юм.

Байгалийн сонин тогтоц бүхий газар нутаг элбэгтэй. Үүнд: Дарьганга суманд 200 гаруй сөнөсөн галт уул, Онгон Дарьганга суманд 127-248 км² талбай эзлэх Онгон, Молцогийн их элс, Эрдэнэцагаан сумын нутагт байгалийн нөөц газар Лхачинвандад уул, Дарьганга, Наран сумын нутагт Баяндулаан, Талын агуйт, Мөнххаан сумын Баян-Уулын орчмын агуй зэрэг юм.

Сум байгуулагдсан түүх: 1924 оны 4 дүгээр сард Улсын бага хурлын шийдвэрээр Эрдэнэцагаан уулын хошуу нэртэйгээр анх байгуулагджээ. Аймгийнхаа хамгийн зүүн өмнөд хязгаарт, 17,3 мянган км.кв газар нутагтай. Тус суманд Хөндлөх хайлааст, Цагаан-Овоо, Бадрах, Хонгор, Билүүт, Жаргалант, Хадынбулаг, Алтан-Овоо гэсэн 8 багийн 6,970 хүн амьдарч байна. Халх, хуучид, үзэмчин, дарьгангачууд амьдардаг.

Газар зүйн байршил: Газар нутаг нь тал хээрийн бүст багтана. Дархан цаазат Лхачинвандад уул, Зотол хаан, Уртын цагаан овоо, Норов уул, Бяруутын баян цагаан, Чандмань уул зэрэг уулстай. Хөндлөн Хайлааст, Хэцүүгийн ам, Яам хад, Баян хайлс, Мойлтын өндөр зэрэг үзэсгэлэнт газар олонтой. Хонгор, Жаргалант, Хад, Могойн гол, Усан хөл, Чоно гол зэрэг 20 гаруй булаг, горхитой. Рашаан Цайдам, Далай булаг зэрэг рашаан устай.

Хонгорын голын алт, Чоноглын гянт болд, Нүхтийн молибден, Баянцогтын нүүрсний орд газартай. Сумын төв нь Чоно гол. Баруун-Уртаас 217 км, Улаанбаатараас 777 км

зайтай.

Газар ашиглалтын байдал: Эрдэнэцагаан сум нь аймгийнхаа хамгийн зүүн өмнөд хязгаарт орших бөгөөд 1694.8 мянган га газар нутагтай, түүний дотор хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар 1421.0 мянган га, тусгай хамгаалалттай газар 271.1 мянган га, усны эдэлбэр газар 545 га, зам сүлжээний газар 1542.2 га, хот суурингийн эдэлбэр газар 577.4 га-г тус тус эзэлдэг.

Газар тариалан: Газар тариалангийн үйлдвэрлэл хөдөө аж ахуйн нэгдэл тарснаас хойш зогсонги байдалд орсон. Сүүлийн жилүүдэд өрхийн төмс, хүнсний ногооны тариалалт жилээс жилд нэмэгдэж, иргэдийн идэвх санаачлага дээшилж, хүлэмжийн тариалалт хийж байна. Усалгаатай тариалан эрхлэхэд усны хангамж хүрэлцээгүй тул нэгжээс авах ургацын хэмжээ бага байдаг. Хадлангийн талбай хүрэлцээтэй, ургац сайн ч техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн хүрэлцээ муу тул газар тариалан зогсонги байдалтай байна.

Үйлдвэрлэл үйлчилгээ: Үйлдвэр үйлчилгээний хувьд талх, нарийн боовны цех нэг, блокны үйлдвэр 2 ажилладаг. Худалдаа, үйлчилгээний 43 цэг, салбар байдаг ба энэ нь бөөний худалдааны цэг, супермаркет, минимаркет, баар, цайны газар, кафе, мах, сүү, цагаан идээний дэлгүүр, хүнс, бараа, барилгын материал, сэлбэгийн дэлгүүр ажилладаг. Ахуйн үйлчилгээний салбарт үсчин 4, гуталчин 1, зочид буудал 4, оёдолчин 3, мужаан 4, машин, мотоциклын засвар, дугуй засварын газрууд тус тус ажилладаг.

Дэд бүтэц: Эрчим хүчний төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон ба нар, салхины эх үүсгүүр ашигладаг өрхийн тоо 700 орчим болоод байна.

Аймгийн төв болон бусад сумдтай шороон замаар холбогддог. Сумын төвд 3 км хатуу хучилттай замтай. Сумаас гадагш болон доторх ачаа, зорчигч тээврийн үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийнхэн гүйцэтгэдэг. Аймгаас суманд 7 хоногт 2 удаа шуудангийн үйлчилгээ үзүүлдэг, багуудад шуудан хүрдэггүй.

Дэд бүтцийн хөгжил төдийлөн сайнгүй. Байгалийн үзэсгэлэнт газрууд, түүх соёлын дурсгалт газруудаа түшиглэн аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэх нөөц боломжтой.

Байгалийн баялгийг нь ашиглаад нөхөн сэргээлт хийхгүй байх асуудал байсаар байна. Сумын төв орчимд ногоон байгууламж байхгүй, шороон шуурга ихэссэн, усны нөөц багассан зэрэг нь хүн амын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх талтай.

Зураг 12. Эрдэнэцагаан сумын нутгийн удирдлагын ордон

Сумын статистик мэдээ:

Хүснэгт 4. Багийн өрхийн мэдээлэл, хүн ам

Сум, баг	Хүн амын тоо					Өрхийн тоо				
	2018 он	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он	2018 Он	2019 Он	2020 Он	2021 Он	2022 Он
1-р баг, Хөдлөн хайлааст	1,023	1,029	1,055	1,096	1,117	274	285	289	298	306
2-р баг, Цагаан овоо	1,084	1,081	1,111	1,100	1,091	309	300	304	327	325
3-р баг, Бадрах	706	709	731	735	762	188	185	198	204	214
4-р баг, Хонгор	592	613	627	676	694	161	164	170	181	185
5-р баг, Билүүт	1,028	1,000	990	960	887	290	264	268	258	239
6-р баг, Жаргалант	721	721	727	745	752	208	203	213	222	235
7-р баг, Хадын булаг	778	767	784	798	833	228	220	231	242	251
8-р баг, Алтан овоо	868	848	868	855	838	254	247	259	261	256
Эрдэнэцагаан	6,800	6,768	6,893	6,965	6,974	1,912	1,868	1,932	1,993	2,011

Эрдэнэцагаан сумын хүн амын өсөлт 1%-тай, тус сумын хүн амын тоо сүүлийн 5 жилд буурсан үзүүлэлтгүй байна. Нийт 2011 өрхтэй бөгөөд үүний 1069 буюу 53.1 хувь нь малчин өрх байна.

Хүснэгт 5. Багийн малчин өрхийн тоо

Сум, баг	2024 он
1-р баг, Хөдлөн хайлааст	233
2-р баг, Цагаан овоо	46
3-р баг, Бадрах	184
4-р баг, Хонгор	158
5-р баг, Билүүт	37
6-р баг, Жаргалант	165
7-р баг, Хадын булаг	198
8-р баг, Алтан овоо	48

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах
 “Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн
 төлөвлөгөө

Эрдэнэцагаан	1069
--------------	------

Тус сумын малын тоо толгой 2022 оны байдлаар 47681 бөгөөд үүнээс хонь 41.6 хувь буюу 198423, ямаа 38.7 хувь буюу 184422, үхэр 7.8 хувь буюу 37184, адуу 11.8 хувь буюу 56133, тэмээ 0.7 хувь буюу 651 тоо толгой бүхий байна.

Хүснэгт 6. Сумын мал аж ахуйн үзүүлэлтүүд

Сум, баг	Адуу		Үхэр		Хонь		Ямаа		Тэмээ		Нийт
	Тоо толгой	Эзлэх хувь	Тоо толгой	Эзлэх хувь	Тоо толгой	Эзлэх хувь	Тоо толгой	Эзлэх хувь	Тоо толгой	Эзлэх хувь	
Эрдэнэцагаан	56133	11.8	37184	7.8	198423	41.6	184422	38.7	651	0.7	476813

/ Эх сурвалж www.1212.mn/

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хүснэгт 7. Гол нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчим хугацаа

№	Төслийн гол нөлөөлөл	Нөлөөлөлд өртөгч	Хамрах хүрээ	Нөлөөллийн эрчим	Хугацаа
1	Ахуйн бохир ус, хатуу хог хаягдлын угаагдал хөрсөнд шингэх	Орчны хөрс, хөрсний ус	0-0.5 га	Боломж бага	Хавар, намар, зуны улиралд
2	Зам, жим харгуй ихсэх, тоосжилт, шороон шуурга	Хөрс, ургамал	Төслийн автомашины зогсоолоос гадна машин тэрэг байрлуулах	Их	Төслийн туршид
3	Төслийн хүчин чадлаас хэтэрсэн үйлчилгээ явуулах	Орчны ургамал нөмрөг, хөрс	0-3км ²	Их	Тогтоох боломжгүй
4	Түймэр	Хүн, мал, эд хогшил, ургамал, хөрс	0-10км ² түүнээс их	Хүчтэй	Тогтоох боломжгүй

Хүснэгт 8. Гол нөлөөллийн дүн шинжилгээ

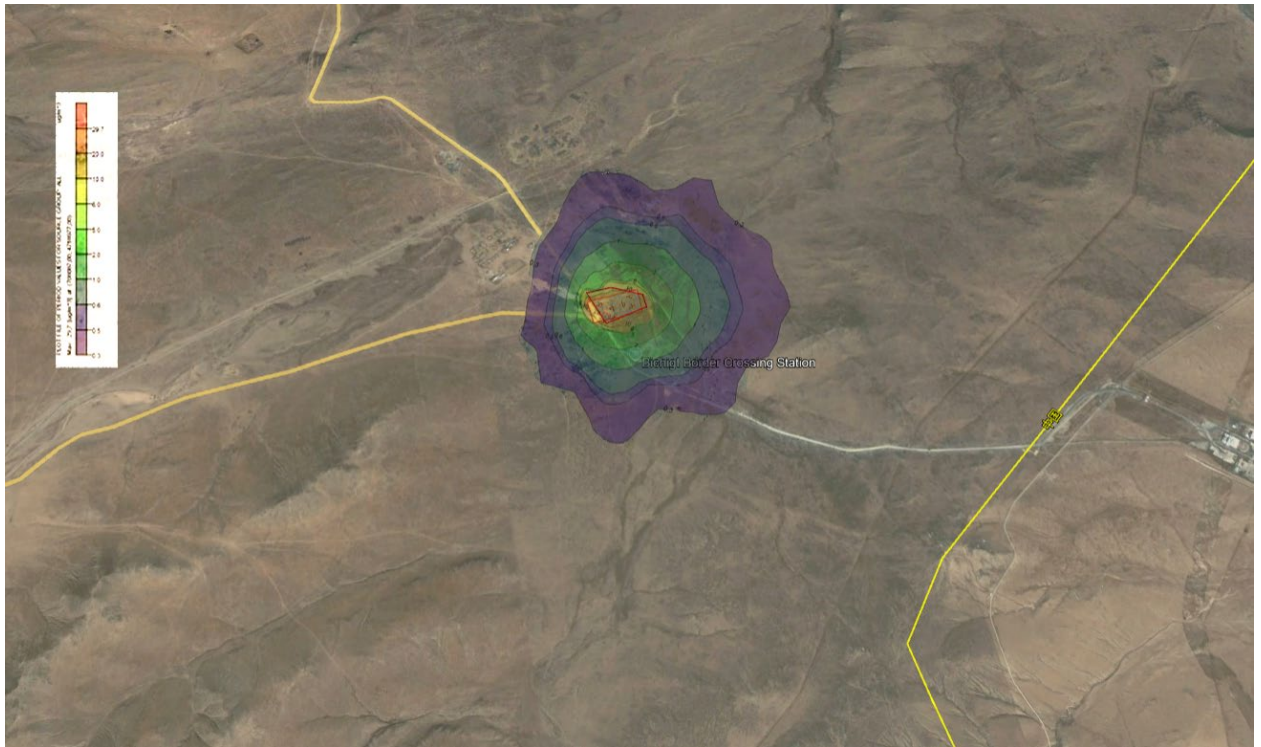
№	Нөлөөллүүд	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ			
		Үр дагавар	Тохиолдох магадлал/давтамж	Зэрэглэл	Үнэлгээ
1	Хүнд даацын машинуудаас үүсэх тоосжилт агаар орчинг бохирдуулж болзошгүй	3-их	В-Өндөр	В3	ИХ
2	Нүүрс ачиж буулгах үед тоосжилт агаар орчинг бохирдуулж болзошгүй.	3-их	В-Өндөр	В3	ИХ
3	Нүүрс тээвэрлэх машины тоног төхөөрөмж, ялангуяа дизель түлшээр ажилладаг хүнд даацын машин, техникийн хорт утаа ялгарах зэргээр агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлнө.	3-их	С- Болзошгүй	С3	Дунд
Дүгнэлт	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц-аас харахад химийн бодисын хадгалалт, тээвэрлэлтийн явцад агаарын чанарт сөрөг нөлөөллийг үзүүлэхээр байна. Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээгээр нөлөөллийн 33% нь дунд, 67% нь их, байгааг үндэслэн уг төслөөс агаарын чанарт ИХ нөлөөтэй гэж үзэв.				

Эндээс үзэхэд тус төслийн эдэлбэр газар төдийгүй орчны газар нутгийг хамгаалалтад авч, авто хөсгийг зөвхөн тогтоосон замаар явуулж, үйлчлүүлэгчдийн тоог тогтоосон норм хэмжээнээс давуулахгүй байхыг үл харгалзваас хөрсний өнгөн хэсгийг дагтаршуулах, талхлах, ургамал нөмрөгийг алдралд оруулах улмаар ургамлын төрөл, зүйл хомсдож, ургацын хэмжээ буурч, экологийн тэнцвэрт байдал алдагдахад дөхөм үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Дээрх нөлөөллийн хүчин зүйлүүдээс хамгийн их нь үйлчлүүлэгчдийн хөл хөдөлгөөн ихсэх, төслийн орчимд түймэр алдах, тээврийн хэрэгслээр холжиж олон салаа зам гаргаснаас хөрс эвдрэх, ахуйн бохир ус, хатуу хог хаягдал хур борооны усаар угаагдаж хөрсөнд шингэх, шатах тослох материал асгарах нь хөрс, усны бохирдол, ургамлан нөмрөг алдралд орон хомсдож биомассын хэмжээ багасах зэрэг ихээхэн сөрөг нөлөө үзүүлж болох нь харагдаж байна.

Иймд эдгээр нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар дараах бүлэгт өгсөн зөвлөмжүүдийг нэг бүрчлэн хэрэгжүүлж, цаашид байгаль хамгаалах жил бүрийн төлөвлөгөөнд тусган зохих арга хэмжээнүүдийг цаг алдалгүй авч байх шаардлагатай.

3.1 Нүүрс ачиж буулгах үеийн тоосжилтоос үүсэх гол сөрөг нөлөөлөл

Салхины хурд 10 м/с үед ачиж буулгалтаас үүсэх тоосонцрын агууламж нийт тоосны (TSP) хугацааны дундаж агууламжийн хэмжээ 500-2500мкг/м3, PM10 тоосонцор 100-1000 мкг/м3 агууламжтайгаар тархаж байна .

3.2 Барилга байгууламжийг өргөтгөн барьж ашиглалтад оруулснаас хойших үйлчилгээнээс байгаль орчинд үзүүлэх гол нөлөөлөл

- Объектын орчин тойронд хөрс, ургамлан нөмрөг элэгдэл, эвдрэлд орох
- Зам жим, барилга байгууламжийн орчны хөрс талхлагдах, элэгдэх, эвдрэх нөхцөл бүрдэх, үйлчлүүлэгчдийн тоо олширсноор агаар бохирдох
- Автомашины хөдөлгөөн нэмэгдсэнээс агаар орчин бохирдох зэргээр илэрнэ.

Төслийн байгууламжийг барих эхний үе шатанд объектыг байгуулах, газар шорооны ажил гүйцэтгэхэд тухайн орчны хөрс, ургамал нэн түрүүнд өртөж, явган хүний жим зам тавих, суваг шуудуу татах зэрэгт рельефийн зарим хэлбэрийн үндсэн төрх алдагдах, шинээр бичил хэлбэр бий болж, газрын хөрсний механик бүтэц, ургамлын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт орно. Ийм тохиолдолд тухайн байгууламж барих хэсгийн өнгөн хөрсийг хуулж овоолго хийж нөхөн сэргээлт болон цэцэрлэгжүүлэлтийн ажилд ашиглах нь зүйтэй. Барилга байгууламж барих үеийн нөлөөллийн төрөл нэлээд олон байгаа хэдий ч хамрах хүрээ нь бага, эрчим нь их байна. Иймд байгууламжийг барьж дууссаны дараа нөхөн сэргээх ажлыг яаралтай хийх шаардлагатай. Ашиглалт жигдэрсний дараа орчинд үзүүлэх нөлөөллүүд нь түүний олон талт үйл ажиллагаатай уялдан хүрээгээ тэлэх магадлалтай байгаа нь ажиглагдаж байна.

Тус төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг бүхий л хүрээнд авч үзвэл: хөрс дагтарших, элэгдэх, эвдрэх нөхцөл бүрдэх, голын ус болон эрэг бохирдох, хөрсний усаар дамжин гүний ус бохирдох, биомассын хэмжээ багасах, элдэв төрлийн бохирдлоос амьтан, ургамал ялангуяа хөрсөн дэх бичил биетэн, хорхой шавьж хордож устах, мөлхөгч, мэрэгчид, жигүүртэн шувууд дайжих, мод бут өвс ургамал механик гэмтэлд өртөх гэж үзэв.

3.3 Төсөлөөс агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Төсөл хэрэгжих орчимд агаарын бохирдол дунд зэрэгт байна. Энэ нутгийн агаар, ус, хөрс, ургамал байгалийн унаган төрх алдагдсан бөгөөд ялангуяа уг төсөл хэрэгжих талбай нь хүний суурьшилын бүсээс 480метр зайтай, тухайн орчимд агаар орчинд хүчтэй нөлөөлж бохирдуулах эх үүсвэр ихтэй. Гэвч төслийн үйл ажиллагаа улирлын чанартай тул суурьшлын бүсэд үзүүлэх сөрөг нөлөө харьцангуй бага байна.

Төсөл хэрэгжих орчмын агаарын бохирдлын эх үүсвэр нь барилга байгууламж барих явцад үүсэх тоосжилт, барилгажилтанд ажиллах машин механизмуудын түлшний шаталтаас гарах хорт хий /азотын давхар исэл, хүхэрлэг хий/, утаа болон цаг агаарын хуурайшилттай үед тэдгээрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн хөрснөөс тоос босох, дуу чимээ зэрэг болно.

Мөн агаарын бохирдлын гол үүсвэрийн нэг нь байгалийн хүчин зүйл болох шороон шуурга гэж болно. Чухам ийм үед л тоос, шороо ихээр дэгдэж агаар орчныг бохирдуулна.

Цаашид үйлдвэрийн түүхий эд болон бэлэн болсон бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх машин механизмуудын түлшний шаталтаас үүсэх хорт хий, утаа болон цаг агаарын хуурайшилттай үед тэдгээрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн хөрснөөс тоос босох, дуу чимээ ихсэх зэргээр агаарын чанарт хими болон физикийн тодорхой нөлөөллийг бага хэмжээгээр үзүүлэх болно.

Дээрх нөлөөллийн хэлбэрийг доор дурдсан байдлаар ялган төсөөлж болох юм. Үүнд:

- Ургамалын бүрхүүл тоос шороонд дарагдах
- Агаар дахь тоосны агууламж ихсэн хүмүүсийн эрүүл мэндэд нөлөөлөх

Иймд төсөл хэрэгжих орчин нь хүн амын суурьшлын бүс гэдгийг харгалзан үзэж хүний үйл ажилагаанаас үүдэлтэй тоосны сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга зам, хэтийн болон ойрын зорилтыг тодорхойлох нь нэн чухал юм.

Тээвэрлэлтийн /Түүхий эд ачиж буулгах/ үед эвдэрсэн газрыг тухай бүр нөхөн сэргээх, аль болохоор олон салаа зам гаргахгүй байх, түүхий эд тээвэрлэх гол замыг цаашдаа хатуу хучилттай болгох зэрэг бололцоотой бүхий л арга хэмжээг авч ажиллах нь зүйтэй.

Хийн хаягдлаас үүсэх гол сөрөг нөлөөлөл

Автомашин утааны найрлагад нийтдээ 200 гаруй төрлийн хорт бодис, химийн нэгдэл оролцдог. Зарцуулагдах түлшний жингийн 15% нь ашигтай зарцуулагдаж, үлдсэн 85% нь агаарт цацагддаг байна. 1кг түлш шатаахдаа бензиний хөдөлгүүр 300-310г, дизель хөдөлгүүр 80-100г хорт бодис ялгаруулна. 1кг шатахууныг литрт шилжүүлэн (бензин $q=0.725$, дизель $q=0.825$) бодож, түүний шаталтаас ялгаран гарах хорт хийн агуулалт, хэмжээг тооцоолон гаргасан. Автомашин утааны агаарыг бохирдуулах чанарыг тодорхойлохдоо бензин хөдөлгүүрт бол нүүрстөрөгчийн ба азотын ислийн агууламжийг, дизель хөдөлгүүрт бол хөө тортогийн агууламжийг үндсэн үзүүлэлт болгодог.

Хүснэгт 9. Автомашин асаалттай байх үеийн ялгаруулах хийн хэмжээ

Бохирдол	Автомашин асаалттай, зогсолттой үед	Машин сул байх (60 дээш)	Машин хурдтай явж байх үед (60 км/цагаас)	Машин тойргоор эргэх үед	Машины хурд саарч байх үед (60 км/цагаас доош)
СО (%)	4 – 9	< 1 – 8		1 – 7	2 – 9
НС, С ₆ Н ₁₄ (ppm)	500 – 1000	50 – 80		200 – 800	3000 – 12 000
NO _x (ppm)	10 – 50	1000 - 4000		1000- 3000	5 – 50

Дээрх хоёр төрлийн хөдөлгүүрийн утааны дундаж найрлагыг дараах хүснэгтэд харуулав. Энэ нь байгаль орчинд цацагдаж байгаа утааны техникийн болон мониторингийн хяналтын үзүүлэлт, ашиглагдах ач холбогдол юм.

Хүснэгт 10. Автомашин утааны бүрдэл найрлага

№	Бүрдэл	Хөдөлгүүрийн төрөл		Тайлбар
		Бензин	Дизель	
1	Азот (%)	74-77	76-78	Хоргүй
2	Хүчилтөрөгч (%)	0.3-8	2-18	Хоргүй
3	Усны уур (%)	3-5.5	0.5-4	Хоргүй
4	Нүүрсхүчлийн хий (%)	5-12	1-10	Хоргүй
5	Нүүрстөрөгчийн исэл (%)	1-10	0.01-0.5	Хортой
6	Азотын исэл (%)	0.1-0.5	0.001-0.4	Хортой
7	Альдегид (%)	0.0-0.2	0-0.009	Хортой
8	Нүүрс-устөрөгчид (%)	0.01-0.02	0.01-0.5	Хортой
9	Хүхэрлэг хий (%)	0-0.002	0-0.03	Хортой
10	Хөө тортог (г/м ³)	0-0.44	0.01-1.1	Хортой
11	Бенз (а) пирен (г/м ³)	<0.00002	<0.00001	Хортой

Хүснэгтээс харахад, 1л бензин шатаахад ялгарах хорт бодисын хэмжээ нь дизель түлшнийхээс дунджаар 3.1 дахин их байгаа бөгөөд зөрүүгийн хэмжээ нь 3-4 хооронд хэлбэлзэж байдгийг судалгаагаар тогтоосон байна.

3.4 Төслөөс газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл

Уг төсөл хэрэгжих талбай нь байгалийн хүчин зүйлс болох ус, салхины нөлөө, мөн хүний хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр газрын гадарга болон хэвлий эвдрэл ихтэй, ихэнх хэсэг харьцангуй унаган төрхөө алдсан, хэсэг газар ургамал хөрс талхлагдсан.

Төслийн өргөтгөл барилгын ажлын үед хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Барилга барих явцад барилгын суурь ухах, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ихсэх, үүнээс үүдэн хөрс дагтарших, эвдрэх, ургамал нөмрөг алдралд орох, улмаар хөрсний үржил шимт хэсэг устаж алга болох, механик бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөх, үүний улмаас элсэнцэр хөрс салхинд хийсэх, элсжилт үүсэх
- Техникийн шатах тослох материал асгарах, ахуйн хог хаягдал, бохир усны нөлөөгөөр газрын гадарга, хэвлий бохирдох
- Болзошгүй тохиолдлоор гал алдах, түймэр гарах
- Нүүрс тээврийн олон салаа маршрут гарах, нүүрсний тортог газрын гадаргыг бохирдуулах

Иймд эдгээр нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар шаардлагатай арга хэмжээг тухай бүр авч хэрэгжүүлж байх шаардлагатай.

3.5 Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл

А. Төслийн барилгын ажлын үед хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Байгууламжийн материалыг газар дээр нь зөөвөрлөн байрлуулах, төсөл хэрэгжих явцад хөрс, ургамал механик гэмтэлд өртөх
- Барилгын суурь ухах, цугтах зэрэг үйл ажиллагаанд газрын хөрс бохирдох
- Овор ихтэй хүнд ачаан (материал) доор удаан байсан хөрс дагтарших, ургамал дахин ургах чадваргүй болох, устах
- Тээврийн хэрэгсэл ихэссэнээр зам жим олширч элэгдэл ихсэх, эрэг мөргөцөг нурах, эвдрэх гэх мэт болно.

Б. Төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн үйл ажиллагааны явцад машин механизмаас мөн хүний санамсаргүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалан ямар нэгэн шатах, тослох материал хөрсөнд ил задгай асгарч, хөрсийг бохирдуулах
- Төслийн ойр орчимд хүний үйл ажиллагаатай холбоотойгоор хог хаягдал бий болж ойр орчмын хөрсийг бохирдуулах, хөрс суларч цас борооны усанд норж шавар шалбааг ихтэй, хуурай салхитай үед тоос шороо босож орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлнө.

- Нүүрс тээвэрлэлтийн олон салаа маршрут үүсэх, нүүрсний тортог хөрсний бохирдол үүсгэх

3.6 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл

Ургамлын амьдралын гол нөхцөл болсон гэрэл, дулаан, усан хангамж, хөрсний бүтэц, эрдэс тэжээл, агаарын хүчилтөрөгч хангамжаас шалтгаалан ургамлын бүтэц-экологийн өвөрмөц бүлгүүд бий болсон байдаг.

Барилга байгууламж барих болон төслийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр /Төслийн хөл хөдөлгөөн, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн зэрэг/ зүйлийн бүрдлийн хэвийн байдалд өөрчлөлт гарч, орчмын ургамлан нөмрөгийн тусгаг бүрхэц сийрэгжин халцгай талбайн хэмжээ ихсэх, бэлчээр талхлагдаж, тус районы үндсэн ургамлууд нь нөхөн сэргэх чадваргүй болж устах аюулд орох ба өөр ургамлын зүйлүүдээр солигдох болно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас ургамлан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төсөл орчмын ургамлан нөмрөгийн тусгагын бүрхэц сийрэгжин халцгай талбайн хэмжээ ихсэх, бэлчээр талхлагдах,
- Тус районы үндсэн ургамлууд нь нөхөн сэргэх чадваргүй болж устах аюулд орох ба өөр ургамлын зүйлүүдээр солигдох болно. /Хог ургамал/
- Төсөл орчмын мод бут механик гэмтэлд өртөх

3.7 Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл

Амьтны аймгийн хувьд Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрийн төв хэсэгт амьтны аймгийн төрөл зүйл аль хэдийн байгалийн нутагшил, шилжих хөдөлгөөн нь бүрэн алдагдаж зөвхөн хот сууринд амьдардаг цөөн тооны хөхтөн, шувуу зэрэг амьтад байгаа болно. Энэ нь Улаанбаатар хотын ойр орчмын хүн амын нягтшил, аж ахуйн хөгжил, замын хөдөлгөөнтэй холбоотой.

Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны амьдрах орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Техникийн шатах тослох материал асгарах, ахуйн хог хаягдал, бохир усны нөлөөгөөр бичил биетэн устах, хордох
- Төслийн барилгын ажлын үе болон хэрэгжүүлэх хугацаанд амрагчдын тоо, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн дуу чимээ зэргээс тухайн орчны амьтад үргэн дайжиж амьтны аймагт сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй.

3.8 Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл

Ус зүйн сүлжээний хувьд Төв Азийн гадагш урсгалгүй ай савд багтдаг бөгөөд Мэнэнгийн талын сав газарт багтдаг байна. Хүний анхаарал болгоомжгүй үйл ажиллагаа, зүй зохисгүй ашиглалт, хатуу, шингэн хог хаягдлыг ил задгай хаяж асгах, тээврийн хэрэгслийн шатах тослох материалын асгаралт зэргээс гадаргын усан орчинд сөрөг нөлөөлөл учирч болзошгүй. Мөн төслийг хэрэгжүүлэхэд гүний усыг ашиглах нь гүний усны нөөцөд тодорхой хэмжээгээр нөлөөлөх болно.

Гадаргын болон гүний усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүдэд, бичил бохир цэвэрлэх байгууламжаас гарсан цэвэршүүлсэн усыг тоосжилт болон ногоон байгууламжийн усалгаа зэрэгт эргүүлэн ашиглах, үер болохоос сэргийлж далан байгуулах, голын ойр орчимд ахуйн болон үйлдвэрийн бохирдлоос сэргийлэх хамгаалалтын төлөвлөгөө, анхааруулга сэрэмжлүүлэг бүхий самбар, мөн гүний ус ашиглалтыг хянах, хэрэглээг багасгах, гүний усны цооног болон гүний худгийн хяналтын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зэрэг багтана.

Төслийн үйл ажиллагаанаас гадаргын болон газар доорх усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн үйл ажиллагааны явцад машин механизмаас мөн хүний санамсаргүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалан ямар нэгэн шатах, тослох материал хөрсөнд ил задгай асгарч, хөрсний ус болон борооны усаар дамжуулан гол горхи бохирдуулах
- Төслийн ойр орчимд хүний үйл ажиллагаатай холбоотойгоор хог хаягдал бий болж ойр орчмын гол горхины ус ба түүний эргийг бохирдуулах, хөрс суларч цас борооны усанд норж

шавар шалбааг ихтэй, хуурай салхитай үед тоос шороо босч орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлнө.

3.9 Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагаа нь улс орон нутгийн төсөвт багагүй орлого оруулах, зуны улиралд ажлын цөөнгүй байр гардаг нь ажилгүйдлийг багасгах, хүмүүсийн амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх чухал хүчин зүйл болж байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарт тоос болон дуу чимээний нөлөө нь ойролцоо оршин суугч иргэдэд нөлөөлөл үзүүлэх болно. Төслийн байгууламжийн ойр зорчих тээврийн хэрэгслийн тоо нэмэгдсэнээр зам тээврийн осол үүсгэхэд нөлөөлж болзошгүй.

3.10 Хуримтлагдах нөлөөлөл

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах “Гаалийн хяналтын талбай” төслөөс хүрээлэн буй орчин, нийгэм эдийн засагт эерэг болон сөрөг нөлөөг тодорхой хэмжээгээр үзүүлэх юм. Үүнээс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл нь энэ төслийн сөрөг нөлөөтэй уялдан газар ашиглалт, хөрсний бохирдол, хөрсний талхагдал, агаарын чанар, ан амьтны дайжилт, ургамлан нөмрөг доройтох зэргээр хуримтлагдах нөлөөллийг үзүүлнэ. Иймд эдгээр хуримтлагдах нөлөөллөөс өөрийн нөлөөллийн байдлыг ялган салгахын тулд нөлөөллийн бүсэд тогтоосон БОМТ-г цаг тухай бүрд нь авч хэрэгжүүлж, тайлагнах нь зүйтэй.

Төсөл хэрэгжих явцад баригдах барилга байгууламжийг барьж байгуулах, төслийн цаашдын үйл ажиллагааны явцад тухайн төслийн үйл ажиллагаа болон орон нутагт хэрэгжиж буй бусад төслийн үйл ажиллагаанаас хам нөлөөлөл үүсч, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд сөрөг үр дагавар ихтэй, богино болон урт хугацааны нөлөөллийг үүсгэж болзошгүй.

Хүснэгт 11. Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл

№	Хуримтлагдах нөлөөлөл	Нөлөөллийн шалтгаан	Хамрах цар хүрээ	Үргэлжлэх хугацаа
1	Газрын гадарга ба хэвлий эвдрэлд өртөх	Бусад төслүүдийн нөлөөлөл	Төслийн талбай, нөлөөллийн бүс	Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
2	Газрын доорх усны нөөц багасах	Бусад төслүүдийн усны хэрэглээ, хэрэглээний давхцал		Одоо, ирээдүй
3	Гадаргын ус бохирдох болон эргийн эвдрэлд өртөх	Бусад төслүүдийн нөлөөлөл		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
4	Ургамал ой модны нөмрөгийн доройтол	Уур амьсгалын өөрчлөлт, төслийн үйл ажиллагаа		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
5	Агаарын бохирдол нэмэгдэх	Хуурайшилт, бусад төслүүдийн ба хотын бохирдлын давхцал		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
6	Хөрсний бохирдол, элэгдэл үүсэх	Уур амьсгалын өөрчлөлт, Бусад төслүүдийн нөлөөллийн давхцал		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
7	Амьтан дайжих, тоо толгой цөөрөх	Уур амьсгалын өөрчлөлт, Бусад төслүүдийн нөлөөллийн давхцал		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй

Хуримтлагдах нөлөөлөл, түүний үр дагаварыг бодитой тодорхойлох, эрт хугацаанд илрүүлэхийн тулд төслийн үйл ажиллагааны тодорхой үе шат хэрэгжсэний дараа төслийн үйл ажиллагаанд мониторинг хийхийг зөвлөж байна.

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах “Гаалийн хяналтын талбай” төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах улмаар үүссэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах, болзошгүй аюул эрсдэлийг гаргахгүй байх тал дээр зорилт тавин ажиллаж байна.

Д/д	Бүрэлдэхүүн хэсгүүд	2025 /мян.т/
1.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ төлөвлөгөө	2600.0
2.	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	1500.0
3.	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	--*--
4.	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	6000.0
5.	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	860.0
6.	Удирдлага зохион байгуулалт	--*--
7.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	3200.0
Нийт		14,160.0

ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 12. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа,	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
1		Агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн дотоод хяналтын мэдээ тайланг дахь салбарт гаргаж өгөх	Агаар орчин	удаа	3	ОХШХ тусгасан		Жил бүр	Агаарын тухай хууль
2		Агаар бохирдуулагч томоохон суурин эх үүсвэрээр бүртгүүлж, жил бүр төлбөр төлөх	Агаар орчин	удаа	3	Үйл зардал	ажиллагааны	Жил бүр	
3									
5		Агааржуулалтын төхөөрөмжийн фильтерийг тогтмол хугацаанд солих.	Агаар орчин	Тогтмол		1000	1000	2025	Агаарын тухай хууль, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль
6		төслийн үйл ажиллагаанд тохирсон агааржуулагч төхөөрөмж суурилуулах.	Агаар орчин	удаа	1	Үйл зардал	ажиллагааны	2025	MNS 4585:2016
7	Авто тээврийн хэрэгслээс тоосжилт,	Тээврийн хэрэгслийг үзлэг оношилгоонд жил бүр тогтмол хамруулах.	Агаар орчин	тогтмол		Үйл зардал	ажиллагааны	2025-2028	
8	хорт хий ялгарах	Мэдээллийн самбарт анхааруулга тавих	Агаар орчин	удаа	1	1,000.0	1,000.0	2025	
Дүн								2,000.0	
Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
9	Усан орчин бохирдох,	Ажлын байрандариутгал халдваргүйжтэл хийх зөвлөмж	Эрүүл ахуй	Улирад 1 удаа	20	Үйл зардал	ажиллагааны	2025-2028	“Усны тухай хууль” Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль
10									

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах “Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

								NS 6561:2015	
11		Хаягдал ус цэвэрлэх танк	Технологийн хаягдал	Иж бүрэн	Төслийн хүрэн	1	Үйл ажиллагааны зардал	2025	MNS 4943:2015 MNS 6734:2018
12		Борооны ус хуримтлуулан дахин ашиглах зөвлөмж	Ус хэмнэх	ширхэг	Тогтмол		Үйл ажиллагааны зардал	2025-2028	“Усны тухай хууль”
№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Дүн									
Хөрс, газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
13		Хөрсөн орчны мониторинг судалгааг хийх	Төслийн талбайн хөрс	удаа	Улиралд удаа	1	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан	2025-2028	
№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
14		Хог хаягдал хүлээн авах хэсгийн газрыг хатуу хучилттай болгох, аюултай хог хаягдал асгарсан тохиолдолд хөрсөнд нэвчих боломжгүй байлгах	Төслийн талбайд	Тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2025-2028	газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ”
Дүн									
Биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
15	Амьтан	Төслийн талбайн цахилгааны шугам	Цахилгааны шугам	ширхэг	4	150.0	600.0	2025	Амьтны тухай хууль
Дүн							600.0		

Нийт дүн	2600.0
----------	--------

ЗУРГАА.ОРЧНЫ ТОХИЖИЛ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж, мян.төг
	1	2	3	4	5	6	7	2025он
1.		“ТЭРБУМ МОД” Үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Орон нутгаас санал авсны үндсэн дээр мод тарих ажлыг хийх (Тайлбар: “Улаанбаатар хотын 2014 онд тарилтад тэнцэх мод сөөгийн тарьц, суулгацын ААНБ-ын судалгаа” “Тоонот байгаль” ТББ-ын үнийн дүнгээр авав.)	Төслийн талбайд	ширхэг	100	10000	100ш*10000 Бордоо 500	
	Нийт						1500.0	

ДОЛОО. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн талбай болон түүний нөлөөлийн бүсэд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл ба археологийн олдвортой газар байхгүй. Төслийн хэрэгжилтийн явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомжинд заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэнд даруй мэдэгдэж төслийн үйл ажиллагааг түр хугацаагаар зогсооно.

НАЙМ.ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах “Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

1.	Ажилчдын бие өвдөх, халдварт өвчин гарах	Ажилчдын эрүүл мэндийн үзлэг	Нийт ажилчид	30	100.0	Дотоод төсөв	Жилд 1 удаа	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай 2022-11-11 нэмэлт
2.	Гал түймэр гарах	Гал унтраах хэрэгслээр төслийн кемпийг бүрэн хангах арга хэмжээ авах, галыг унтраах талаар тодорхой түвшинд бэлтгэлийг хангуулах арга хэмжээ зохион байгуулах, утааны мэдрэгч, гал гарсан тохиолдолд ашиглах зориулалттай галын автомат гидрант, аврах шат, хаалга, тэдгээрийн байршлын тойм зураглал, яаралтай мэдээлэл дамжуулах цахилгаан холбоо зэргээр бүрэн тоноглох/жил бүр шалгах	Нийт ажилчид	30	200.0	6000.0	Жилд 1 удаа	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль 2015.12.04 нэмэлт шинэчилсэн найруулга
3.	Үйлдвэрийн осол, гэмтэл, хордох	Ажилчдыг зориулалтын хувцас хэрэгсэл, хошуувч, малгайгаар хангах	Нийт ажилчид	30	300	Дотоод төсөв	Жил бүр	Ажиллагсад нь зориулалтын конбинзон болон MNS 12.4.009-88, MNS 12.4.013- 84-ын дагуу үйлдвэрлэсэн ажлын хувцас, тоосжилтоос хамгаалах хэрэгсэл хэрэглэнэ.
	Нийт					6000.0		

ЕС. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	8	9
1.	Ахуйн	Хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэгт хогийн савыг 3-аас доошгүй төрлөөр ялгаж, тэмдэгжүүлсэн байх, Сумын ТҮК-ээр тээвэрлүүлэх, Хог хаягдлын төлбөрийг цаг тухай бүрд төлөх	Хог хаягдлын ангилсан цэгийг засч тохижуулах	-	300.0	4	Жил бүр	Хог хаягдлын тухай шинэчилсэн хууль 2017.05.12
2.	Үйлдвэрийн	Төслийн талбайн орчинд болон хариуцан хамгаалах талбайн орчинд хогийн сав байрлуулах, Байр сууц бүрт орчинтойгоо зохицсон материал, өнгө үзэмж бүхий хогийн савтай байх	Хог хаягдлын ангилсан цэгийг засч тохижуулах	-	Дотоод төсөв	-	2025 онд	
3.	Аюултай	-Аюултай хог хаягдал тэвэрлэх, устгах эрх бүхий мэргэжлийн компанитай байгуулсан гэрээг тогтмол сунгаж ажиллах -Хог хаягдлын ангилсан цэгт төмөр битүүмж бүхий тагтай төмөр саванд хадгалах	Аюултай хог хаягдал	-	Дотоод төсөв	-	Жил бүр	
4.	Шингэн	Шингэн хог хаягдлыг зайлуулах талаар менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх	Бага оврын цэвэршүүлэх байгууламж байгуулах	-	560.0	-	Сар бүр	Хаягдал усны стандарт хангах
	Нийт				860.0			

АРАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

№	Хянах үзүүлэлтүүд	Хяналт шинжилгээ хийх байршил	Хяналтын давтамж	Шаардагдах зардал (урьдчилсан мян.төг)	Баримтах арга, аргачлал, стандарт, шаардлагууд
1	Агаарын чанар:				MNS 4585-2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага,

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах “Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх Агаарын бохирдлын (NO ₂ , SO ₂ , CO, Тоос) шинжилгээ хийлгэж байх. БОШТЛ-ын багажаар.	Төслийн талбайн авто зогсоол, Түүхий эдийн агуулах Тэсрэх бодисны агуулах Уурын зуухны салхин доод талд Үйлдвэрийн байр	Тоосны хяналт: Төслийн талбайд 4 цэгт 1 удаадаа Өдөрт 1 удаа Агаарын найрлага: буюу жилд 1 удаа 7 сард	Шинжилгээний зардал 1 удаагийнх 30.0 х өдөрт 1 удаа х 5цэг х 1удаа = 1200.0 төгрөг зарцуулна.	MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага, MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS 0017-2-5-11:1988 Агаар дахь азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлох фотоколориметрийн арга, MNS 5013:2009 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга, MNS 5014:2009 Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
2	Усны хяналт шинжилгээ: Усны чанар: рН, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), нийт хатуулаг (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni, үнэр, өнгө, нүүрсустөрөгчид (нефть бүтээгдэхүүний бохирдол), Бактериологи хийлгэх	Худаг: Унд ахуйн усыг хангаж буй гүний худгаас Хаягдал ус	Жил бүр 7 сард	Жилд 1000.0	MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS (ISO) 5667-14:2000 Гадаад орчны уснаас сорьц авах болон тээвэрлэх, гарын авлагын зөвлөмж MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт MNS 0900 : 2010 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
	Усны түвшин (газрын гадаргаас доош, м-ээр)	Унд ахуйн усыг хангаж буй гүний худагт	Ус ашиглахаас өмнө нэг удаа, ус ашиглах явцад сар бүр, ашиглалт дууссаны дараа нэг удаа	Сар бүр	
3	Хөрсний төлөв байдал, бохирдол: Хөрсний морфологи бичиглэл, рН, цахилгаан дамжуулалт, давс %, ялзмагийн агууламж %, шим тэжээлийн элемент (NO ₃ , P ₂ O ₅ , K ₂ O), хөрсний механик бүрэлдэхүүн, нүүрс устөрөгчийн нэгдлүүд, кадми, хром, кобальт, зэс,	Төслийн талбайн хог хаягдлын цэг болон ариун цэврийн байгууламжийн цэгт хөрсний хүнд металл болон эрүүл ахуйн бактерийн холимог дээж авах ШТС болон автомашин зогсоол хөрсний хүнд металлын дээж	Төслийн үйл ажиллагаа дуусахаас өмнө 1 удаа, Жил бүр 7 сард	Жилд 1000.0	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, MNS 3309:1991 Хөрс. Хөрсний хялбар уусдаг давсны химийн найрлагыг тодорхойлох арга, MNS 3675:1984 Хөрсний органик бодисын хэмжээг тодорхойлох лабораторийн арга, MNS 4006:1987 Хөрс. Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох Мачигины арга

“Чонохарайх гол” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт байрлах “Гаалийн хяналтын талбай” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

	хар тугалга, мангани, никель, цайр	Агуулах болон үйлдвэрийн байрны орчимд хөрсний хүнд металлын дээж			MNS 3298:1991 Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлага MNS ISO 11047:2001 Хөрсний чанар. Хөрсний усан орчны хандмалд кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайрыг тодорхойлох. Дөлний болон цахилгаан дулааны атомын шингээлтийн спектрометрийн арга MNS 3675:1984 Хөрсний органик бодисын хэмжээг тодорхойлох лабораторийн арга
4	Амьтан, ургамлан нөмрөг: Амьтан, ургамлан нөмрөгийн маршрутын судалгааны бичиглэлд заасан үзүүлэлтүүд, амьтан, ургамлуудын мониторинг хийх	Төслийн талбайн хашаанаас дотор болон гаднах 3 км зай доторх нөлөөлөл, Хогийн цэгийн орчимд ургамлын өөрчлөлт	Төслийн хэрэгжилтийн туршид жил бүр 7 сард	БОНБНУ дотор багтана	Амьтан, ургамлан нөмрөгийн маршрутын судалгааны бичиглэл Дээж талбайн арга болон шууд ажиглах,
Төслийн байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлын тухайн жилийн нийт зардлын дүн				3200.0	

**АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА
ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/
	Тусгай зөвшөөрөл авах		Дотоод төсөв	---*--
НИЙТ				

АРВАН ХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	БОМТ, хэрэгжилтийг оролцогч талууд	БОМТ-ний тайлагнахад	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах тушаалтан/ажилтан	зохион албан газар	Зохион байгуулах газар
	1		2	3	4	5	6		7
1.	2025 оны БОМТ танилцуулах, батлуулах	Төлөвлөгөөг	Цаасан	Тухайн онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	2024.12	-	Байгаль орчны мэргэжилтэн		Аймгийн БОАЖГ, БОУАӨЯ
2.	2025 оны батлагдсан БОМТ ажлыг эхлүүлэх	Төлөвлөгөөг танилцуулан	Цаасан	Ажлын жагсаалт, хугацаа, зорилтууд	2025.01	-	Байгаль орчны мэргэжилтэн		Төслийн талбай
3.	БОМТ-ны ажлын явцтай танилцах	хэрэгжилтийн	Цаасан, зургаар	Байгаль орчны төлөвлөгөөнд тусгасан ажлуудын явц	2025.06	-	Байгаль орчны мэргэжилтэн		Аймгийн БОАЖГ, БОУАӨЯ
4.	БОМТ-ний дагуу ажлыг хүлээлгэн өгөх	хийгдсэн	Цаасан, зургаар	Тухайн онд хэрэгжүүлсэн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	2025.11	-	Байгаль орчны мэргэжилтэн		Аймгийн БОАЖГ, БОУАӨЯ
5.	БОМТ-ны дагуу ажлыг тайлагнах	хийгдсэн	Цаасан, зургаар	Тухайн онд хэрэгжүүлсэн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг батлуулах	2025.12	-	Байгаль орчны мэргэжилтэн		Аймгийн БОАЖГ, БОУАӨЯ
	Нийт						Урсгал зардал оруулав.		

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал 14160.0мян.төг

“ЧОНОХАРАЙХ ГОЛ” ХХК-ИЙН СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЭРДЭНЭЦАГААН СУМЫН 1-Р БАГИЙН НУТАГТ БАЙРЛАХ “ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН ТАЛБАЙ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

Хянасан огноо	Шинжээч бөглөнө
Хянасан мэргэжилтэнгүүдийн хувийн дугаар	Шинжээч бөглөнө
Дүгнэлт <ul style="list-style-type: none">• Шийдвэрийн төсөл • Ололт, амжилттай тал • Дугагдалтай сул тал • Шаардлага	Шинжээч бөглөнө

**НЭГ. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД,
ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ**

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
1.1	1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	“Чонохарайх гол” ХХК
	2. Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн дугаар	1211001131 / 3673952
	3. Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл	Баар, зоогийн газрын үйлчилгээ, Гадаад худалдаа,
	4. Аж ахуйн нэгжийн харьяаллын хаяг	Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 8-р баг, Алтан Овоо, Худалдааны 3 гудамж 7 тоот Утас: 99909066
	5. Захирлын нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	М.Цэцэгмаа, 99909066
	6. Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Ж.Баяраа 88193309
1.2	1. Төслийн нэр	“Гаалийн хяналтын талбай” төсөл
	2. Төслийн харьяаллын байршил	Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, 1-р баг
	3. Төслийн ангилал	Дэд бүтцийн хөгжлийн
	4. Төсөл эхэлсэн огноо	2024 он
	5. Ажилчдын тоо	Үндсэн 30 ажилтантай. Жилд 350 хоног улирлын чанартай ажилладаг
	6. Тухайн жилийн ажлын ерөнхий төлөвлөгөө	-
	7. Тухайн төсөлд хамрах дэд бүтэц • замын урт, эхлэл, төгсгөлийн цэг, чиглэл; • хүчин чадал	<p>✚ Тус гаалийн хяналтын талбай бүрэн хүчин чадлаараа ажиллахад 1 сард дунджаар 150 мянган тонн хүртэлх нүүрс хүлээн авч, гаалийн бүрдүүлэлт хийн ачиж өгөх боломжтой.</p> <p>✚ Тус байгууллага нь хүний нөөцийн баг болон техник, технологийн нөөц баазыг хангалттай хэмжээнд бүрдүүлж чадсан бөгөөд байгаль орчинд ээлтэй сэргээгдэх эрчим хүч, байнгын ажлын байртай албан хаагч, тэдгээрийн эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагаа, нийгмийн хангамжийн асуудлыг бүрэн шийдсэн кемп, засвар үйлчилгээний цэгийг барьж байгуулахаар төлөвлөж байна.</p>

**ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР ОЛГОГДДОГ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ,
ДҮГНЭЛТ, ЛАВЛАГААНЫ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ**

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
	1. Газрын гэрчилгээний мэдээлэл Дугаар Хүчинтэй хугацаа Талбай	<ul style="list-style-type: none"> - 5.9 га - Хилийн бүсэд - Сумын ИТХ-ын 2024-01-26-ны өдрийн 01 дугаатрай 2024 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан.
	2. Галын дүгнэлтийн огноо, дугаар Дугаар Хүчинтэй хугацаа	<ul style="list-style-type: none"> - 0001061 - 2024-11-10
2.1	3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	<ul style="list-style-type: none"> - 2024/ЗА-05 - 2024 оны 01 дүгээр сарын 24-ны өдөр, - Ерөнхий шинжээч О.Амарсанаа - Шинжээч З.Азжаргал
	4. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	<ul style="list-style-type: none"> - 2024/ЗА-05 - 2024 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдөр, - Ерөнхий шинжээч Ч.Хандсүрэн - Шинжээч З.Азжаргал
	5. Ус ашиглалтын дүгнэлтийн огноо	<ul style="list-style-type: none"> - Холбогдох байгууллагад хүсэлт өгсөн

ГУРАВ. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
3.1.	<p>1. Тухайн жилийн хог хаягдлын жилийн дундаж хэмжээ /хэмжих нэгж/</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ахуйн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ • Үйлдвэрийн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ • Аюултай хог хаягдал 	<p><u>Хатуу хог хаягдал:</u> Ахуйн хатуу хог хаягдлын тооцоогоор хоногт 25.8 кг, жилд 9.03 тн орчим хаягдал гарах бөгөөд ангилан ялгаж пресслэж устгах, ачуулах асуудлыг цаг тухайд нь тогтмол шийдвэрлэх болно. Хог хаягдлыг дараах байдлаар ангилан ялгана.</p> <p>✚ Дахин ашиглах боломжтой хог хаягдал: Төрөл бүрийн цаас, картон, цаас, хуванцар сав, сав баглаа боодол, төрөл бүрийн шилэн сав, модон эдлэлийн хаягдал, гялгар уут гэх мэт</p> <p>✚ Бусад хог хаягдал: Үнс, түргэн муудах хоол хүнсний хаягдал, ариун цэврийн хэрэглэлийн хаягдал, дахин ашиглах хог хаягдлын ангилалд ороогүй бусад хог хаягдлууд</p> <p>✚ Ахуйн аюултай хог хаягдал: Өөрөө явагч тээврийн хэрэгслээс үүсэх хаягдал /ашигласан тос, масло, үл хөлдөх шингэн, дугуй/ унтраалга-залгуурын төхөөрөмж, өдрийн гэрэл, электрон барааны хаягдал /компьютер, телевизор% гар утас/ цэвэрлэгээний бодис, зарим тусгай батерей зэргүүд хамаарна. Доорхи зургийн дагуу ялгаж хаях шаардлагатай</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p><u>Шингэн хог хаягдал:</u> Ахуйн шингэн хог хаягдлын тооцоогоор хоногт нэг ажилтан зөвөрөөр хангагддаг тохиолдолд усны нормын дагуу өдөрт 80 литр бөгөөд нийт 30 ажилтан хоногт 2.4 м³ ус ашиглах ба усалгаа болон ногоон байгууламжид хоногт 3120 м³, жилд 350 хоног ажиллах хугацаанд нийт хэрэглэх усны хэмжээ 3960.0 м³/жил, үүнээс ахуйн хэрэгцээний 70%-ийг хаягдал ус гэж үзвэл 2772 м³/жил дахин ашиглах болно.</p> <p><u>Аюултай хог хаягдал</u> Харин тослох материал нь химийн гаралтай шингэн хаягдал болон хөрс бохирдуулагч эх үүсвэр болдог тул ажилласан тос /Алтан оршихуй групп болон Хайби ойл ХХК/, аккумулятор /Үлэмж хүдэр ХХК/ дахин боловсруулдаг үйлдвэрүүдэд нийлүүлэхийг зөвлөж байна. /Хавсралтаар хамтран ажиллах гэрээ хавсаргав/.</p> <p>Ашигласан тос, масло материалыг зориулалтын хамгаалалт бүхий нөөцийн 1 тн-ийн зориулалтын саванд хийж хураан хүргэж өгөх шаардлагатай.</p>
	2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх тухайн	<ul style="list-style-type: none"> - Тухайн жилийн төсөв 860 000.0 төг - Байгальд ээлтэй технологи бүхий био жорлонтой

	<p>жилийн арга хэмжээний төсөв</p>	<p>байна.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэг”-ийг байр сууц, хоолны газраас 60 м-с багагүй зайд бие засах газраас тусад нь, зонхилох доод зүгт байрлуулж, салхинд хийсгэхгүй байх нөхцлийг бүрдүүлсэн, хөрсөнд шингээлт үүсэхээс хамгаалсан байх - Хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэгт хогийн савыг 3-аас доошгүй төрлөөр ялгаж, тэмдэгжүүлсэн байх - Нийтийн эзэмшлийн талбай, үйлчилгээний орчинд болон хариуцан хамгаалах талбайн орчинд хогийн сав байрлуулах, Байр сууц бүрт орчинтойгоо зохицсон материал, өнгө үзэмж бүхий хогийн савтай байх - Эдэлбэр газар, түүний эргэн тойрны хариуцан хамгаалах талбайг хог хаягдалгүй, цэвэр цэмцгэр байлгах - Нэг удаагийн хэрэглээний зүйлээс татгалзаж, дахин ашиглагдах материалаар хийсэн эд зүйлс хэрэглэх
--	------------------------------------	---

**ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨСӨВ**

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
4.1	1. Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	14,160,000.0 төг
	2. Хог хаягдлын менежмент	860,000.0 төг
	3. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	2,600,000.0 төг
	4. Орчны тохижолт , цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	1,500,000.0 төг
	5. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	-
	6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	-
	7. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төсөв	Төслийн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл ба археологийн олдвортой газар байхгүй.
	8. Осол эрсдлийн менежмент	6,000,000.0 төг
	9. Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	3,200,000.0 төг

ТАВ. МЕТА МЭДЭЭЛЭЛ

- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 39.1.7-д заасныг үндэслэн төсөл хэрэгжүүлэгчээс доорх хүснэгтэнд тусгагдсан төслийн дэд бүтэц, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний цар хүрээ, орчны хяналт шинжилгээний цэгэн мэдээллийг тусгасан мета мэдээллийг цаасанд өнгө будаг, таних тэмдэгээр буулгасан хэлбэрээр болон файл хэлбэрээр тайланд хавсаргах.

- Доорх хүснэгтийн мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах баганыг шинжээч бөглөнө.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах багана
5.1	Зурган мэдээлэлд тусгах мэдээлэл 1. Тосгон 2. Дэд бүтэц (зам, өндөр хүчдэл, цахилгаан сүлжээ, шугаман хоолой, станцын байршил, хашаа, тусгаарлагч, үерийн хамгаалалтын далан, аянга зайлуулагч гэх мэт) 3. Хог хаягдлын цэгийн байршил 4. Орчны хяналт шинжилгээний дээж авах хяналтын цэгийн байршил 5. Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай 6. Гүний худгийн байршил	

**ЗУРГАА. ТУХАЙН ЖИЛИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНЭЭС БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ
НӨЛӨӨЛЛИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС**

- Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсгээс доорх хүснэгтийн А, Б, В, Г дэх баганад “**тодорхойлсон**”, “**тодорхойлоогүй**” “**хамааралгүй**” гэсэн 3 төрлийн хариултаас сонгож бөглөх.

- Дүгнэлт гэсэн багана дахь дүгнэлтийг байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнийн нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсэгт Байгаль орчин, Аялал жуулчлалын яамны мэргэжилтэн дүгнэлт гаргана.

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцсон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөллийн эрчмийг тодорхойлсон эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
6.1. Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - Эвдэх - Доройтуулах	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	
6.2. Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - Нөөцийг бууруулах	Хамааралгүй Тодорхойлсон	Хамааралгүй Тодорхойлсон	Хамааралгүй Тодорхойлсон	Хамааралгүй Тодорхойлсон	
6.3. Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл - амьдрах орчинг хуваах - амьдрах орчинг доройтуулах - амьдрах орчинг хомсдуулах - нөөцийг бууруулах	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон Тодорхойлсон	
6.4. Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - тоос	Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон	Тодорхойлсон Тодорхойлсон	
6.5. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлс - Хамгаалах					

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцсон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөллийн эрчмийг тодорхойлсон эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
- Нүүлгэн шилжүүлэх	Хамааралгүй	Хамааралгүй	Хамааралгүй	Хамааралгүй	

**ДОЛОО. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮН
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТ**

Тухайн жилийн байгаль хамгаалах арга хэмжээний чиглэл	А. Тоо	Б. Шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон эсэх	В. Шалгуур үзүүлэлтийн хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэх	Г. Дүгнэлт
7.1. Нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх зайлуулах арга хэмжээ	1	Тийм	Үгүй	
7.2. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	12	Тийм	Тийм	
7.3. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ - техникийн/ га эзэлхүүн - биологийн /га	- үгүй - 100 мод	Тийм	Тийм	
7.4. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээ	-	Үгүй	Үгүй	
7.5. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ	Гүйцэтгэлээр	Тийм	Тийм	
7.6. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	-	Үгүй	Үгүй	
7.7. Байгаль орчны менежментийн удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ	5	Тийм	Тийм	

НАЙМ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ

ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

Хяналт шинжилгээний дээж	А. Дээж авах цэгийн тоо	Б. Дээж авах цэгийн байршил	В. Давтамж	Г. Төсөв
8.1. Хөрс	2	Төслийн талбайн хог хаягдлын цэг, бохирын шугамын холболтын хэсэг	Жилд 1 удаа	Нийт 1 цэгт х 3дээж /15.0 + 25.0/ = 120.0 /Хөрсний химийн шинжилгээ 1дээж-15.0Т, хүнд металлын шинжилгээ 1дээж – 25.0Т/
8.2. Ус	2	гүний худгаас	Улиралд 2 удаа	25.0 х улиралд 2 = 200.0
8.3. Амьтан	2	Төслийн талбайн 3 км зай доторх нөлөөлөл	Жилд 1 удаа	-*-
8.4. Ургамал	1	Хог хаягдлын цэгийн ойролцоо	Төслийн хэрэгжилтийн туршид жилд нэг удаа (7 сард)	-*-
8.5. Агаар	1	Авто зогсоол	Тоосны хяналт: Төслийн талбайд 1цэгт жилд 3 удаа /хавар, намар, зун/ 1 удаадаа Өдөрт 2 удаа Агаарын найрлага: улиралд 1 удаа буюу жилд 3 удаа	Шинжилгээний зардал 1 удаагийнх 50.0 х өдөрт 2 удаа х 2 цэг х 3удаа = 600.0 төгрөг зарцуулна. Багажийн түрээсийн зардал: 1 багаж 30.0 х 3 Нийт 150.0 төг

УСНЫ АШИГЛАХ БОЛОМЖИТ НӨӨЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2024 оны 9 дугаар
сарын 17 -ний өдөр

Дугаар Е-2408-000132

Улаанбаатар хот
Утас: 265528, 265578

1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага:

Байгууллагын нэр: Чонохарайх гол
ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар:
Регистрийн дугаар: 3673952
Захирал: Муунохой
Цэцэгмаа
Холбоо барих утасны
дугаар: 99909066

2. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага:

Байгууллагын нэр: Төгрөг баян хангай
Холбоо барих утасны дугаар: 88034734, 88103643

3. Төслийн нэр, байршил:

Төслийн нэр: "Гаалийн хяналтын талбай"
Байршил: Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 5-р баг, Билүүт
Харьяалагдах сав газар: Мэнэнгийн талын сав газар
Хамаарах салбар: Бусад

4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр, төрөл, зориулалт:

Дугаар	Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр, төрөл, зориулалт
2024.01.26-ны өдрийн 01	Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын тогтоол.

5. Төслийн хүчин чадал, ажиллах горим:

Төслийн хүчин чадал: Тус гаалийн хяналтын талбай бүрэн хүчин чадлаараа ажиллахад 1 сард дунджаар 150 мянган тонн хүртэлх нүүрс хүлээн авч, гаалийн бүрдүүлэлт хийн ачиж өгөх боломжтой.

Төслийг хэрэгжүүлэх нийт хугацаа (жил): 5

Ажлын горим: 1 ээлжээр

Жилд ажиллах хоногийн тоо: 350

6. Усны нөөц, усны эх үүсвэр:

Эх үүсвэр	Нэр	Зориулалт	Усны нөөц (л/сек)	Усны нөөц (м3/хон)	Байршил (Х, Ү)	Тайлбар
Гүний худаг	Гүний худаг	Үнд ахуй	3.00	259.20	Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 2-р ийн баг, Цагаан овоо	"Баян нүхтийн гол" ХХК-ийн менежер Д.Зулцэцэгийн эзэмшлийн гүний худаг (115° 22' 11.4", 45° 54' 15.9'') - аас 2024.02.01-ны өдрийн худаг ашиглах түрээсийн гэрээтэй.

7. Төсөлд хэрэглэх, ашиглах усны хэмжээ

Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр	Нормын хэмжээ	Хэмжих нэгж	Хоногийн хүчин чадал	Тайлбар	Усны хэрэглээ, м3/хон	Жилд ажиллах хоног/тоо	Усны хэрэглээ, м3/жил
Хүйтэн ус хангамж, ариутгах татуургын системд холбогдсон нийтийн байр	80.0	л	30	Ажилчдын тоо	2.40	350	840.00
Суулгац	40.0	л	20	ш.мод	0.80	24	19.20

8. Дүгнэлт:

Төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах усны хэрэглээ, м3/хон: **3.20**

Усны боломжит нөөц, м3/хон: **259.20**

Дүгнэлтийн хариу: **хүрэлцээтэй**

Дүгнэлт: **Төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах 3.2 м3/хон усны хэрэглээг 3 л/сек (259.2 м3/хон) ундаргатай "Баян нүхтийн гол" ХХК-ийн менежер Д.Зулцэцэгийн эзэмшлийн гүний худагаас 2024.02.01-ны өдрийн худаг ашиглах түрээсийн гэрээний дагуу хангахад усны ашиглах боломжит нөөцийн хэмжээ хүрэлцээтэй байна.**

9. Тавих шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөмж:

Төслийг хэрэгжүүлэхдээ Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2, 28 дугаар зүйлийн 28.4, 30 дугаар зүйлийн 30.1.1, 30.1.3, 30.1.4, 30.1.5, 30.2.2 дахь заалтуудыг хэрэгжүүлж ажиллахыг төсөл хэрэгжүүлэгч "Чоно харайх гол" ХХК-д зөвлөж байна.

Ирээдүй хойч үедээ усны нөөцөө үлдээхийн төлөө, усаа хамгаалъя, хуримтлуулъя, хамтран ажиллая.

Боловсруулсан:

УСНЫ НӨӨЦИЙН ХЭЛТЭС

Боловсруулсан огноо:

Алтанзул

2024.09.17

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 23/11-14/-5

Захиалагч: “Төгрөг баянхангай” ХХК

Дээж авсан цэг: “Чоно харайх гол” ХХК, Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум бичигт боомт

Сорьц авсан огноо: 2023 оны 11 сарын 11

Уст цэгийн төрөл: 170-160 худаг

Зориулалт:

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	62.00	3.09	54.37	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	23.00	1.89	33.26	HCO ₃ ⁻	240.00	3.93	69.10
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	52.00	1.47	25.77
K ⁺	2.00	0.05	0.90	SO ₄ ⁻	9.00	0.19	3.29
Na ⁺	15.00	0.65	11.47	NO ₃ ⁻	6.50	0.10	1.84
Дүн	102.00	5.69	100.00	Дүн	307.50	5.69	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 409.5 мг/л

HCO₃ ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 289.5 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 262 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 4.98 мг-экв/л

/бага хатуулагтай ус /

Урвалын орчин: pH- 7.86

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

ЕС -0.637 ds/m

TDS: 356 ppm

$$M(0.41) = \frac{HCO_3 \ 69 \ Cl \ 26}{Ca \ 54 \ Mg \ 33 \ [Na \ 11]}$$

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, II төрлийн Цэнгэг буюу дунд зэрэг эрдэсжилттэй, бага хатуулагтай.

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

ДЭНХЧИМЭГ

Б.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

ЧОНО ХАРАЙХ ГОЛ ХХК-д

**МОНГОЛ УЛСЫН
БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ**

Арцатын 624, 23 дугаар хороо,
Хан-Уул дүүрэг, Улаанбаатар хот, 17100
Утас: 26 61 71, Цахим шуудан: contact@met.gov.mn,
Цахим хуудас: www.met.gov.mn

2024. 01. 24 № 12/402
танай _____-ны № _____-т

**Ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт
хүргүүлэх тухай**

Танай компаниас боловсруулж ирүүлсэн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт хэрэгжих "Гаалийн хяналтын талбай"-н төсөлд Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэг, Засгийн газрын 2023 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн "Журам шинэчлэн батлах тухай" 58 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан "Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх журам"-д заасан аргачлалын дагуу байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээ хийж байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ хийлгэх шаардлагатай гэж үзэв.

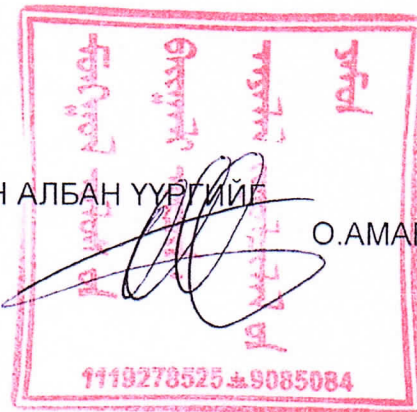
Ерөнхий үнэлгээний гүйцэтгэлийн хуудаст заасан нарийвчилсан үнэлгээний явцад тодруулах асуудлууд, онцгойлон анхаарах чиглэлийг харгалзан байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж 2024 оны 4 дүгээр улиралд багтаан тус яаманд ирүүлэхийг үүгээр мэдэгдье.

Ерөнхий үнэлгээний гүйцэтгэлийн хуудсыг хавсаргав.

Хавсралт 7 хуудастай.

ЕРӨНХИЙ ШИНЖЭЭЧИЙН АЛБАН ҮҮРГИЙГ
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

О.АМАРСАНАА

152400272

**ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХҮСЭЛТ, БАРИМТ БИЧИГ
ХҮЛЭЭН АВАХ МАЯГТ**

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр, хаяг: "Чоно харайх гол" ХХК, Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 8-р баг, Алтан Овоо, Худалдааны 3 гудамж 7 тоот, РД: 3673952;

Холбоо барих утас, И-мэйл хаяг: 99909066;

Төслийн нэр: "Гаалийн хяналтын талбай"-н төсөл.

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр, байршил: Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт хэрэгжинэ.

Баримт бичгийн нэр	Шаардлагатай эсэх	Шаардлага хангасан эсэх	Тайлбар
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий үнэлгээ хийлгэх тухай хүсэлт /албан бичиг/	Тийм	+	2023.12.22-ний өдрийн 30 тоот албан бичиг, / 077-2312-000116 /
Эрх бүхий байгууллагаар баталгаажуулсан ТЭЗҮ, зураг төсөл	Тийм	Тийм	Баталгаажсан /ТЭЗҮ хавсаргах/ 2023 он
Тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, хөтөлбөрт тусгагдсан эсэх /газрын зөвшөөрөл, ТХГН-т байрлах бол Хамгаалалтын захиргааны санал/		-	
Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчны төлөв байдлын тодорхойлолт	Үгүй		
Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээний тайлан	Тийм	+	"Төгрөг баян хангай" ХХК боловсруулсан.
Төсөл хэрэгжих орчны тойм зураг (топо, сансрын)	Тийм	+	-
Тухайн сум, дүүргийн Засаг даргын тодорхойлолт	Тийм		Сумын засаг даргын 2023.12.18-ний өдрийн 1/381 дугаар албан бичиг.
Аж ахуйн нэгжийн гэрчилгээний хуулбар /нотариатаар батлуулсан байх/	Тийм	+	
Тусгай тэмдэглэл: "ЧОНО ХАРАЙХ ГОЛ" ХХК-ийн төслийн "Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан"-г Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын "Аргачлал батлах тухай" 2014 оны А-117 дугаар тушаалын хавсралтын дагуу хийлгэх шаардлагатай гэж үзлээ.			
Ерөнхий үнэлгээ хийлгэх хүсэлт, материалыг хянасан: БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМНЫ ШИНЖЭЭЧ			
			 З.АЗЖАРГАЛ

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ

ЕРӨНХИЙ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН
ХУУДАС

2024 оны 01-р сарын 24

Улаанбаатар хот

Дугаар 2024/ЗА-05

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр, хаяг: “Чонохарайх гол” ХХК, Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 8-р баг, Алтан Овоо, Худалдааны 3 гудамж 7 тоот, РД: 3673952;

Холбоо барих утас, И-мэйл хаяг: 99909066;

Төслийн нэр: “Гаалийн хяналтын талбай”-н төсөл.

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр,байршил: Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 1-р багийн нутагт хэрэгжинэ.

Орон нутгийн санал: Сумын засаг даргын 2023.12.18-ний өдрийн 1/381 дугаар албан бичиг, И-Монгол цахим системийн **077-2312-000116** тоот хүсэлтийг үндэслэв.

Газарзүйн байршил, координат:

Д/д	Уртраг	Өргөрөл
1.	5068067.998	437384.538
2.	5068337.474	437290.044
3.	5068343.646	437290.106
4.	5068373.050	437435.133

	Ерөнхий үнэлгээний гол шалгуурууд	Нийцсэн	Нийцээгүй	Нарийвчилсан үнэлгээ хийх шаардлагатай	Үндэслэл, тайлбар
Байгаль орчныг хамгаалах хууль тогтоомжийн нийцэл	Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа байгаль орчныг хамгаалах болон байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалт	Тийм			Нарийвчилсан үнэлгээний явцад хууль тогтоомжийн нийцлийг нарийвчлан тодорхойлох
Төрийн бодлого, шийдвэрийн нийцэл	Төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг, Стратегийн үнэлгээний дүгнэлт, зөвлөмжийн холбогдох заалт	Тийм			Нарийвчилсан үнэлгээний явцад хууль тогтоомжийн нийцлийг нарийвчлан тодорхойлох
Төслийн байршил, түүнтэй холбогдох шалгуурууд	Газрын тухай хууль тогтоомжид нийцсэн эсэх	Тийм			Нарийвчилсан үнэлгээний явцад хууль тогтоомжийн нийцлийг нарийвчлан тодорхойлох
	Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр нь хүний			Тийм	

	нөлөө, байгаль цаг уурын өөрчлөлтөд эмзэг, мэдрэмтгий эсэх				
	Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр, түүний ойр орчимд улс, орон нутгийн хэтийн хөгжилд ашиглахаар төлөвлөсөн, сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй газар байгаа эсэх			Тийм	
	Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл үүсгэх эсэх			Тийм	
Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн урьдчилсан үнэлгээ	Агаарын чанар				
	Бохирдуулагч болон аюултай, хортой бодис агаар мандалд ялгаруулах, эсэх			Тийм	
	Дуу чимээ, доргио чичиргээ, гэрлийн болон дулааны нөлөөлөл, цахилгаан соронзон цацраг үүсэх, эсэх			Тийм	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Төслийн явцад орчны бохирдлыг тооцож, үйл ажиллагаанаас агаарт үзүүлж болзошгүй нөлөөллийг тодорхойлох, 2. Төслийн үйл ажиллагаанаас гарах хатуу, шингэн хог хаягдлын байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тогтоож, арилгах, бууруулах, байгаль орчинд халгүй аргаар зайлуулах арга хэмжээг төлөвлөх, 				
	Усан орчин				
	Гадаргын болон газрын доорх усны нөөцийн хомсдол үүсэх, эсэх			Тийм	
	Цэнгэг усны нөөцийг ашиглах, эсэх			Тийм	
	Гадаргын болон газрын доорх усанд бохирдол үүсэх, эсэх			Тийм	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Газрын доорхи болон гадаргын усны нөхцөл байдлыг тодорхойлж, төслийн үйл ажиллагааны явцад ашиглах усны эх үүсвэр, хэмжээг тодорхойлж, түүнтэй уялдуулан нарийвчилан тооцох; 2. Төслийн үйл ажиллагаанаас усны нөөц, горим чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоож, түүнд тавих хяналт, хугацаа, хөрөнгө зардлыг нарийвчилан тооцох; 				

<p>3. Усны алдагдлыг багасгах, усыг хэмнэлттэй ашиглах технологийн хувилбарыг судалж, тайланд тусгах;</p> <p>4. Ахуйн бохир усны хэмжээ, найрлагыг нарийвчилан тогтоож, түүнийг байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулах арга хэмжээ, түүнд шаардагдах зардлыг тооцох;</p> <p>5. Усны тухай хууль, тогтоомж болон бусад хууль тогтоомжоор хориглосон хязгаарласан бүсийн дэглэмийг зөрчихгүй байх талаар зөвлөмж боловсруулж тайланд хавсаргах;</p>				
Хөрсөн бүрхэвч				
Хөрсөн бүрхэвч эвдрэх, эсэх			Тийм	
Хөрс бохирдуулах эсэх			Тийм	
Хөрс доройтох, цөлжих эсэх			Тийм	
<p>1. Төслийн үйл ажиллагааны явцад хөрс, газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, түүнийг багасгах, арилгах, цөлжилт, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлэх арга зам, түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг төлөвлөх;</p> <p>2. Хатуу, шингэн хог хаягдал, техник технологийн ашиглалтын явцад хөрс бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг төлөвлөх;</p> <p>3. Олон салаа зам гаргах, хөрс бохирдох, эвдрэхээс сэргийлэх, тогтсон нэг орц, гарцыг тогтоох;</p> <p>4. Эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх төлөвлөгөөг холбогдох зураг төслийн хамт боловсруулж, тайланд хавсаргах;</p>				
Ургамлан нөмрөг				
Ургамлан нөмрөг, ой мод өртөх эсэх			Тийм	Ургамлан нөмрөг өртөнө.
Ховор, нэн ховор ургамлын төрөл зүйлс өртөх, эсэх			Тийм	Нарийвчилсан үнэлгээгээр тодорхойлох
<p>1. Төслийн үйл ажиллагаа явуулахад өртөх талбайн ургамлын нэр төрөл, тархалтыг тогтоох, ховор болон нэн ховор ургамал байгаа эсэх талаар дүгнэлт гаргаж, хэрэв тэдгээр нь төслийн үйл ажиллагааны явцад өртөхөөр байвал түүнийг хамгаалах, болон шилжүүлэх арга хэмжээ, түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг төлөвлөх;</p> <p>2. Эдэлбэр газар, орчныг тохижуулах, ногоон байгууламж байгуулах талаар мэргэжлийн түвшний зөвлөмжийг шаардагдах зардлын хамт боловсруулж, тайланд тусгах;</p> <p>3. Төслийн үйл ажиллагааны улмаас сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй биологийн төрөл зүйлийн бүрэлдэхүүнийг нарийвчилан тогтоож, хамгаалах арга замыг цогц байдлаар шийдэхэд заавар, зөвлөгөө өгөх, тайланд тусгах;</p>				
Амьтны аймаг				
Зэрлэг амьтдын амьдрах орчинг доройтуулах, эсэх			Тийм	
Ховор, нэн ховор амьтан өртөх, эсэх			Тийм	

Нийгмийн нөлөөллийн урьдчилсан үнэлгээ	Нутгийн оршин суугчид				
	Газар эзэмших, ашиглах эрх зөрчигдөх, эсэх	Тийм			
	Нутгийн оршин суугчдын нийгмийн байдалд сөрөг нөлөөлөлтэй, эсэх			Тийм	
	Нөлөөлөлд өртөж болзошгүй төв, суурин газар байгаа, эсэх			Тийм	
	Нүүлгэн шилжүүлэх асуудал үүсэх, эсэх			Тийм	
	Түүх, соёлын биет өв				
	Сөрөг нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын үнэт зүйлс бий эсэх			Тийм	
	Хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх нөлөөлөл				
	Нутгийн иргэд, оршин суугчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх эсэх			Тийм	
	Төслийн бүх үе шатанд хүний эрүүл мэнд, амь насанд эрсдэл үүсэх эсэх			Тийм	
1. Төслийн үйл ажиллагаа болон байгалийн гамшгаас үүдэн гарч болзошгүй ослын үнэлгээ хийж, ослоос сэргийлэх, түүнийг багасгах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж тайланд тусгана.					
<p>Нэгдсэн дүгнэлт: Ерөнхий үнэлгээний гүйцэтгэлээр уг төсөлд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны “Аргачлал батлах тухай” А-117 дугаар тушаалын хавсралтын дагуу хийлгэн, нарийвчилсан үнэлгээний тайланг тус яаманд 2024 оны 4 дүгээр улиралд багтаан ирүүлж, шүүмж хийлгэн, шийдвэр гаргуулах шаардлагатай гэж үзлээ.</p>					
<p>Онцгойлон анхаарах зүйлс:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Төслийн байршил нь холбогдох хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэхийг судалж тайланд тусгах, мөн суурьшлын бүсэд үзүүлэх нөлөөллийг нарийвчилан тооцох; 2. Төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх агаар, орчны бохирдлын тархалтын зураглалыг тооцож гаргах, бууруулах арга хэмжээний зөвлөмжийг нарийвчлан тайланд тусгах; 3. Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланг батлагдсан аргачлалын дагуу боловсруулах, тухайн баг/хорооны ИНХ-аар хэлэлцүүлэх; 4. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэгт “Төсөл хэрэгжүүлэгч нь холбогдох эрх бүхий байгууллагаар баталгаажсан техник-эдийн засгийн үндэслэл...”-ийг бүрдүүлнэ гэсний дагуу ТЭЗҮ боловсруулж баталгаажуулан, БОННУ-нд хавсаргах; 					

5. Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тусгасан Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж, түүнийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг нарийвчлан гаргах;
6. Төслийн үйл ажиллагааны явцад унд ахуйд ашиглах цэвэр усны хэрэглээний хэмжээг эх үүсвэртэй уялдуулан, түүнээс гарах ахуйн бохир усыг тус тус нарийвчилан тооцох, түүнчлэн хог хаягдлын менежментийн асуудлыг бүлэг болгон байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулах аргыг нарийвчилан тодорхойлох;
7. БОННУ-нд байгаль орчинд ээлтэй, олон улсын стандартад нийцсэн технологийг ашиглах талаар заавар, зөвлөмжийг боловсруулах;
8. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль болон холбогдох бусад дүрэм, журамд заасны дагуу Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2010 оны 156 дугаар тушаалаар батлагдсан "Байгаль орчны хохирлын үнэлгээ, нөхөн төлбөр тооцох аргачлал"-ын дагуу төслийн үйл ажиллагаанаас ургамал, хөрс, ус, амьтан, агаар орчинд учруулах хохирлыг байгалийн бүрэлдэл тус бүрээр тогтоож, улмаар тухайн газрыг эвдрэлд оруулснаар учирч болох хохирлыг урьдчилан тооцож нийлбэр үнэлгээ гарган төслийг хэрэгжүүлэх байгаль орчны хариуцлагын болон эдийн засгийн үндэслэлийг тодруулж дүгнэлт гаргах;
9. Төслийн үйл ажиллагааны явцад баримтлах хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа, ажиллагсадын эрүүл мэнд, ажлын байрны эрүүл ахуйн талаар зөвлөмж, дүгнэлт боловсруулах;
10. Нарийвчилсан үнэлгээ хийх явцдаа төслөөс байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тогтоон, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний талаар зөвлөмж боловсруулан тайланд тусгах;
11. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 101 дүгээр зүйлд заасны дагуу байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг 2 жил тутамд төслийн үйл ажиллагаанд хийх асуудлыг холбогдох зардлын хамт тайланд тусгах;
12. Төслийн үйл ажиллагаа болон байгалийн гамшгаас үүдэн гарч болзошгүй осол, эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэх;
13. Холбогдох эрх бүхий байгууллагаар баталгаажсан барилга байгууламжийн батлагдсан зураг төслийг Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд хавсаргах
14. Төсөл хэрэгжих бүс нутаг, сав газарт хэрэгжүүлж байгаа төслүүдээс хүн амын эрүүл мэндэд үзүүлж байгаа хам болон давхардмал сөрөг нөлөөлөл үүссэн тохиолдолд хуримтлагдах нөлөөллийн үнэлгээ хийлгэх;
15. Төслийн хүрээнд баригдах дэд бүтцийн барилга, байгууламжийн батлагдсан зураг төслийг тайланд хавсаргах бөгөөд ариун цэврийн байгууламжийн шийдлийг зайлшгүй тусгах шаардлагатай ба халаалтын асуудлыг байгаль орчинд ээлтэй аргаар шийдвэрлүүэн тусгах шаардлагатай;
16. Засгийн газрын 2018 оны 379 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Тусгай зориулалтаар авто зам, замын байгууламж барих, ашиглах журам"-ын хэрэгжилтийг хангаж байгаа талаар тусгайлан дүгнэлт гаргаж, нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгах;
17. Төслөөс үүсэх агаарын тоосжилтыг хэрхэн байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө багатай аргаар шийдвэрлэх талаар тайланд нарийвчилан тусгах;
18. 2023 оны 58 дугаар тогтоолоор батлагдсан журмын дагуу нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээг тооцох;
19. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд төслийн хүчин чадалд тулгуурлан мод тарих, модны төрөл зүйл, тоо хэмжээг тайланд тусгах;

Бусад зүйлс:

1. Хууль тогтоомжийг биелүүлэх, мөрдөх, төслийн үйл ажиллагаатай холбогдуулж орон нутгийн засаг захиргааны болон байгаль орчны хяналтын байгууллагаас тавигдах нэмэлт шаардлагыг цаг тухай бүрт нь ханган биелүүлж байх;
2. Нарийвчилсан үнэлгээний тайланд шүүмж хийлгэн дүгнэлт, шийдвэр гаргуулах асуудлыг ерөнхий үнэлгээгээр тогтоосон хугацаанд хэрэгжүүлэх;

3. Ерөнхий үнэлгээнд заасан чиглэл, нөхцөл, болзлоос өөр үйл ажиллагаа явуулах болон төсөлд өөрчлөлт орох, эсхүл өргөтгөх, шинэ тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлэх бүрт Ерөнхий үнэлгээнд хамрагдаж байх;

Ерөнхий үнэлгээ хийсэн:

**БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
ЯАМНЫ ШИНЖЭЭЧ**

З.АЗЖАРГАЛ

Ерөнхий үнэлгээний үр дүнг зөвшөөрсөн:

**“ЧОНО ХАЙРАЙХ ГОЛ” ХХК-ийн
ЗАХИРАЛ**

**ЧОНОХАРАЙХ ГОЛ
ХХК-ийн ЦЭЦЭГМЭЭ**

ТТГ3734 д. 3673952

СҮХБААТАР АЙМГИЙН
ЭРДЭНЭЦАГААН СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА

22010 Чоно гол, Эрдэнэцагаан сум
Утас, факс: 70515317

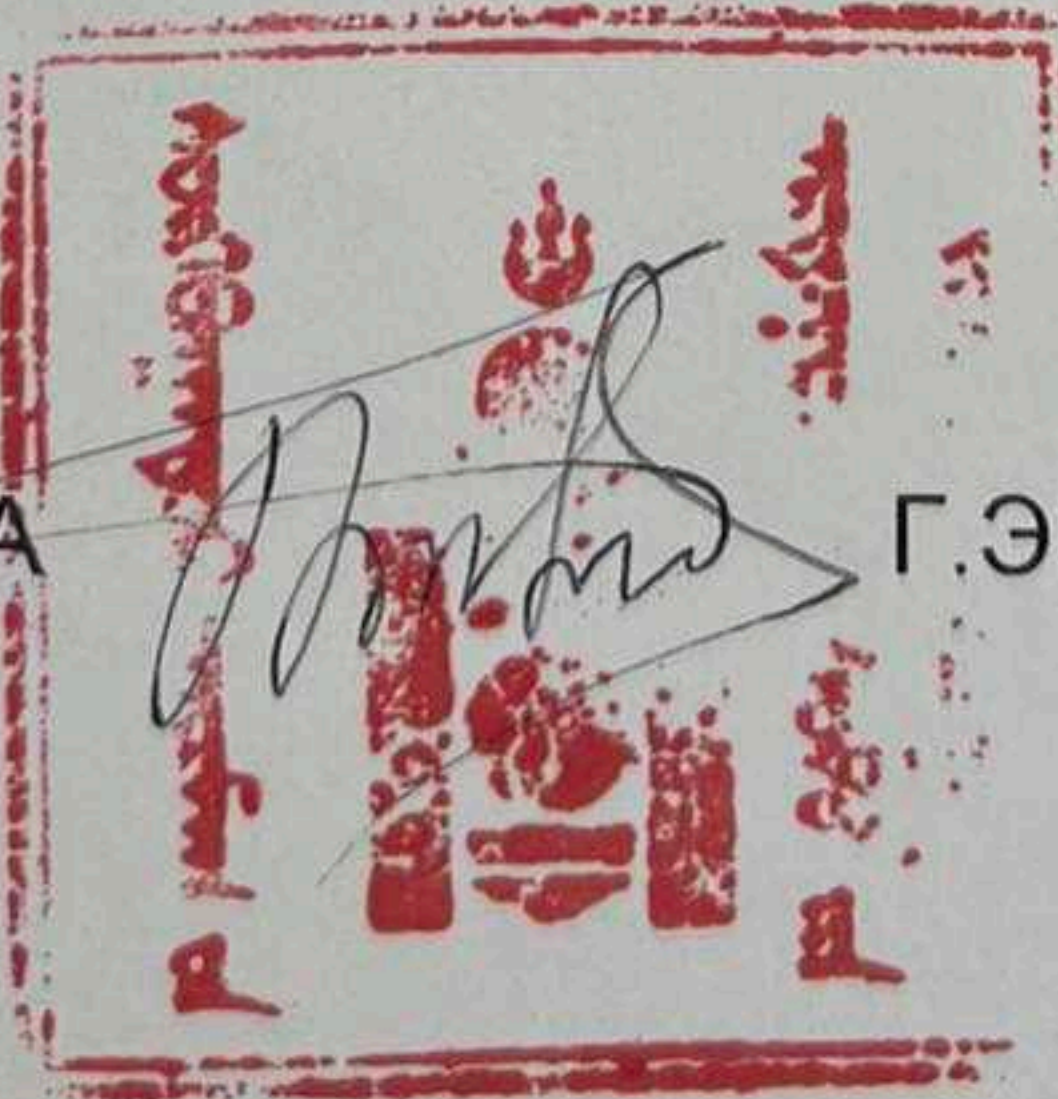
2023.12.18 № 1/381

танай _____-ны № _____-т

Байгаль орчин аялал жуулчлалын
яаманд

Чоно харайх гол” ХХК нь 3673952
регистрийн дугаартай Сүхбаатар аймгийн
Эрдэнэцагаан сумын 1 дүгээр баг Бичигт
боомтонд гаалийн хяналтын талбайн
зориулалтаар 7га талбай эзэмшин үйл
ажиллагаагаа явуулан “Ачиж буулгах талбай,
гаалийн хяналтын бүс” төслийг хэрэгжүүлэхэд
орон нутгийн зүгээс дэмжиж байна. Иймд байгаль
орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээ
хийлгэхэд татгалзах зүйлгүй болно.

ДАРГА

Г.ЭРДЭНЭЧУЛУУН

МОНГОЛ УЛС
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ
000140460

2007.11.10

/ Бүртгэсэн он, сар, өдөр /

1211001131

/ Хувийн хэргийн дугаар /

3673952

/ Регистрийн дугаар /

Чонохарайх гол

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр

01

2007.11.01

/ шийдвэрийн нэр /

/ дугаар /

/ он, сар, өдөр /

5610

/ код /

Бээр, зоогийн газрын үйлчилгээ

/ Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

4721

Хүнс, барааны дэлгүүрийн худалдаа

5510

Зочид буудал, амралтын газар, түр хоноглох байрны үйлчилгээ

4610

Гадаад худалдаа

1010

Мах, махан бүтээгдэхүүн бэлтгэх

/ код /

/ Туслах эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй

/ хугацаа /

1

/ гишүүдийн тоо /

1,480.0

/ өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан, 8-р баг, Алтан овоо, Худалдааны 3 гудамж 7 тоот, Утас1: 99909066, Утас2: , Факс:

СБ12

/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Тэмдгийн дугаар: СБ12

Бүртгэлийн № 248

Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын

Улсын бүртгэлийн үүрэг гүйцэтгэгч *У.Мөнхтүвшин*

Энэ хуульбарын үнэн зөвийг гэрчлэв.

Уйлчилгээний хэлсэнд 200... төгрөг хураав.

Мөхөрлөлийн үүрэг гүйцэтгэгч *У.Мөнхтүвшин*

2007 он 11 сар 11

Сүхбаатар аймгийн Улсын
бүртгэлийн хэлтэс

/ бүртгэсэн байгууллагын нэр /

Гэрчилгээ дахин олгосон

2018 он 10 сар 3

ӨСӨР-898 2216129106

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан
1	Муунохой овогтой Цэцэгмаа-г Захирал-р томилсныг бүртгэв.	2015.03.23	Г.Мунжаргал
2	Дахин гэрчилгээ олгов.	2018.10.31	Мөнхчимэг
3	49230 Хуурай замаар хийгдэх ачаа тээвэр үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв. 45100 Уул уурхайн машин, тоног төхөөрөмжийн худалдаа үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв. 45300 Моторт тээврийн хэрэгслийн сэлбэг, эд ангийн худалдаа үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв. 46530 Хөдөө аж ахуйн машин, тоног төхөөрөмж, сэлбэгийн бөөний худалдаа үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв. 01620 Мал аж ахуйн салбарын туслах үйл ажиллагаа, хадлан тэжээл бэлтгэх үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2019.12.12	Ц.Мөнхчимэг

СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЭРДЭНЭЦАГЛАН
СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН
ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 01 сарын 26 өдөр

Дугаар 01

Чингэлтэй

Сумын 2024 оны газар зохион байгуулалтын
төлөвлөгөөг батлах тухай

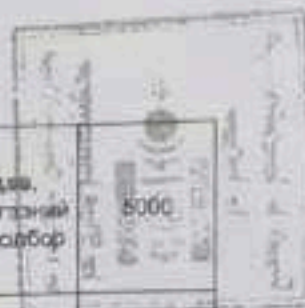
Монгол улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.5.17, 35 дугаар зүйлийн 35.1.13, 48 дугаар зүйлийн 48.1, Газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.2 дахь заалт, Тооллогын комиссын 01 тоот тогтоолын дүнг үндэслэн сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит бус 17 дугаар хуралдаанаас ТОГТООХ нь.

1. Сумын 2024 оны Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг хавсралтаар баталсугай.
2. Холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу сумын тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг орон нутагтаа хэрэгжүүлж ажиллахыг сумын Засаг дарга (Г.Эрдэнэчулуун)-д даалгасугай.
3. Батлагдсан тогтоолын биелэлтийг хангуулж ажиллахыг Хурлын Зөвлөлд, тогтоолын биелэлтийг хянан шалгахыг Хурлын Байгаль орчин ХАА, Нийгэм хот суурин дэд бүтцийн хороодод үүрэг болгосугай.

ДАРГА Б.ЭНХТУУЛ

13	Эрдэнэцэцээн	5-р баг, Алтан овоо	3895422	X=374481.17 Y=5082768.13 X=374518.07 Y=5082734.40 X=374585.54 Y=5082808.22 X=374548.63 Y=5082841.95 X=374481.17 Y=5082768.13	шинэ сууршил	2111 Худалдаа, нийтийн үйлчилгээний газар, төв, цогцолбор	8000
14	Эрдэнэцэцээн	5-р баг, Жаргалант	3897103	X=329284.43 Y=5124137.47 X=329355.22 Y=5124199.91 X=329290.57 Y=5124276.79 X=329216.38 Y=5124217.94 X=329284.43 Y=5124137.42	аялал жуулчлал	2503 Аялал, жуулчлалын бааз	9730
15	Эрдэнэцэцээн	8-р баг, Алтан овоо	3899894	X=372505.33 Y=5078036.45 X=372593.88 Y=5078082.92 X=372547.41 Y=5078171.47 X=372458.86 Y=5078125.00 X=372505.33 Y=5078036.45	тасгийн дов	2503 Аялал, жуулчлалын бааз	10000
16	Эрдэнэцэцээн	5-р баг, Алтан овоо	3900184	X=374079.50 Y=5083068.36 X=374113.09 Y=5083105.39 X=374069.39 Y=5083131.42 X=374035.66 Y=5083094.51 X=374079.50 Y=5083068.36	дэвсгээнжил	2117 Шатахуун түгээх газар, агуулах	2495
17	Эрдэнэцэцээн	1-р баг, Хөндлөн хайласт		X=5071715.550 Y=435938.040 X=5071353.000 Y=436146.000 X=5072106.000 Y=436304.000 X=5072189.000 Y=436113.000	1-р баг бичигт	Өвс тэжээлийн армугалын талбай	100000
18	Эрдэнэцэцээн	1-р баг, Хөндлөн хайласт		X=5068084.467 Y=437423.170 X=5068339.702 Y=437332.986 X=5068351.619 Y=437329.428 X=5068373.050 Y=437435.133 X=5068372.637 Y=437476.172 X=5068300.461 Y=437611.598 X=5068185.602 Y=437680.070	1-р баг бичигт	Газрын хяналтын талбай	59161.7
19	Эрдэнэцэцээн	1-р баг, Хөндлөн хайласт		X=5075066.289 Y=437474.892 X=5075410.708 Y=437256.150 X=5075529.929 Y=437471.318 X=5075186.411 Y=437692.089	1-р баг бичигт	Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлох, хадгалах агуулах	100000

Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын
2021 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн
А/154 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралт

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ДҮГНЭЛТ

Дугаар **0001061**

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр: Согоо харайх гол "ХХК"

Хаяг: Увс сум, Дундговь аймаг

Ажлын байрны зориулалт, үйл ажиллагааны чиглэл:

Хүнс зориулалтын байр

Барилга байгууламжид гал унтраах тоног төхөөрөмж, /гал унтраах автомат болон дохиоллын систем, утаа зайлуулах систем, усан хангамж/ анхан шатны багаж хэрэгсэл, бодис материал зэргийг байрлуулан ашиглахад энэхүү дүгнэлтийг олгоно.
/Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.3/

Олгосон: 2022 он 11 сар 10 өдөр

Хүчинтэй хугацаа: 2024 он 11 сар 10 өдөр хүртэл

Дүгнэлт олгосон:

дарга: Сүхбаатар аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/
Хурман цолтой: Б. Амарбаясгалант

Дүгнэлт гаргасан:

Сүхбаатар аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/
Гал түймрийн улсын хяналтын байцаагч: Халх цолтой
Хурман цолтой: Б. Амарбаясгалант

/гэмдэг дарна/

СТАНДАРТ,
ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ГАЗАР

МЕХАНИК ХЭМЖИХ ХЭРЭГСЛИЙН
БАТАЛГААЖУУЛАЛТЫН ГЭРЧИЛГЭЭ

019237

№ МЖ

Чоно газарт гол ДХХ -д

(хэрэглэгчийн нэр)

ашиглаж байгаа *УХЗ190-А97* загварын *130T*

хэмжих хязгаартай, № *1703194768* -ЫН

автомобильное -ЫГ

(хэмжих хэрэгслийн нэр)

№ *108* лацаар битүүмжилж *2022* оны *03*-рсарын

05 -ны өдөр хүртэл улсын баталгаажуулалтын гэрчилгээ олгов.

Лабораторийн тэмдэг

улсын шалгагчийн
гарын үсэг, тэмдэг

2022 оны *09*-р сарын *06* -ны өдөр

ГҮНИЙ ХУДАГ АШИГЛАХ ТҮРЭЭСИЙН ГЭРЭЭ

Сүхбаатар аймаг Эрдэнэцагаан сум

2024 он 2 сар 1 өдөр

Нэг талаас "Баян нүхтийн гол" ХХК менежер Д.Зулцэцэг /цаашид түрээслүүлэгч/ нөгөө талаас Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын 8-р багийн нутагт оршдог "Чоно харайх гол" ХХК цаашид /түрээслэгч/ нар нь Монгол Улсын Иргэний тухай хуулийн 318 дүгээр зүйлийг үндэслэн 2024 оны 2 сарын 01 өдөр хэлэлцэн тохирч, энэхүү гэрээг дараах нөхцөлөөр байшуулж байна.

1. Гэрээний үндсэн нөхцөл

- 1.1 Худгийн зориулалт: Технологи болон ундны цсны хэрэгцээнд ашиглах
- 1.2 Худгийн ундарга: м1.5п/с
- 1.3 Байршил: Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан суманд байрлах "Баян нүхтийн гол" ХХК-ийн гүний худаг
- 1.4 Хугацаа: Гэрээ байгуулсан өдрөөс 5 жил хүчинтэй
- 1.5 Сугалт:
- 1.6 Сарын түрээс: 1,000,000 төгрөг
- 1.7 Төлбөр төлөх өдөр: Сар бүрийн нэгэнд

2. Түрээслүүлэгчийн хүлээх үүрэг

- 2.1 Хэрэглээний усыг гэрээ байгуулсан үеэс нь гэрээнд заагдсан хэмжээгээр нь хангаж сар бүр гэрээнд заагдсан хугацаанд усыг тогтмол олгож өмч хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавьж ажиллана.
- 2.2 Худгийн хэвийн ажиллах нөхцөлөөр хангана.
- 2.3 Худгийг өөр газар шилжүүлэх буюу байгуулсан гэрээг цуцлах асуудлыг зөвхөн хөдөлмөрийн хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.

3. Түрээслэгчийн хүлээх үүрэг

- 3.1 байгууллагын хөдөлмөрийн дотоод журам, хөдөлмөрийн хууль тогтоомж болон энэхүү гэрээгээр хүлээсэн үүргээ чанд биелүүлэхийн тулд аж ахуйн хашаа болон түүний дотор байх эд хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хариуцан ажиллана.
- 3.2 Түрээслэгчийн буруугаас Түрээслүүлэгчид учруулсан эд хөрөнгийн хохирол учруулбал хэвийн болгож хохиролгүй болгох ба ийм боломжгүй бол зах зээлийн үнээр нөхөн төлнө.
- 3.3 Худаг ашиглах холбогдсон бүх шаардлагыг бүрэн хангаж, хариуцан ажиллана.
- 3.4 Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг өөрөө хариуцан ажиллана.

4. Талуудын хүлээх үүрэг

- 4.1.2 тал үүргээ биелүүлээгүйгээс худагт учруулсан хохирлыг Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 97 дугаар зүйлд заасны дагуу арилгана.

4.2 Энэхүү гэрээний 2.2-т заасан зөрчил гаргасан түрээслүүлэгчтэй байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээгээ захиргаа хөдөлмөрийн тухай хуулийн дагуу цуцлана.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭГЧ :

“Баян нүхтийн гол” ХХК-г төлөөлж

МЕНЕЖЕР *Зулцэн* Д.ЗУЛЦЭЦЭГ

ХҮЛЭЭН АВАГЧ:

“Чоно харайх гол” ХХК-г төлөөлж

ЗАХИРАЛ *М.Цэцэгмаа* М.ЦЭЦЭГМАА

Паспортыг хөтлөх журам

1. Паспортыг эхлээд анхааралтай уншиж судал
2. Ашиглалтанд хүлээн авсан өрөмдмөл худаг нь эзэмшигч иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын үндсэн хөрөнгөнд бүртгэгдэх тусгай зориулалтай байгууламж учир худгийг гаргасантай болон ашиглалттай холбогдсон явцыг харуулсан техникийн паспорттай байна.
3. Өрөмдмөл худгийн паспортын анхны бичилтийг худаг гаргасан аж ахуйн нэгж хийж аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны албаар баталгаажуулан худаг эзэмшигчид хүлээлгэн өгнө. Паспортыг худаг гаргаж, шавхалт туршилт хийж, ашиглах боломжтой болгож ашиглалтад хүлээж авсан үеэс хөтөлнө.
4. Худаг эзэмшигч нь худгаас авч буй усны хэмжээг (насосыг) ажиллуулах бүрт тодорхойлж, улирал бүрээр тэмдэглэлийг үнэн зөв хөтөлнө.
5. Өрөмдмөл худаг бүр мэдээллийн сангийн код болон улсын дугаартай байна. Худгийн код болон улсын дугаарыг харъяа аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны алба олгоно.
6. Усны барилга байгууламжийн паспортыг уг байгууламжийг эзэмшин ашиглагч иргэн, эсвэл аж ахуйн нэгж байгууллагын усны асуудал хариуцсан албан хаагч хариуцан хадгална.
7. Худгийн усыг борлуулсны орлогыг улирал бүрээр улирлын эцэст нэг удаа бөглөх.

Сум, дүүрэг, хороо Сүхбаатар аймаг Эрдэмтэч
Эзэмшигч иргэн, байгууллагын нэр А. Зууныг
Өрөмдмөл худгийн нэр Тунсее хүдэс

Улсын №

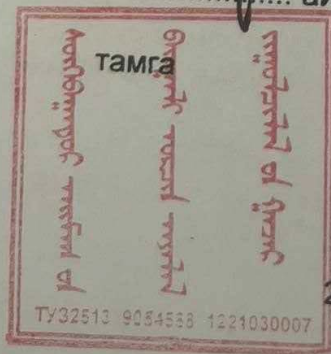
Байршиж буй газрын нэр, хаяг Сүхбаатар аймаг Эрдэмтэчлэл сүл

Усны ашиглах гэрээний №

Ус ашиглах эрхийн бичгийн нэр №
УЛААНБААТАР ХОТ
Худаг гаргасан (аж ахуйн нэгж) Оргилон дэлгэрэх сүм
тамга Оргилон дэлгэрэх сүм ХХК
Захирал Б. Эрдэмтэч
ХТУ6993 ₮ 5060982
2018 он 8 сар 29 өдөр

Баталгаажуулсан:

Сүхбаатар аймаг (нийслэл)-ийн Байгаль орчны албаны

Дарга [Signature]

2021 он 07 сар 21 өдөр

Худгийн байршлын солбилцол

Уртраг: N 45° 54' 15.9"

Өргөрөг: E 115° 22' 11.4"

Үнэмлэхүй өндөр: 1069 м,

Аймгийн код Сумын код Худгийн зориулалтын код

Аймгийн код	Сумын код	Худгийн зориулалтын код

Сүхбаатар аймгийн, хотын Эрдэнэчулууан сумын

дүүргийн, хорооны, багийн 3-р гэдэг газарт,

унд ахуйн-2 -д зориулан.

(усжуулалт, усан хангамж г.м)

Улаанбаатар аймгийн, (хотын)

Оргелон Энчирх компанийн Эрдэнэбаатар менежер

ахлагчтай анги, бригад Хөвдөр цохилт маркийн

станогоор Хөвдөр цохилт аргаар уул 9000

худгийн цооногийг 2018 он 08 сарын 19-өдрөөс 2018 он

9 сарын 3 өдөр хүртэл өрөмдөж гаргав.

I. ЦООНОГИЙН БҮТЭЦ ЗОХИОМЖ

1. Цооногийн гүн 104 М
2. Усны тогтсон түвшин (статик) 28.0 М
3. Цооногийн ашиглалтын усны ундарга 3 Л/с

4. Цооногийн өрөмдсөн диаметр
- 0 м-ээс 104 м хүртэл 168 мм
- м-ээс м хүртэл мм
- м-ээс м хүртэл мм

5. Уст үеийн байрлал:

- Нэгдүгээр үе 28 м-ээс 29.5 М
- Хоёрдугаар үе 42 м-ээс 44.0 М
- Гуравдугаар үе 80 м-ээс 88.0 М

6. Цооногийн бэхэлсэн суултын яндан:

- Диаметр = 168 мм 004 м-ээс 104 М
- Диаметр = 168 мм 0 м-ээс 104 М
- Диаметр = 168 мм 0 м-ээс 104 М

7. Шүүхийн хийц зохиомж:

- Шүүрийн яндангийн нүхний диаметр 14 мм
- 1 уртааш м-т оногдох нүхний тоо 106 ширхэг
- Шүүрийн диаметр 110 мм
- Шүүрийг ороосон утасны диаметр мм
- Шүүрийг ороосон торны мм
- Шүүрийн яндангийн нийт урт 18 м

Үүнд:

Шүүрийн дээд хэсгийн урт м, 0 м-ээс 30 м
 Ажлын хэсгийн урт м, 0 м-ээс м
 Дүлий хэсгийн урт м, 104 м-ээс 8 м
 Ажлын хэсгийн урт м, 104 м-ээс м
 Дүлий хэсгийн урт м, 80 м-ээс м
 Тунгаагчийн урт м, 8 м-ээс м

8. Яндангийн араар дүүргэсэн хайрга

9. Цооногт 0.6 м-ээс 80 м хүртэл
 м-ээс м хүртэл

цеменцац (тампонач) хийв.

10. Шавхалтыг 2018 он 9 сарын 3 өдрийн 14 цагаас
9 сарын 5 өдрийн 18 цаг хүртэл 48 цаг хийв.

Шавхалтыг маркийн насосаар БНХАУ ОУ м

гүнд насосыг суулгаж 48 м маркийн

компрессороор Волонт м ус өргүүр янданг 60 м

гүнд суулгаж м хий дамжуулах янданг 60 м,

усны түвшин хэмжигч янданг Хий цах штог м

гүнд тус тус суулгаж гүйцэтгэв. орамор - 9000 марк

Шавхалт хийхэд усны

I. Түвшин бууралт 0.5 метр ундарга 3 л/с

II. Түвшин бууралт 0.5 метр ундарга 3 л/с

III. Түвшин бууралт 0.5 метр ундарга 3 л/с

тус тус байв.

II. ЦООНОГИЙН ЗҮСЭЛТ

Масштаб см:м	Үеийн ул хүртэлх гүн (м)	Геологийн зүсэлт	Чулуулгийн бичлэг геологийн насны индекс	Хийц зохиомж	
				Суултан шүүрийн яндангийн байрлал	Суулгасан гүн, м
			0-28 м шавар хазарга	10-104	104
			хазарга	Ф-168	
			28-49 м устай шавар хазарга шавранзор		
			49-44 м устай алт ов.		
			44-80 м сланц занор. хурдан		
			80-88 м х хмио тнхэй устай алт уав. хазарга он үе		

III. ЦООНОГИЙН УСНЫ ЧАНАР

1. Шинжилгээ хийсэн он, сар, өдөр

Үзүүлэлтүүд	Уст үеийн № ба интервал		
	№м	№м	№м
Дээж авсан			
Лабораторт өгсөн			

2. Физикийн шинж чанар

Үзүүлэлтүүд	Уст үеийн № ба интервал		
	№м	№м	№м
Өнгө	үгүй		
Үнэр	үгүй		
Амт	үгүй		
Тунгалаг чанар	—		
Тунадас	балуухгүй		
Булингар	балуухгүй		
Температур °С			

3. Химийн найрлага:

Үзүүлэлтүүд	Нэгж хэмжээ	Уст үеийн № ба интервал		
		№м	№м	№м
РН (идэвхит урвал)				
CO ₂ (чөлөөт)	мг/л			
CO ₂ (түрэмгий)	"			
H ₂ S (хүхэрт устөрөгч)	"			
SiO ₂ (цахиурын 2т исэл)	"			
Исэлдэх чанар O ₂	"			
Хуурай үлдэгдэл 180°C	"			
Ерөнхий хатуу	мг, экв/л			
Арилгах хатуу	"			
Тогтмол хатуу	"			

Анионууд	Уст үеийн № ба интервал					
	№..... м		№..... м		№..... м	
	мг/л	мг, экв/л	мг/л	мг, экв/л	мг/л	мг, экв/л
Cl						
So ₄						
CO ₃ ²⁻						
HCO ₃						
NO ₂						
NO ₃						
Дүн						

Катионууд	Уст үеийн № ба интервал					
	№..... м		№..... м		№..... м	
	мг/л	мг, экв/л	мг/л	мг, экв/л	мг/л	мг, экв/л
(Na+K)						
NH						
Ca						
Mg...						
Fe...						
Fe...						
Дүн						

4. Бактериологийн шинжилгээ:

Уст үеийн № ба интервал	Дээж авсан он, сар, өдөр	Шинжилсэн усны 1см ³ дахь нягтын тоо	Шинжилсэн усны хэмжээ	Коли-индекс

5. Усны химийн шинжилгээ хийсэн байгууллага

.....

6. Усны бактериологийн шинжилгээ хийсэн байгууллага.....

.....

7. Усны хими, бактериологийн шинжилгээний дүгнэлт, хүн
малын ундаанд хэрэглэж болох эсэх

.....

.....

.....

.....

Химийн шинжилгээ хийсэн (химич)

Тэмдэг

Лабораторийн эрхлэгч

IV. ХУДГИЙН БАРИЛГА ТӨХӨӨРӨМЖ

1. Худагт РВС. шийн 32φ маркийн ус өргөгч,
БНХАУ. А.У. 1.5кб/г маркийн хөдөлгүүр тавив.
Насосыг 44мм гүнд байрлуулав.
Ус өргөгч яндангийн диаметр φ-32 мм, урт нь 44м
Насосын штангийн диаметр φ32 мм, урт нь 44м
Ус өргөгч төхөөрөмжийг угсарсны дараа 72 цаг
зүгшрүүлэх шавхалт хийхэд усны ундарга 3 л/сек
болов.
2. Насос станцын барилгын нийт талбайм²
3. Усны резервуарын багтаамжм³
хийсэн материал

Өрө
ком
.....
.....
бүр
нэри

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК,
ЭДИЙН ЗАСГИЙН
ҮНДЭСЛЭЛ

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

УЛААНБААТАР

ХОТ 2023 он

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Тусгаарлалтын хашаа барих (7 га)	нийт	1	160,925,000	160,925,000
2	Захиргаа, үйлчилгээний талбай тохижуулах (200x300м.кв)	нийт	1	1,257,060,000	1,257,060,000
3	Хяналтын талбайн тохижилтын засвар, үйлчилгээ (800x300м.кв)	нийт	1	385,092,500	385,092,500
4	Бусад бараа, ажил үйлчилгээний зардал	нийт	1	419,231,250	419,231,250
НИЙТ ДҮН					2,222,308,750

Одоо байгаа техник хэрэгсэл

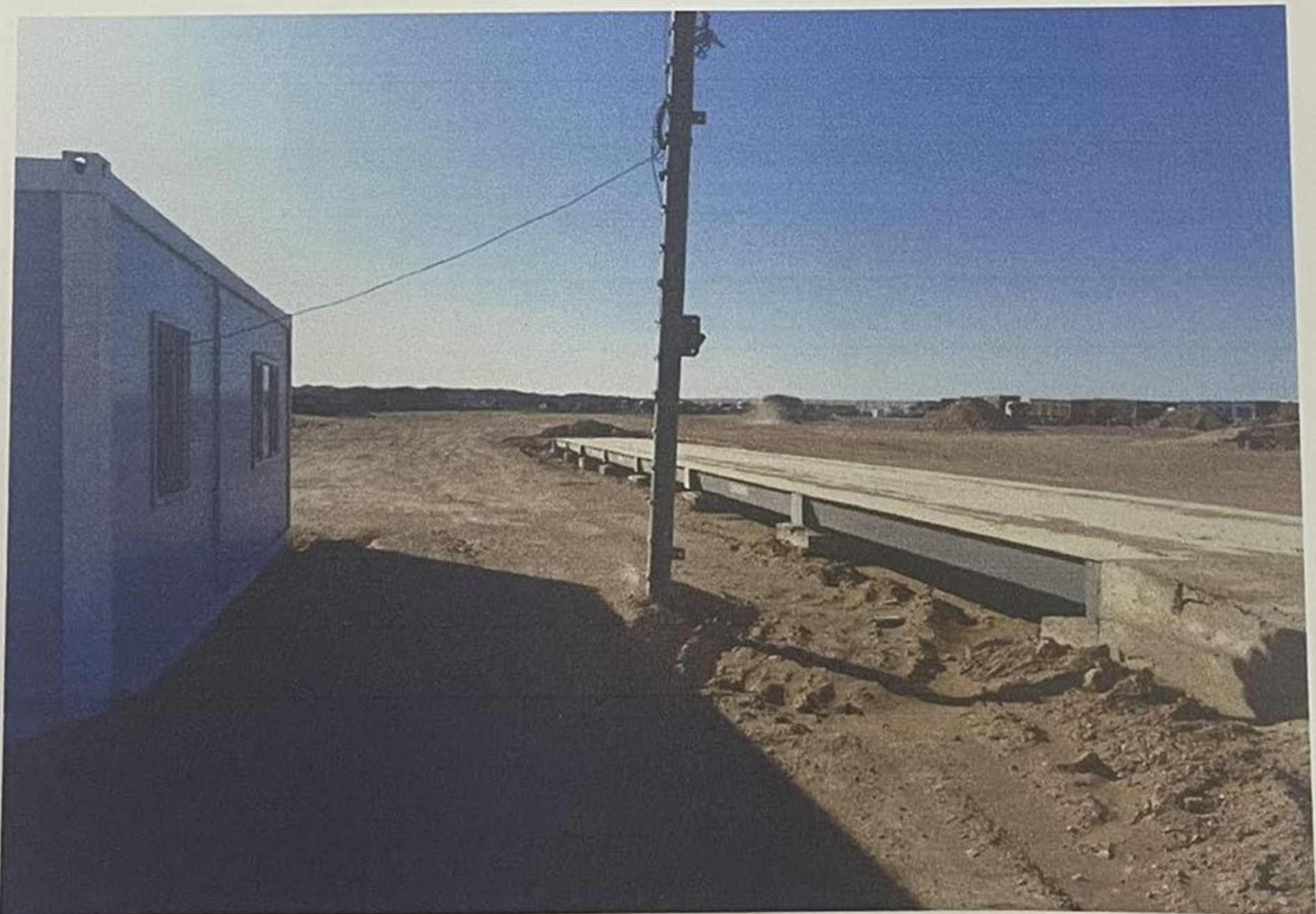
ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

с. Хяналтын талбайн өнөөгийн байдал

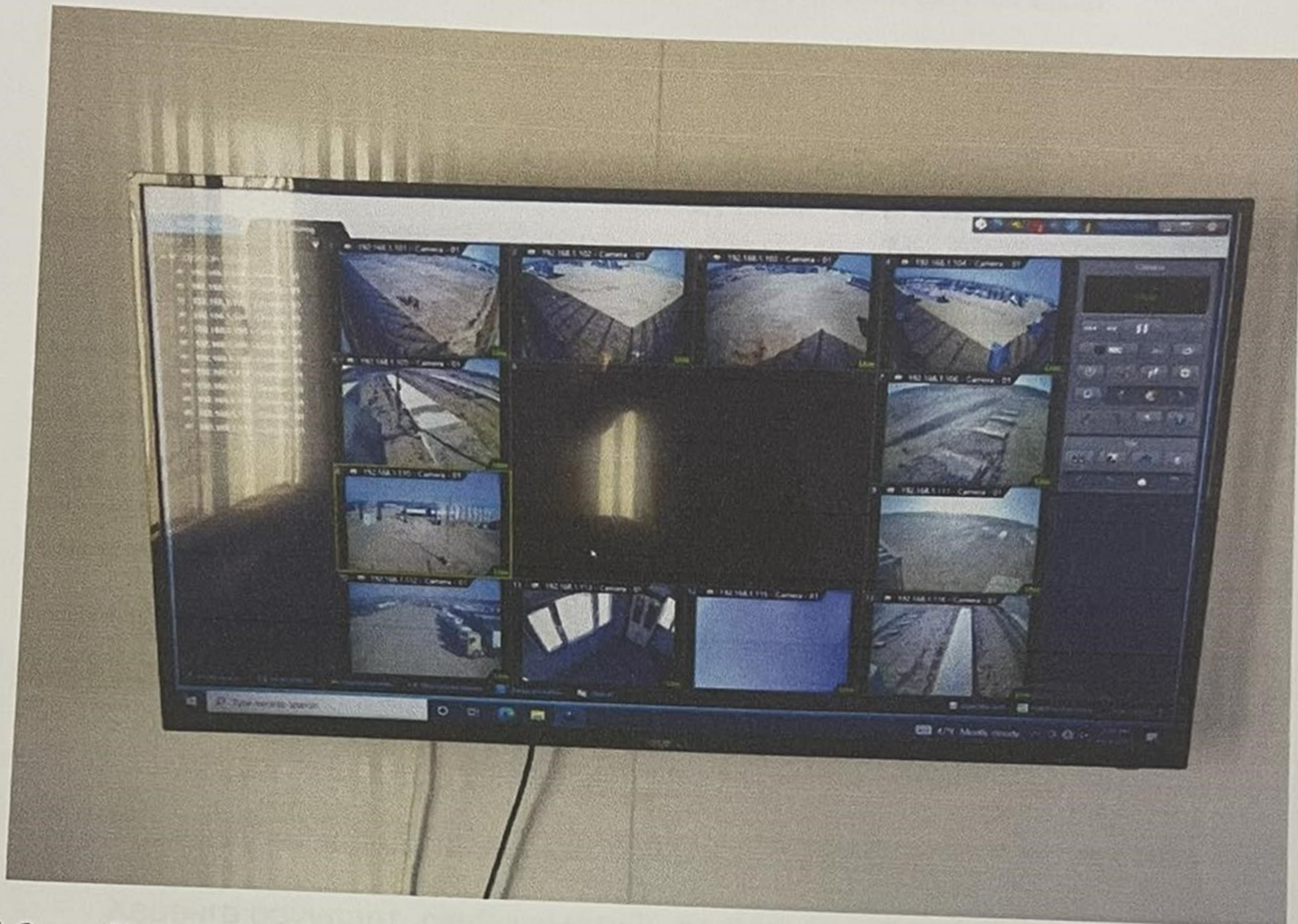
Гаалийн хяналтын бүсэд ашиглах техник, тоног төхөөрөмж

d. Барилга байгууламж

f. Харуул хамгаалалт

1.3. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хүлээх үүрэг

Төсөл хэрэгжүүлэгч миний бие нь дараах үүргийг хүлээнэ. Үүнд:

- Төслийн хүрээнд шаардагдах бүх бичиг баримт, тооцоо үндэслэл, зураг схем, гэрээ хэлцэлийг зохих дүрэм, журмын дагуу боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Бараа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартад онцгой анхаарна.
- Бизнес төлөвлөлт, удирдлага зохион байгуулалт, менежментийг боловсронгуй болгох замаар төсөлд дэвшүүлсэн зорилт техник, эдийн засгийн үзүүлэлтүүдийг бүрэн биелүүлнэ.
- Төслийн үр дүнд ажлын байр шинээр бий болгох, бизнесийн орчныг сайжруулах, эдийн засгийн өсөлтийг дээшлүүлэхэд анхаарна.
- Урьдчилсан шатанд дэвшүүлсэн гол гол зорилтуудыг богино хугацаанд хэрэгжүүлж, үйл ажиллагаагаа бүрэн хүчин чадлаар нь ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна, цаг хугацаа алдсанаас буюу ажлын гүйцэтгэлээс шалтгаалан гарч болох эрсдэлийг бүрэн хариуцна.

ХОЁР. ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ, ҮР ДҮН, АЧ ХОЛБОГДОЛ

2.1. Зорилго, зорилт

Зорилго:

Экспортын тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн компаниудын ачилт, буулгалтыг түргэсгэх.

Зорилт:

Хэтийн амжилт нь хэрэглэгчдийн сэтгэл ханамж, үнэлэмжээр илэрхийлэгдэх тул тэдний эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн, чанартай, харьцангуй хямд үнэ бүхий үйлчилгээг хүргэх нь чухал юм. Үүний тулд хэрэглэгч, үйлчлүүлэгчийн эрэлт хэрэгцээг мэдэрч, тэдэнд олон төрлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнээс сонголт хийх боломжийг бүрдүүлэхэд анхаарна.

Бүтээмжийг хамгийн дээд түвшинд байлгахын тулд хүчин чадал өндөр, ашиглалтын хугацаа урт, зардал багатай тоног төхөөрөмжийг сонгон шалгаруулж ашиглалтанд нэвтрүүлэх, ажиллах таатай орчныг бүрдүүлэх зэрэгт гол анхаарлаа хандуулна.

Товчхондоо зорилт нь дараах байдлаар хэрэгжинэ.

- Хөрөнгө оруулалт, санхүүжилтийн асуудлыг шийдвэрлэх.
- Санхүүжилт орж ирмэгц барилга байгууламжийг бэлэн болгож, тоног төхөөрөмжийг суурилуулж, шаардлагатай сэлбэг хэрэгсэл, ажиллах хүчний нөөцийг бэлэн болгох.
- Үйл ажиллагааг эхлүүлэх.
- Төслийг үр ашигтай ажиллуулах.

2.2. Төслийн өгөөж

- Өөрийн хөрөнгө нэмэгдэнэ.
- Ажлын байр нэмэгдэнэ.
- Төсөвт тогтмол татвар төлнө.
- Хэрэглэгчид хүссэн үйлчилгээгээ чанартай гүйцэтгүүлэх нөхцөл бүрдэнэ.

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

2.3. Төслийн үр ашиг тоон үзүүлэлтээр

Ашиг алдагдлын байдал дараах байдалтай байна.

Үзүүлэлт	Сард /дунджаар/	Нэг жилд /дунджаар/	Нийт жилд
Борлуулалтын орлого	300,000,000	3,600,000,000	7,200,000,000
Төсөвт оруулах татвар	20,303,025	243,636,300	487,272,600
Цэвэр ашиг	92,817,225	1,113,806,700	2,227,613,400

Мөн улсад төлөх татварын хэмжээг задалж харуулбал дараах байдалтай гарч байна.

Үзүүлэлт	Сард /дунджаар/	Нэг жилд /дунджаар/	Нийт жилд
ЭМНДШ	5,500,000	66,000,000	132,000,000
ХАОАТ	4,490,000	53,880,000	107,760,000
ААНБОАТ	10,313,025	123,756,300	247,512,600
НИЙТ ТАТВАР	20,303,025	243,636,300	487,272,600

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

ГУРАВ. УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН МЕНЕЖМЕНТ

3.1. Удирдлагын бүтэц, орон тоо

Байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалт нь босоо удирдлагатай байна. Нийт 30 ажилчидтай байхаахр тооцов.

3.2. Ажилчдын нэг сарын цалингийн фонд

№	Ажлын байрны нэр	Тоо	Сарын үндсэн цалин	Сарын цалингийн фонд	ЭМНДШ		ХАОАТ	Гарт олгох цалин
					Ажил олгогч	Хувь хүн		
1	Бүх ажилчид	1	50,000,000	50,000,000	5,500,000	5,000,000	4,490,000	40,510,000
НИЙТ ДҮН		1		50,000,000	5,500,000	5,000,000	4,490,000	40,510,000

3.3. Нийт жилээр тооцсон цалин, хөдөлмөрийн хөлс

Хугацаа	ЭМНДШ		ХАОАТ	Гарт олгох цалин
	Ажил олгогч	Хувь хүн		
Сард	5,500,000	5,000,000	4,490,000	40,510,000
Нэг жилд	66,000,000	60,000,000	53,880,000	486,120,000

3.4. Удирдлага, захиргааны зардлын төсөв

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Бичиг хэрэг	10,000	120,000	240,000
2	Шуудан холбоо	100,000	1,200,000	2,400,000
3	Тээвэр	1,000,000	12,000,000	24,000,000
4	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	27,750.0	333,000	666,000
НИЙТ ДҮН		1,137,750	13,653,000	27,306,000

3.5. Ажиллах хүчний идэвхжүүлэлт

Ажилтнуудаа бүтээлч, оюунлаг ажиллахад нь урамшуулах. Бүх албан үүргийг хуваарилахдаа ажилтнуудынхаа хүчтэй болон сул талуудыг бодолцон төлөөлүүлэх эсэхээ шийднэ.

Цаашид технологийн шинэчлэлтэй холбоотойгоор томилолтоор сургах, ажилчдын ажлын бүтээмжийг дээшлүүлэх үүднээс хүний нөөц, менежментийн оновчтой бодлогыг нэвтрүүлэх, хөдөлмөрийн тухай хууль, тогтоомж болон бусад дүрэм, журманд заасан зүйл, заалтыг ямагт мөрдөж ажиллах зэрэгт анхаарна.

Нийгмийн хариуцлагынхаа хүрээнд нийгмийн даатгалын шимтгэл, хүн амын орлогын албан татварыг мөн төлж явна.

ДӨРӨВ. ЗАХ ЗЭЭЛИЙН СУДАЛГАА

4.1. Зах зээлийн төлөв байдал /SWOT шинжилгээ/

4.1.1. Нөхцөл байдлын судалгаа

a. Давуу талууд

- Олон жилийн дадлага, туршлага, мэдлэгтэй хамт олон ажиллана.
- Хүмүүсийн сонголт өргөн болно.
- Хэрэглэгчид чанартай, баталгаатай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хүртэх болно.
- Сэтгэл ханамж нэмэгдэнэ.
- Зах зээлийн төрөл нэмэгдэж, өрсөлдөөн бий болно.
- Шинэлэг өнгө төрх бүхий ажлын байр, соёлтой үйлчилгээ.
- Ажил, үйлчилгээний чанарт тавих шаардлага өндөр.
- Удирдлага нь менежмент, санхүүгийн бүрэн чадвартай.
- Хангамжийг тасралтгүй байлгах үүднээс бэлтгэн нийлүүлэгчидтэй гэрээ, хэлцэл хийнэ.

b. Сул талууд

- Бараа материалын үнэ тогтмол өсөн нэмэгдэх хандлагатай байгаа.
- Эдийн засгийн хямралаас үүдэн гадны хөрөнгө оруулалт багасч байна.
- Төгрөгийн ханшийн уналт үргэлжилсээр байгаа.

c. Боломж

- Жижиг, дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжих чиглэлээр Засгийн газраас оновчтой бодлогууд явуулах болсон.

- Санхүүгийн зохих эх үүсвэртэй.
- Бусдаас авсан зээлийг зориулалтын дагуу зарцуулж, цаг тухайд нь эргүүлэн төлж байсан.
- Төсөл, хөтөлбөрт хамрагдаж, үйл ажиллагааныхаа цар хүрээг өргөтгөх.

d. Аюул, эрсдэл

- Элдэв осол аваар.
- Шинээр хүчтэй өрсөлдөгч бий болох.
- Засгийн газрын одоогийн бодлого чиглэлүүд өөрчлөгдөх.
- Байгалийн давагдашгүй хүчин зүйлсийн нөлөөлөл.
- Өөрсдөөс үл хамаарах бусад эрсдэлүүд.
- Шинэ технологи нэвтрэх.

4.1.2. Стратеги

SWOT	Давуу тал	Сул тал
Боломж	<ul style="list-style-type: none"> - Өөрийн байрыг шинээр ашиглалтанд оруулах. - Байгаа нөөц, боломжоо ашиглаж зээл, хөтөлбөрт хамрагдах. - Стандарт, чанарын шаардлага хангасан бараа бүтээгдэхүүн, тоног төхөөрөмжийг нэвтрүүлэх. - Санхүүгийн нөөц бололцоог нэмэгдүүлэх. - Хангамжийн нөөцийг нэмэгдүүлэх. 	<ul style="list-style-type: none"> - Шинэ ажиллах хүчээ сонгохдоо ажлын туршлагыг харгалзан үзэх. - Засгийн газрын бодлогоор бэлтгэгдсэн ажиллах хүчийг ажлын байраар хангах. - Шинэ өрсөлдөгч гарч ирэхээс өмнө байр сууриа бэхжүүлэх. - Цаашид үйл ажиллагаатай холбоотой төсөл, хөтөлбөрүүдтэй хамтран ажиллах. - Санхүүгийн удирдлагыг зөв, оновчтой зохион байгуулах. - Хөрөнгө оруулалтыг маш богино хугацаанд хэрэгжүүлэх.

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

Аюул	<ul style="list-style-type: none"> - Хангамжийн материалын нөөцийг зохих түвшинд хадгалах. - Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй байдлыг сайтар хангах. - Үйлдвэрийн дотоод дүрэм журмыг боловсруулж мөрдөх. - Ажилчдын мэргэжлийн ур чадварыг нэмэгдүүлэх тал дээр үргэлж анхаарах. - Болзошгүй осол аваар, аюулаас сэргийлэх үүднээс бүх ажилчдад сэрэмжлүүлэг, зөвлөгөө өгч байх. 	<ul style="list-style-type: none"> - Засгийн газраас дэмжлэг авах боломж нөхцлүүдэд бодитой дүгнэлт хийж ажиллах. - Байр сууриа богино хугацаанд бэхжүүлж, зах зээл дээр чанартай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээрээ танигдах. - Санхүү, бизнесийн эрсдэлийг ямагт нарийн тооцоолж, байнгын хяналттай ажиллах. - Үнийг тогтвортой түвшинд барих.
------	---	---

ТАВ. МАРКЕТИНГИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийг хэрэгжүүлэхдээ зах зээл дэх хоосон орон зайг дүүргэн ашиглах стратегийг баримтлана. Энэ стратегиа хэрэгжүүлэхдээ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хөгжүүлэх болон оновчтой хуваарилалтын сувгаар дамжуулан эцсийн хэрэглэгчдэд өөрийн бүтээгдэхүүнийг хямд үнээр хүргэх арга замаар ажиллана.

Ингээд маркетингийн төлөвлөгөөгөө дараах үндсэн 4 иж бүрдэл тус бүр дээр гаргалаа.

5.1. Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний төлөвлөлт

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Өдөрт /дунджаар/	Сард /дунджаар/	Нэг жилд /дунджаар/	Нийт жилд
1	Бүх төрлийн үйлчилгээ	өдөр	1	30	360	720

5.2. Үнийн бодлого

Үнэ тогтоолт маш чухал асуудал бөгөөд ирээдүйн үр ашиг болон урт хугацаанд амжилттай ажиллах гол үндэслэл болдог. Өртгийн өгөгдөл дээр үндэслэн борлуулалтын үнийг тогтоох нь чухал хэдий ч зах зээлд нийлүүлж байгаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнэтэй харьцуулалт хийх нь тухайн компанийн өрсөлдөх чадварыг тогтоох нэг үндэслэл болно.

Шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ нь зах зээл дэх бусад бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнээс чанарын хувьд өндөр боловч хэтэрхий үнэтэй байвал хэрэглэгчдийн цөөн хэсэг болох хошуучлагчид л эхний ээлжинд хамрагддаг тул зах зээлийн нөлөөллийг тусгах нь зайлшгүй шаардлагатай. Тиймээс төслийн хугацаанд тогтвортой хямд үнийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Ижил төрлийн үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагууд өнөөгийн байдлаар хамгийн багадаа сард дараах орлогыг олдог ба үйл ажиллагаагаа сайжруулснаар цаашид өсөн нэмэгдэх нь дамжиггүй юм. Эрсдэлийг бодолцож доод түвшингээр тооцов.

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ
1	Бүх төрлийн үйлчилгээ	өдөр	1	10,000,000

5.3. Борлуулалт, түгээлтийн суваг

Гаалийн хяналтын бүсийн үйлчилгээг төгс хүргэх үүднээс зочид буудал, авто засвар, гарааш, чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар гээд бүхий л зүйлсийг багтаахыг зорино.

5.4. Урамшуулал, идэвхжүүлэлт

Олон нийтэд чиглэсэн маркетингийн арга хэлбэрүүдээр хүмүүсийн анхаарлыг татах сэдвийг хөндөн сурталчилгаагаа хэрэгжүүлэх нь тохиромжтой. Нэн түрүүн өөрийн байршил, үйл ажиллагааны талаар иргэдэд тогтмол мэдээлэл өгч компаниуд, жолооч нарт танилцуулга, материал тараахаас гадна цаашид хөл хөдөлгөөнтэй газруудад зарын чанартай мэдээллүүдийг тогтмол байршуулна.

Мөн дараах хэлбэрийн сурталчилгаануудаас тухайн цаг үед аль тохиромжтойг нь хэрэглэн өрсөлдөнө. Үүнд:

- Үйлдвэрлэл, үйлчилгээтэй холбоотой голлох үйл явдлуудын мэдээллийг үйлчлүүлэгчид рүүгээ илгээх. Өөрөөр хэлбэл, брошур, танилцуулга, бизнесийн карт зэргийг хэрэглэгчдээ сегментчилж тараах.
- Мөн зорилтот зах зээлийнхээ гол хүмүүст чиглэсэн маркетингийн бодлогыг тогтмол хэрэгжүүлнэ.
- Борлуулалтын идэвхжүүлэлтийн арга хэрэгсэл ашиглах /үнийн хөнгөлөлт, сугалаа, шагнал, худалдан авалтын урамшуулал г.м/.

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

Урамшуулал, идэвхжүүлэлтийн зардал:

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Маркетингийн зардал	1,000,000	12,000,000	24,000,000
2	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	25,000	300,000	600,000
НИЙТ ДҮН		1,025,000	12,300,000	24,600,000

ЗУРГАА. САНХҮҮ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТООЦОО

Санхүүгийн тооцоог өөрийн дадлага туршлага болон хийгдэж буй зах зээлийн судалгааны үр дүнд үндэслэн тооцсон бөгөөд төслийн нийт борлуулалтыг боломжит бага буюу дунджаас доогуур түвшинд, харин өртөг, зардлыг эрсдэлийг хаах дунджаас дээгүүр түвшинд байхаар ашгийн хэмжээг гаргасан.

6.1. Анхны хөрөнгө оруулалт

6.1.1. Хөрөнгө оруулалтын нэгтгэл

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Тусгаарлалтын хашаа барих (7 га)	нийт	1	160,925,000	160,925,000
2	Захиргаа, үйлчилгээний талбай тохижуулах (200х300м.кв)	нийт	1	1,257,060,000	1,257,060,000
3	Хяналтын талбайн тохижилтын засвар, үйлчилгээ (800х300м.кв)	нийт	1	385,092,500	385,092,500
4	Бусад бараа, ажил үйлчилгээний зардал	нийт	1	419,231,250	419,231,250
НИЙТ ДҮН					2,222,308,750

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

6.1.2. Хөрөнгө оруулалтын задаргаа

а. Тусгаарлалтын хашаа барих (7 га)

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Хашааны цемэнтэн хавтан	нийт	1	125,000,000	125,000,000
2	Цемэнтэн шон	нийт	1	22,000,000	22,000,000
3	Тор татах	нийт	1	1,500,000	1,500,000
4	Хаалга	ширхэг	5	1,700,000	8,500,000
5	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	удаа	1	3,925,000	3,925,000
НИЙТ ДҮН					160,925,000

б. Захиргаа, үйлчилгээний талбай тохижуулах (200х300м.кв)

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Зочдын болон ажилчдын байр барьж ашиглалтанд оруулах (80х20м.кв)	м.кв	1,600	550,000	880,000,000
2	Халуун ус, үсчин, худалдаа, үйлчилгээний байр барьж ашиглалтанд оруулах (30х20м.кв)	м.кв	600	550,000	330,000,000
3	Авто зогсоол	нийт	1	3,000,000	3,000,000
4	Цэцэрлэгжүүлэлт	нийт	1	10,000,000	10,000,000
5	Сагсны талбай	нийт	1	3,400,000	3,400,000
6	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	удаа	1	30,660,000	30,660,000
НИЙТ ДҮН					1,257,060,000

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

с. Хяналтын талбайн засвар, үйлчилгээ (800х300м.кв)

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Авто пүү байрлуулах	ширхэг	4	34,100,000	136,400,000
2	Пүүлэгчийн байр барих	ширхэг	4	1,200,000	4,800,000
3	4 машины авто гарааш барих	нийт	1	24,500,000	24,500,000
4	4 машины багтаамж бүхий авто засварын газар байгуулах	нийт	1	95,000,000	95,000,000
5	Нүүрс ачих, буулгах талбайн тохижилт	нийт	1	115,000,000	115,000,000
6	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	удаа	1	9,392,500	9,392,500
НИЙТ ДҮН					385,092,500

d. Бусад бараа, ажил үйлчилгээний зардал

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Тээврийн зардал	нийт	1	30,000,000	30,000,000
2	Эргэлтийн бараа материал	нийт	1	25,000,000	25,000,000
3	Гэрэлтүүлэг	нийт	1	8,500,000	8,500,000
4	Камержуулалт	нийт	1	13,600,000	13,600,000
5	Тавилга, эд хогшил	нийт	1	150,000,000	150,000,000
6	Тоног төхөөрөмж	нийт	1	180,000,000	180,000,000
7	Галын хэрэгсэл	ком	5	380,000	1,900,000
8	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	удаа	1	10,231,250	10,231,250
НИЙТ ДҮН					419,231,250

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

6.2. Борлуулалтын орлого

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Өдөрт /дунджаар/	Сард /дунджаар/	Нэг жилд
1	Бүх төрлийн үйлчилгээ	10,000,000	300,000,000	3,600,000,000
НИЙТ ДҮН		10,000,000	300,000,000	3,600,000,000

6.3. Үйл ажиллагааны зардлын төсөв

6.3.1. Удирдлага, захиргааны зардал

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд
1	Бичиг хэрэг	10,000	120,000
2	Шуудан холбоо	100,000	1,200,000
3	Тээвэр	1,000,000	12,000,000
4	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	27,750.0	333,000
НИЙТ ДҮН		1,137,750	13,653,000

6.3.2. Цалин, хөдөлмөрийн хөлс

Хугацаа	ЭМНДШ		ХАОАТ	Гарт олгох цалин
	Ажил олгогч	Хувь хүн		
Сард	5,500,000	5,000,000	4,490,000	40,510,000
Нэг жилд	66,000,000	60,000,000	53,880,000	486,120,000

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

6.3.3. Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний өртөг

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Бүх төрлийн үйлчилгээ	30,000,000	360,000,000	720,000,000
4	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	750,000	9,000,000	18,000,000
НИЙТ ДҮН		30,750,000	369,000,000	738,000,000

6.3.4. Хангамжийн материал

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Сэлбэг	11,000,000	132,000,000	264,000,000
2	Хүнсний хангамж	8,000,000	96,000,000	192,000,000
3	Түлш, шатахуун	90,000,000	1,080,000,000	2,160,000,000
4	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	275,000	3,300,000	6,600,000
НИЙТ ДҮН		109,275,000	1,311,300,000	2,622,600,000

6.3.5. Эрсдэлээс хамгаалах зардал

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Болзошгүй эрсдэлийн зардал	200,000	2,400,000	4,800,000
2	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	5,000	60,000	120,000
НИЙТ ДҮН		205,000	2,460,000	4,920,000

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

6.3.6. Маркетинг идэвхжүүлэлтийн зардал

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Маркетингийн зардал	1,000,000	12,000,000	24,000,000
2	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	25,000	300,000	600,000
НИЙТ ДҮН		1,025,000	12,300,000	24,600,000

6.3.7. Бусад зардал

№	Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр төрөл	Сард /дунджаар/	Нэг жилд	Нийт жилд
1	Ариун цэвэр	10,000	120,000	240,000
2	Ажилчдын хоол (1 хүн өдөрт 5000 төгрөг)	150,000	1,800,000	3,600,000
3	Ажлын байрны түрээс	3,500,000	42,000,000	84,000,000
4	Цахилгаан	220,000	2,640,000	5,280,000
5	Төлөвлөгдөөгүй бусад (2.5%)	97,000	1,164,000	2,328,000
НИЙТ ДҮН		3,977,000	47,724,000	95,448,000

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

6.4. Орлого, үр дүнгийн төлөвлөлт

Д/д	Үзүүлэлтүүд	Сард /дунджаар/	Нэг жилд /дунджаар/	Нийт жилд
1	НИЙТ ОРЛОГО	300,000,000	3,600,000,000	7,200,000,000
	Борлуулалтын орлого	300,000,000	3,600,000,000	7,200,000,000
2	БОРЛУУЛСАН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ӨРТӨГ	30,750,000	369,000,000	738,000,000
3	НИЙТ АШИГ	269,250,000	3,231,000,000	6,462,000,000
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ	166,119,750	1,993,437,000	3,986,874,000
	НДШ	5,500,000	66,000,000	132,000,000
	ХХОАТ	4,490,000	53,880,000	107,760,000
	Гарт олгох цалин	40,510,000	486,120,000	972,240,000
	Удирдлагын зардал	1,137,750	13,653,000	27,306,000
	Бараа материал худалдан авах		-	-
	Хангамжийн материал	109,275,000	1,311,300,000	2,622,600,000
	Эрсдэлээс хамгаалах зардал	205,000	2,460,000	4,920,000
	Маркетингийн зардал	1,025,000	12,300,000	24,600,000
	Бусад зардал	3,977,000	47,724,000	95,448,000
5	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ АШИГ/АЛДАГДАЛ	103,130,250	1,237,563,000	2,475,126,000
7	ТАТВАРЫН ӨМНӨХ АШИГ/АЛДАГДАЛ	103,130,250	1,237,563,000	2,475,126,000
	Татвар	10,313,025	123,756,300	247,512,600
8	ЦЭВЭР АШИГ	92,817,225	1,113,806,700	2,227,613,400

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ
ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

6.5. Мөнгөн урсгалын төлөвлөлт

Д/д	Үзүүлэлтүүд	Сард /дунджаар/	Нэг жилд /дунджаар/	Нийт жилд
1	Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
1	Мөнгөн орлогын дүн	300,000,000	3,600,000,000	7,200,000,000
	1.1.1 Бараа борлуулсан, үйлчилгээ үзүүлсний орлого	300,000,000	3,600,000,000	7,200,000,000
1	Мөнгөн зарлагын дүн	109,182,775	1,310,193,300	2,620,386,600
	1.2.1 Ажилчдад төлсөн	40,510,000	486,120,000	972,240,000
	1.2.2 Нийгмийн даатгалын байгууллагад төлсөн	5,500,000	66,000,000	132,000,000
	1.2.3 Бараа материал худалдан авахад төлсөн	30,750,000	369,000,000	738,000,000
	1.2.4 Ашиглалтын зардалд төлсөн	5,114,750	61,377,000	122,754,000
	1.2.5 Түлш шатахуун, тээврийн хөлс, сэлбэг хэрэгсэлд төлсөн	11,275,000	135,300,000	270,600,000
	1.2.7 Татварын байгууллагад төлсөн	14,803,025	177,636,300	355,272,600
	1.2.9 Бусад мөнгөн зарлага	1,230,000	14,760,000	29,520,000
1	Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	190,817,225	2,289,806,700	4,579,613,400
2	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
2	Мөнгөн орлогын дүн	-	-	
2	Мөнгөн зарлагын дүн	-	-	-

ГААЛИЙН ХЯНАЛТЫН БҮС БАЙГУУЛАХ
ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

Хөрөнгө оруулалтын үйл 2ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	-	-	-
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ 3 АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
3Мөнгөн орлогын дүн	-	-	-
3Мөнгөн зарлагын дүн	-	-	-
3 Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	-	-	-
4ВАЛЮТЫН ХАНШИЙН ЗӨРҮҮ			
5 БҮХ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	190,817,225	2,289,806,700	4,579,613,400
6 МӨНГӨ, ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГИЙН ЭХНИЙ ҮЛДЭГДЭЛ	-	-	-
7 МӨНГӨ, ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГИЙН ЭЦСИЙН ҮЛДЭГДЭЛ	190,817,225	2,289,806,700	4,579,613,400

БЦМГ /1,3+2,3+3,3+4/	190,817,225	2,289,806,700	4,579,613,400
БЦМГ /7-6/	190,817,225	2,289,806,700	4,579,613,400
Зөрүү	-	-	-